Priprave za sprejem statutarnega dogovora

Po sklepu republiškega sveta ZSS je bilo 2. septembra posvetovanje nosilcev statutarne akcije v občinskih sindikalnih organizacijah. Udeležilo se ga je 10 sindikalnih delavcev iz skoraj vseh občin. S posvetovanjem smo želeli doseči predvsem enotno izhodiščno usmerjenost pri vodenju javne razprave o predlogu statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji. Poseben poudarek smo dali tudi enotno vodeni akciji pri nastajanju in sprejemanju tega najpomembnejšega organizacijskega dokumenta slovenskih sindikatov.

V temeljiti uvodni obrazložitvi statutarnega dogovora, ki jo je posredoval Slavko Grčar, predsednik statutarne komisije RS ZSS, so bile posebej poudarjene razmere, v katerih smo v Sloveniji pripravljali ta dokument in nazorno prikazali rezultate, ki smo jih že dosegli pri uresničevanju nove organiziranosti. Gre za temeljito organizacijsko, kadrovsko in vsebinsko preobrazbo sindikatov s stališča nove družbene vloge sindikata, opredeljene v ustavi, o čemer smo se v glavnem dogovorili že na IV. konferenci slovenskih sindikatov (junija 1973. leta)

V uvodni besedi so bile posebej obrazložene osrednje točke nove organiziranosti, kot so: razredni temelj organizacije; specifični delegatski sistem v formiranju in delovanju politične organizacije; nov način odločanja, ki temelji na sporazumevanju; odločilna vloga članstva v osnovnih organizacijah sindikata pri določanju sindikalne politike in njenem izvajanju; obveznost povezovanja OOS na vseh ravneh združenega dela; nujnost organiziranja na ravni vseh družbeno-političnih skupnosti; bistveno večje število sindikatov, kar omogoča izražanje in uveljavljanje pristnih interesov posameznih dejavnosti; novi odnosi med sindikati in zvezo sindikatov; opredelitev mesta sindikata v odnosih z drugimi političnimi subjekti (SZDL, ZK, ZSM); nov sistem financiranja itd.

V krajši razpravi so se razpravljavci dotaknili le nekaterih nejasnih in ne povsem izdelanih statutarnih rešitev ter posredovali predloge za njihovo izboljšanje.

V nadaljevanju posvetovanja so se udeleženci dogovorili o načinu organiziranja in vodenja razširjenih sej občinskih svetov ZSS, ki so bile v vseh občinah 5. septembra. Dogovorjeni so bili tudi vsi roki, v katerih je treba opraviti posamezna opravila pri sprejemanju statutarnega dogovora vse do njegove razglasitve na VIII. kongresu ZSS.

V posebni točki dnevnega reda so se udeleženci dogovorili tudi o značaju predkongresnih konferenc občinskih organizacij sindikatov in zveze sindikatov, kakšno vsebinsko in organizacijsko podobo naj jim dajo sklicatelji.

F. K.

Vozel bo treba tudi sekati

Problem ni tolikanj v prevelikih zalogah mesa, pač pa predvsem v stroških prireje in pomanjkanju hladilniških kapacitet. Bodo ukrepi zveznega izvršnega sveta, ki jih napovedujejo, uspeli dolgoročno razrešiti problem usklajene reje živine in prodaje mesa na trgu? Več o tem na 5. strani današnje številke.

Sožalni brzojavki sindikatov Slovenije sindikatom Hrvaške in Srbije

LJUBLJANA, 2. septembra: Predstavniki republiškega sveta in občinski svetov Zveze sindikatov Slovenije ter republiških organov sindikatov Slovenije so z današnjega sestanka, na katerem so se pogovarjali o statutarnih akcijah v zvezi s predlogom statutarnega dogovora o organiziranju in delovanju sindikatov in ZSS, poslali republiškemu svetu Zveze sindikatov Hrvatske in republiškemu svetu Zveze sindikatov Srbije sožalni brzojavki z naslednjo vsebino:

„Predstavniki sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije, zbrani na svojem delovnem predkongresnem posvetovanju, smo enako kot drugi občani naše republike pretreseni ob hudi železniški nesreči v Zagrebu. Vsem družinam ponesrečenih bi radi sporočili, da smo globoko prizadeti in da čutimo z njimi. Sindikalno članstvo v Sloveniji je z vami!“

DELAVSKA ENOTNOST

7. IX. 1974 – ŠT. 35 – L. XXXI

V organizaciji ČGP Delo so bile 30., 31. avgusta in 1. septembra v Ljubljani XIX. letne športne igre delavcev grafične in grafično-predelovalne industrije Slovenije. Športnih iger se je udeležilo 28 grafičnih podjetij iz Slovenije. Tekmovali pa so v namiznem tenisu, streljanju, šahu, odbojki, rokometu in nogometu. Naš posnetek je z rokometne tekme med tiskarno Ljudske pravice in Pomurskim tiskom, ki pa so ga prvi krepko odločili v svojo korist. – Foto: A. AGNIČ

MEMENTO MORI

V pravcatem železnišekm pokolu je bilo v Zagrebu v nekaj trenutkih ob življenje več kot sto ljudi. Prvi krik, ki se je izvil iz refleksnega odmeva na vest o tragediji, je bil: preveč!

In tskoj zatem: zakaj?

Tudi mi se ne moremo ogniti tekmu – zakaj? Ne zaradi skoraj nepojmljivo visokega števila žrtev. Tudi ne zato, ker se je vse odigralo v okvirih tehnično večkrat sto let razumljene železnice in – po tej logiki – tudi „varne“ železnice, za razliko od „nevarnega“ avtomobila, „zelo nevarnega“ letala in „super nevarnega“ vesoljarstva. Če ostanemo samo pri prometu in ne govorimo o tem, kako je kosa „varnejša“ od motorne kosilnice ali hidrocentrala, od nuklearke ali . . .

Že naše – povsem naključno izbrane – primerjave in stopnjevanja opozarjajo na prastaro, žal vse prepogosto pozabljeno resnico, da je večja ali manjša tehnična razvitost brez pravega, točneje – bistvenega – pomena za raven človekove varnosti. V iskanju resnice – če smo le pripravljeni biti iskreni in dosledni v iskanju – se nam vedno znova primeri, da se ustavimo pred spoznanjem, kako je „tisto pravo“ samo človekov odnos do tehnike in njegova sposobnost, da tehniko, ki jo ima v rokah, obvladuje. Normalno obvladuje . . .

Normalno?

Od trenutka nesreče naprej je vse delovalo kot dobro namazan stroj: najprej reševanje, pomoč preživelim, odvzem svobode osumljencem, preiskava, rekonstrukcija . . . Javnost je dobila na voljo množico podatkov, o bistvenem in nebistvenem, vendar se je proti pričakovanju znašla v položaju, da ravnanja strojevodje sploh ne more razumeti. Kaj mu je le bilo? Vprašanje zveni, vedno znova, vendar zadovoljivega odmeva ni od nikoder.

Strojevodja. Delavec. Menda smemo domnevati, da gre za normalnega člana velike družine, ki se imenuje delavski razred Jugoslavije . . . In kaj se je potemtakem zgodilo tako usodnega, da se je pri opravljanju svojega dela vedel docela nenormalno. Onkraj meja normalno delujočega razuma . . .

Lahko bi ostali pri tem. Pri ugotovitvi, da je šlo za nenormalno, docela neodgovorno dejanje (torej, sojenja še ni bilo in dotlej . . . govorimo samo o domnevah!) . . . Vendar se pri takem razmišljanju pojavlja še tiha senca dvoma . . .

Je tako razmišljanje poskus opravičevanja strojevodje? Nikakor! Kazen, če se izrazimo docela vsakdanje, bo dobil. Če bo zdaj nanj sploh še učinkovala, ko pa je vlak v bistvu povozil tudi njega in zdaj – za razliko od mrtvih žrtev – svojo smrt ponovno doživlja „desetkrat v sekundi“.

Dvom? Mislimo samo na odgovornost vseh tistih, ki v dirki za „ekonomiko“ napenjajo vozne rede do skrajnosti (menda strojevodja ni imel proste volje, kot – denimo – privatni avtoprevoznik?), hočejo iz zastarelih železniških naprav iztistniti več, kot dopuščajo objektivne meje in tudi – morda je v tem bistvo odgovora? ! – kot dopuščajo normalne psihofizične in moralne kvalitete železničarjev. Od strojevodij in kretničarjev navzgor.

In še: mar se ves čas ne vedemo do nesreč (na tirih, cestah, v zraku . . .), kot da gre za normalen pojav, ki ga sicer lahko omejujemo, ne moremo ga pa odpraviti? Trenutek! V tem primeru se potemtakem „zagrebški strojevodja“ sploh ni vedel nenormalno, temveč je imel le to smolo, da je zaradi njegovega odnosa prišlo do množične tragedije . . .

V bistvu je še najbolj grozljivo, če je res prav to, kar smo pravkar zapisali. Kajti če naše normalno vedenje – mislimo na vso družbo – ni sposobno iti nad raven takega razmišljanja, potem – lahko samo čakamo, kdaj bo prišlo do nove nesreče, za katero ne vemo samo to, kje se bo zgodila in koliko bo žrtev.

IGO TRATNIK

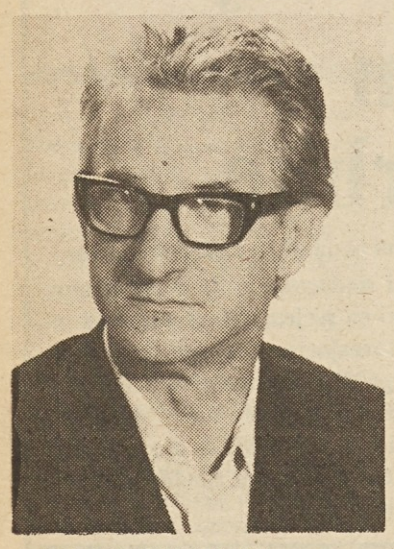

BORIS STADLER:

Zamisel o sodelovanju gospodarstva pri oblikovanju programa naših sejemskih prireditev se je porodila iz ustavnih sprememb. Najboljša oblika za uresničitev tega je samoupravna interesna skupnost, ki jo bomo ustanovili za vsako našo sejemsko prireditev.

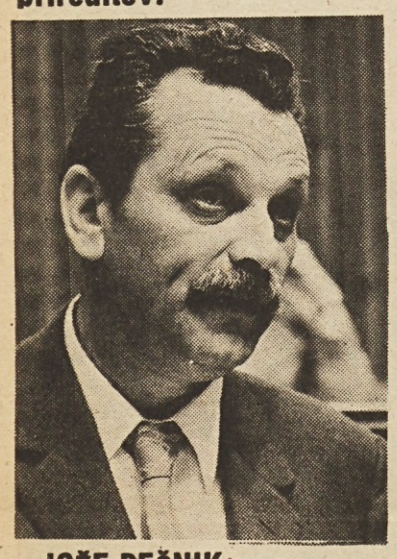

JOŽE PEČNIK:

Naš delovni program za obdobje do naslednje jeseni temelji na doslednem izpolnjevanju nalog, ki smo si jih začrtali že ob nastajanju nove ustave in v pripravah na VIII. kongres slovenskih sindikatov, sicer pa na manjšem številu, toda zelo konkretnih nalog, za katere sodimo, da morajo biti v ospredju pozornosti naše organizacije in vsega članstva.

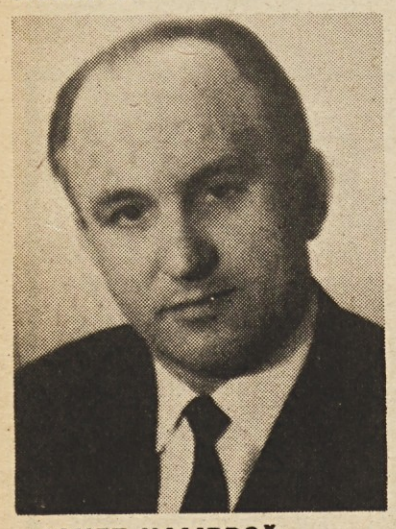

JANEZ HAMBROŽ:

Komisija za šport in rekreacijo pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije se ukvarja z mislijo, da bi športnim tekmovanjem pridružili še tekmovanje v strokovnem znanju in usposobljenosti za vsakdanje delo. Svoje znanje naj bi merili predvsem tesarji, zidarji in železokrivci . . .

„Zamisel se je porodila iz vsebinskih sprememb ustave, naš cilj pa je, naj bi pri naših sejemskih prireditvah gospodarstvo imelo odločujočo vlogo tudi kot oblikovalec sejemskih programov, kot soustvarjalec naših sejemskih prireditev. Tokratni poskus je začetek, razne ideje, ki so se ob tem porajale in se še porajajo, pa bo treba še preizkusiti v praksi in se potem odločati za najbolj ustrezne. Naš cilj je tudi poglobiti sodelovanje Gospodarskega razstavišča z našimi partnerji, podjetji iz Jugoslavije pa tudi izven naše domovine. Najustreznejša oblika, ki se ponuja, je kajpak ustanovitev interesne skupnosti za sejem vin, v okviru katere bo moč uresničiti tako naše težnje kot tudi želje in zahteve razstavljavcev."

Tokrat omenjate predvsem sejem vin. Najbrž pa bo do takšnega sodelovanja prišlo tudi z razstavljavci na drugih prireditvah?

„Vsekakor bomo za vsako našo sejemsko prireditev poskušali najti podobno obliko poglobljenega sodelovanja gospodarstva, kot smo jo našli za vinski sejem. Vrh te naše reorganiziranosti pa bo predstavljala skupščina, sestavljena iz predstavnikov vseh samoupravnih interesnih skupnosti, ki jih bomo oblikovali."

Kakšno bo poslej sodelovanje z razstavljavci – omenili ste, da ga boste poglobili?

„Naša želja je, da bi prerasli v kompletnega ponudnika sejemskih storitev. Sem sodi marsikaj – od založništva za potrebe naših razstavljavcev do nudenja raznih podatkov – o potencialnih kupcih, o tem, katere vrste izdelkov velja razstavljati, da bo nastop posameznega razstavljavca komercialno čimbolj uspešen, do organiziranja spremljajočega strokovnega programa ob sejmih ali pa tudi mimo sejemskih prireditev. Idej imamo veliko, vseh pa ne bi kazalo naštevati, saj se bodo nekatere pokazale kot ne najbolj primerne, nekaterih pa seveda ne bomo mogli uresničiti na vrat na nos. Kot posebnost ob vinskem sejmu omenjam naš načrt, da bi odprli vinski boutique, prodajalno, v kateri bi bile vedno na voljo vse vinske sorte Jugoslavije."

Odločilna vloga gospodarstva

Drobna informacija v sklopu podatkov o letošnjem vinskem sejmu nas je vzpodbudila, da se podrobneje pogovorimo o načrtih prireditelja sejma, Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Časopisi so skopo poročali – med podatki o številu razstavljavcev in podeljenih priznanjih – o letos prvikrat izpeljani zamisli, da vinski sejem programsko pomagajo oblikovati tudi razstavljavci. Iz tega sodelovanja pa naj bi se razvila samoupravna interesna skupnost razstava vin, alkoholnih in brezalkoholnih pijač ter vinarske in vinogradniške opreme. Rezultat naše radovednosti je zapisani pogovor o razvojnih načrtih Gospodarskega razstavišča. Podatke nam je posredoval Boris Stadler, komercialni direktor GR.

Tako popestrene in razširjene dejavnosti Gospodarsko razstavišče najbrž ne bo zmoglo samo . . .

„Pripravljamo ustanovitev sestavljene organizacije združenega dela s podjetjem Magistrat, ki nam bo lahko pomagalo v marsičem. Imajo na primer tiskarno, ukvarjajo se s kongresnim turizmom in tako smo kajpak hitro ugotovili skupne koristi. Pritegnili bomo kajpak tudi aranžersko dejavnost, kajti v bodoče si pač ne bomo mogli več privoščiti, da bomo razstavljavcu samo prodali prostor, za vse ostalo pa se bo moral brigati sam. Da bi lahko nudili tudi razne komercialne podatke, kot sem že omenil, bomo potrebovali tudi močno analitsko skupino, ki bo raziskovala trg in posredovala našim partnerjem ustrezne podatke o potencialnih kupcih in druge podatke. Vsi ti naši načrti in želje so vklopljeni v naš razvojni program, ki smo ga že posredovali ustreznim forumom in ki predvideva tako vsebinsko kot tudi prostorsko razširitev naše dejavnosti."

Pred časom je bilo veliko slišati o gradnji hotela v neposredni bližini Gospodarskega razstavišča. Sodi ta projekt tudi v okvir vaših razvojnih načrtov, ali je izven njih.

Pri nas smo kajpak zelo zainteresirani, da bi se hotel ob GR čimprej zgradil. Za nas bi hotel pomenil kompletiranje storitev še z gostinske plati. Zato se zanj še vedno ogrevamo in tudi sodelujemo v razgovorih zainteresiranih gostinskih podjetij, ki se dogovarjajo o združevanju sredstev za investiranje v gradnjo hotela, ki bo moral biti nekolikanj drugačnega tipa, kot so običajni hoteli. Zaradi strukture gostov, predvsem poslovnih ljudi, bo moral biti zelo visoke kategorije, z večino enoposteljnih sob itd."

R. B.

Od temeljev navzgor

»Nekako po tradiciji RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije svoje kratkoročne programe snuje tako, da veljajo od jeseni do jeseni. Tak je tudi najnovejši program dela, ki smo ga že potrdili na zadnji seji predsedstva, veljal pa bo do naslednje jeseni, ko naj bi bil tudi občni zbor našega sindikata,« je dejal Jože Pečnik, tajnik republiškega odbora Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije.

– Kakšne so značilnosti pravkar sprejetega programa?

„Rekel bi, da gre predvsem za dvoje značilnosti. Prva je ta, da program temelji na doslednem izpolnjevanju nalog, ki smo si jih začrtali že ob nastajanju nove ustave in še kasneje v pripravah na VIII. kongres slovenskih sindikatov. Druga značilnost pa je, da smo si zastavili manjše število zelo konkretnih nalog, za katere sodimo, da morajo biti v ospredju pozornosti naše organizacije in vsega članstva. Gre predvsem za naloge s področja poglabljanja in utrjevanja samoupravnih odnosov, za prizadevanja pri dograjevanju sistema samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o razporejanju dohodka, za organizacijsko utrjevanje našega sindikata, problematiko delovnih in življenjskih pogojev delavcev v prometu in zvezah, slednjič pa še za vprašanja, od katerih je odvisen jutrišnji ekonomski položaj posameznih prometnih dejavnosti. Zavzemamo se za enakopraven položaj prometa v razmerju do ostalih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti.

– Omenili ste poglabljanje in utrjevanje samoupravnih odnosov. O tem govorimo vsi in povsod. Kako si to nalogo zamišljate v praksi RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije?

„Ko smo se dogovarjali o vsebini nalog s tega področja, smo imeli pred očmi predvsem tri skupine vprašanj. Prvo med njimi predstavljajo naloge v zvezi z uveljavljanjem temeljnih organizacij združenega dela. Hočem reči, da nas bo sicer zanimalo tudi to, ali bodo povsod ustanovljene, konstituirane ter vpisane v sodni register v predvidenem roku, vendar pa bomo še zlasti pozorno spremljali, kako TOZD živijo, kako se, skratka, ustavne pravice delavcev uresničujejo skozi prakso.

Naslednjo skupino nalog predstavljajo vprašanja v zvezi s praktičnim uveljavljanjem samoupravnih interesnih skupnosti. Znano je, da se je naš sindikat na tem področju močno angažiral in med drugim pripomogel, da je bila že ustanovljena samoupravna interesna skupnost železniškega in luškega prometa kot prva taka skupnost v gospodarstvu. Zdaj tečejo zadnje priprave za ustanovitev enotne samoupravne interesne skupnosti, ki bo povezovala cestni transport z ene in cestno gospodarstvo z druge strani. Približno do enake faze so napredovale tudi priprave za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti v PTT prometu. Naša želja pa je, da bi se vse te skupnosti povezale v zvezi samoupravnih interesnih skupnosti. Od nje še zlasti pričakujemo, da bo pripomogla k razčiščevanju problemov, zaradi katerih pri nas še nismo uspeli izoblikovati enotne prometne politike in kar pomeni enega temeljnih vzrokov, da promet in zveze kot celota že predstavljajo zavoro pri razvoju ostalega gospodarstva.

O tretji skupini vprašanj s tega področja, mislim na dograjevanje sistema samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, bi povedal le, da smo za tako dograjevanje sistema, ki bo pripomoglo k dejanskemu, pravzaprav ponovnemu uveljavljanju delitve po delu v odvisnosti od dosežene produktivnosti."

– To je pravzaprav tudi ena izmed nalog s področja skrbi za boljše delovne in življenjske razmere zaposlenih. Katere so ostale?

„V prvi vrsti gre za pogoje dela, saj so zaradi specifičnih razmer v prometu in zvezah delavci praviloma preobremenjeni. S tem mislim predvsem na razporeditev delovnega časa, ki je še zlasti kritična v cestnem transportu, pa tudi na potrebo po beneficiranju nekaterih delovnih mest. Vsem prizadevanjem navkljub marsikje še niso uspeli poskrbeti za urejeno prehrano zaposlenih, precej pa škriplje tudi na področju delavskega turizma. Zato bomo od naših osnovnih organizacij zahtevali, da o teh in še drugih zadevah razpravljajo, s svojimi stališči seznanijo samoupravne organe in zahtevajo sprejem in uveljavljanje ukrepov, ki bi pripomogli k izboljšanju razmer.

-mG

Kmalu tekmovanje tudi na strokovnem področju

Slovenski gradbeni delavci imajo na področju organizacije aktivnega oddiha bogate izkušnje. Štirindvajset let je že tega, ko so v Celju organizirali svoje prve letne športne igre in prihodnje leto se bodo srečali predstavniki gradbenih podjetij na igriščih že petindvajsetič.

S tem se v Sloveniji poleg gradbincev nihče ne more pohvaliti.

»Res . . ., že prihodnje leto bomo praznovali srebrni jubilej svojih športnih iger. V teh letih smo se marsikaj naučili in seveda zelo napredovali na področju organizacije športnega razvedrila naših delavcev . . .,« nam pripoveduje Janez Hambrož, ki je že dvanajst let predsednik komisije za šport in rekreacijo pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije in tri leta predsednik enake komisije v zveznem merilu.

„Pravite, da ste v teh letih napredovali p organizaciji športne rekreacije zaposlenih. Mo slite pri tem le na vsakoletne zimske in polet igre slovenskih gradbincev . . .? "

„Sploh ne. V mislih imam predvsem tedensko vsakodnevno rekreacijo naših ljudi, to je redno kon nuirano delo med letom. Veste, tekmovanj ne organ ramo zaradi tekmovanj samih ali recimo zaradi nekako tradicionalnih ceremonialov. Letne špor igre, kot veste, so prav naše že dolgo let najbolj mo žične v Sloveniji, organiziramo predvsem zato, lahko pregledamo opravljeno delo med letom. Igre nekakšno merilo, kako so delala naša športna društ med letom, kje so naši športni aktivi popustili in kje napredovali. Torej, na naših igrah se srečujejo sa najboljši, to je v glavnem samo tisti, ki so aktivni vs dvanajst mesecev v letu. In verjemite, z leti so post naša tradicionalna športna tekmovanja za naše lj tako privlačna, da mnogi preživljajo svoje proste ur na igrišču v veliki meri prav zaradi iger. Vsakdo p zastopa svoje podjetje na republiških igrah in mno delavci se vse leto vesele svojega športnega praznika snidenja s številnimi svojimi prijatelji. Še enkrat pa rad poudaril, da stoje za našimi igrami številna špor društva, ki marljivo delajo vse leto in skrbe bolj zdravo in prijetno razvedrilo zaposlenih kot pa tekm vanja . . ."

„Je bila res vaša komisija tudi pobudn prvih športnih iger gradbenih delavcev v mo republiškem merilu . . .? "

„Res. Že leta 1969 smo v Mariboru samoiniciativ organizirali srečanje slovenskih in hrvaških gradbinc s čimer smo postavili temelje za poznejše prve igre zvezni ravni, ki so sedaj že tradicionalne. Letošn športne igre jugoslovanskih gradbincev bodo v Mrcep novem, ukvarjamo pa se z mislijo, da bi letos pozv povabili na Pohorje najboljše smučarje jugoslovansk gradbenih podjetij. Radi bi namreč, da bi se poletn zveznim športnim igram pridružila že zvezna zimsk športna srečanja . . ."

„Ima vaša komisija še kaj posebnega v re črtu . . .? "

„Še marsikaj. Tako se med drugim na primer ukv jamo z misijo, da bi pridružili športnim tekmovanje še nekako „proizvodno tekmovanje," kjer bi lahko merili naši delavci svoje moči tudi na strokovnem p dročju. Tekmovali naj bi predvsem tesarji, zidarji in železokrivci. Mislim, da bi bila taka tekmovanja v m jenju usposobljenosti za vsakdanje delo zelo zanimiv Še posebno v republiškem merilu. No, poleg tega p imamo v načrtu še organizacijo posebnega seminar na katerega bomo povabili ljudi, ki v delovnih orga zacijah skrbe tako za aktivno rekreacijo zaposlenih kot tudi za letne oddihe naših delavcev. Zavedamo se nam reč, da moramo prav na področju izobraževanja in osveščanja napraviti še veliko, če želimo v korak s časom in še celoviteje poskrbeti za našega člo veka . . ."

A. U.

„To, da smo že leta 1950 organizirali svoje p letne sindikalne športne igre, ni bilo naključje . . nadaljuje Janez Hambrož. „Delavci so si z malo tru in veliko veselja do športa postavili oziroma zgradili svojih naseljih najrazličnejše športne objekte, od igr za mali nogomet in igrišč za odbojko, pa tja do b nišč in pozneje kegljišč itd. Želja po prijetnem in zd vem razvedrili v prostem času je bila spontana, nih ni nikogar silil. Posebno sindikalne organizacije so že zelo zgodaj zavzele za to, da bi delavcem kar najbo olajšale in polepšale življenje v naseljih, zato so p pirale športno dejavnost. Skrbele so za najnujne športne rekvizite in organizirale prijateljska špor srečanja, s čimer je postala vsa dejavnost na tem p dročju še toliko bolj mikavna. Vsak športnik nam dobro ve, da tekmovanja vlečejo . . ."

Zvezni izvršni svet bo v naslednjih dneh izdal vrsto ukrepov, s katerimi namerava premostiti težave, ki trenutno pestijo našo živinorejo. Ustrezni organi, od zveznega odbora za kmetijstvo, sklada za napredek proizvodnje in prodaje živine ter mesnih izdelkov, prek poslovne skupnosti kmetijsko industrijskih kombinatov Jugoslavije do gospodarske zbornice Jugoslavije in drugih pristojnih forumov, že pripravljajo analize sedanjega stanja v živinoreji in predloge za konkretne ukrepe, ki naj bi jih sprejel zvezni izvršni svet.

Kaj bo ukrenila vlada, da bi odpravila posledice sedanjega težavnega položaja v jugoslovanski živinoreji, in upamo, tudi vzroke zanje, trenutno še ni mogoče reči. Vsekakor pa bi morali iskati, oziroma tudi najti rešitev tako iz trenutnega položaja kot tudi dolgoročne sistemske rešitve, ki naj bi zagotovile jugoslovanski živinoreji razvoj brez tako velikih pretresov, kakršen je bil v letošnjem letu, ko je Evropska gospodarska skupnost prepovedala uvoz mesa v dežele, članice skupnosti. Strokovnjaki opozarjajo na to dejstvo in nujo po dolgoročnejših rešitvah, ki pa bodo morale začeti delovati v zelo kratkem času. Sicer, tako opozarjajo, se bo tudi v relativno zelo kratkem času dogodilo, da bo zaradi sedanje krize začelo primanjkovati nekaterih vrst mesa.

Osnovni problem prodaje na domačem trgu niso prevelike količine mesa, ki jih jugoslovanski potrošniki ne bi mogli pokupiti, pač pa so to maloprodajne cene mesa, ki že presegajo finančne zmožnosti precejšnjega dela potrošnikov. Da bi pa uspeli znižati cene mesa na povsem gospodarski osnovi, bi morali sprejeti in tudi uresničiti vrsto dolgoročnih ukrepov, od cenejšega pitanja živine, prek zniževanja taks za promet z živino itd., do prodaje mesa na tujem, bolj stabilnem trgu, kot je to Evropska gospodarska skupnost.

NA ROB PROBLEMOM V ZVEZI S PRESKRBO Z MESOM

Vozel bo treba tudi sekati

Problem ni toliko v velikih zalogah mesa, pač pa predvsem v stroških prireje in pomanjkanju hladilniških kapacitet ● Bodo ukrepi zveznega izvršnega sveta, ki jih napovedujejo, uspeli dolgoročno razrešiti problem usklajene reje živine in plasmaja mesa na trgu?

Ta čas, ko strokovnjaki pripravljajo najustreznejše ukrepe, smo se oglasili v nekaterih kombinatih, ki se ukvarjajo s prirejo živine in predelavo mesa. Zanimalo nas je, kakšen je problem živinoreje in predelave mesa z njihovega zornega kota in za kakšne ukrepe bi se odločili, da bi popravili položaj, v katerega je zašla jugoslovanska živinoreja.

Nekateri kmetijski strokovnjaki sodijo, da bi morali spodbuditi povpraševanje po mesu z znižanjem, in to ne le simbolnim, maloprodajnih cen. Cene naj bi se znižale v maloprodaji po mnenju nekaterih naj za deset, če ne še za več dinarjev pri kilogramu mesa. Le na tak način bi se potrošnja mesa na domačem trgu povečala za toliko, da bi povpraševanje spodbudilo kmetijske organizacije in zasebne kmetovalce k večji prireji živine.

REZERV NI

Seveda so se rejci živine in predelovalci mesa takoj vprašali, od kod naj bi vzeli tolikšne rezerve v cenah, oziroma stroških reje in predelave, da bi lahko cene znižali. Oboji, rejci in predelovalci namreč skorajda enotno sodijo, da notranje rezerve ne pri enih, ne pri drugih niso dovolj velike, da bi cene mesu lahko padle za tolikšen znesek.

V Tovarni mesnih izdelkov ljubljanskega Mercatorja so nam povedali, da je akumulacija predelovalcev pri sedanjih odkupnih cenah živine komajda 1 do 2 odstotka, kar je seveda odločno premalo, da bi v tolikšnih ustvarjenih sredstvih še iskali rezerve. Po njihovem bi se morale maloprodajne cene glede na odkupne še nekolikanj povečati, kar pa bi življenjski standard naših občanov težko prenesel. Povečanje maloprodajnih cen bi bilo predvsem potrebno pri svinjskem mesu, katerega ponudba je za razliko od drugih vrst mesa slaba. Zategadelj so ga predelovalci vse doslej plačevali po dokaj visokih odkupnih cenah in sodijo, da ga bodo morali po takšnih kupovati še naprej, kljub odloku o odkupnih cenah za živino, ki je cene postavil nižje od tistih, ki so bile uveljavljene v praksi. Rejci prašičev pa celo trdijo, da bi morale biti dosedanje „črne“ odkupne cene precej višje, da bi pokrile stroške prireje in prinašale primerno akumulacijo. V tem primeru pa bi se morale seveda povečati tudi maloprodajne cene svinjskega mesa, česar pa trg najbrž ne bi prenesel.

STROŠKI REJE

Največji problemi so trenutno pri reji goveda in piščancev. Ponudba zlasti mlade govedi krepko prekaša povpraševanje in kljub temu, da je zvezna direkcija za rezerve ponudila gospodarskim organizacijam, da bo v naslednjih mesecih odkupila znatne količine goveje živine, problem še ne bo rešen. Rejci pitajo živino že daleč prek teže, ki je najprimernejša za odkup, spričo izredno povečanih cen močnih krmil oziroma njihovih surovin (koruze) pitajo v lastno izgubo. Zakola živine pa ni moč povečati zaradi tega, ker nam primanjkuje hladilnic za globoko zmrzovanje. Tako torej intervencijski odkup niti v kratkoročnem smislu ne bo uspešen v tolikšni meri, kot so pričakovali.

Ker pa je letošnja obilica govejega mesa le posledica spleta sistemskih rešitev in ukrepa Evropske gospodarske skupnosti, tega problema ne gre reševati le z intervencijskim odkupom, pač pa z drugačnimi sistemskimi rešitvami, kot so v veljavi sedaj. O tem bodo svoje povedali zvezni organi in počakajmo raje na njihove ukrepe, kot da bi sami modrovali.

Kaj pa lahko stori gospodarstvo samo?

V začetku smo omenili, da nekateri strokovnjaki sodijo, da bi veljalo znižati stroške proizvodnje. Podobno menijo tudi v KIK Pomurka. V tem podjetju pravijo, da bi lahko rejci živine pocenili pitanje tako, da bi precejšen del močnih krmil nadomestili z doma pridelano krmo. V KIK Pomurki se že pripravljajo na uresničitev te zamisli, izdelali pa so tudi prve izračune in poiskali prve odgovore na vprašanje, kaj jim tak način krmljenja prinese. Računajo, da bo kilogram doma pridelane koruze veljal 1,30 dinarja, medtem ko stane uvožena že krepko prek 3 dinarje za kilogram.

Ne nazadnje pa je težav krivo tudi dejstvo, da se je družba bolj zavzela za reševanje problemov ob reji drugih vrst živine, za reševanje težav rejcev piščancev pa preprosto ni imela „časa“. Šele pred kratkim so rejci dosegli z zvezno direkcijo za rezerve dogovor, da bo le-ta do konca letošnjega leta odkupila okoli 1800 ton piščančevega mesa – vendar po cenah, ki so nižje od stroškov reje in zakola.

Zaradi takšnih pojavov so letos rejci krepko zmanjšali proizvodnjo, kar pa se bo vsekakor poznalo že prihodnjo pomlad.

Poseben problem, pravijo v perutninarskem kombinatu Pivka, so predvsem pomanjkanje hladilniških kapacitet in tako kot pri drugi živini stroški reje. Ob tem pa rejci ne razumejo, zakaj se je koruza kljub rekordnim domačim letinam tako podražila. V Pivki so celo navrgli domnevo, da gre pri tem morda za določene špekulacije, hkrati pa so „obtožili“ zvezno direkcijo za rezerve, da ni opravila svojega poslanstva – ni vsem kupcem dobavila ustreznih količin koruze.

Na zahtevo potrošnikov, da bi intervencijsko uvozili 300 tisoč ton koruze – ker pač domače v deželi, ki je med največjimi svetovnimi pridelovalci koruze, ni bilo moč dobiti – je zvezni izvršni svet odgovoril, da nima potrebnih deviznih sredstev. Dovolil pa je rejcem, da sami uvozijo skupaj do 100 tisoč ton.

Ne le, da ta količina ni bila dovolj velika, rejci je tudi niso mogli uvoziti, ker se je koruza na tujem trgu pošteno podražila, poleg tega pa sami nimajo deviznih sredstev.

Kljub temu, da sedaj redi piščance (izključno v kooperaciji) z izgubo, Perutninarski kombinat brez strahu povečuje za prihodnje leto svoje zmogljivosti – tako v prireji, klavnici in tudi hladilniške. Trdno so namreč prepričani, da bodo rejci vseh vrst mesa zaradi letošnjih slabih izkušenj v prihodnje zmanjšali rejo do take mere, da bo ponudba spet slaba. Vendar pa Perutninarski kombinat ob tem zahteva izpolnitev nekaterih pogojev za normalno gospodarjenje. Eden izmed ukrepov, ki ga krepko zagovarjajo, je – sprostitev prodajnih cen. Reja v Sloveniji je tehnološko tako napredna, da bodo kombinati ob prilagodljivih cenah in zagotovljenih surovinah (po jasno vnaprej dogovorjenih cenah, ne pa po dnevnih tržnih) mirno prenesli boj za kupca ne le z drugimi rejci perutnine v Jugoslavije, pač pa tudi z rejci plemenitejših vrst živine.

Tako sodijo o problemu preskrbe z mesom rejci živine in predelovalci mesa. Vsekakor zvezni izvršni svet ne bo imel lahkega dela, kljub temu, da že vrsto let govorimo o ustreznih ukrepih, ki bodo uskladili rejo posameznih vrst živine in tudi mleka ter zagotovili domačemu potrošniku primerne količine kvalitetnega mesa po ustreznih cenah. Žal, tega na videz enostavnega problema še vedno nismo rešili in vprašanje je, če bo tudi tokrat zvezna vlada dovolj odločna, da bo ponekod, če bo trebaba. gordijski vozel tudi sekala.

R. B.

V prihodnjem letu bodo sami in pa njihovi kooperanti pridelali doma okrog 60 odstotkov potrebne krme za živino, kar je že skorajda optimalna količina.

Kljub sedanji krizi pri prodaji govejega mesa pa v Pomurki ne ocenjujejo položaja s pretiranim pesimizmom in ostajajo pri že prej zastavljenem razvojnem programu. Ta pa obsega povečevanje reje tako goveje živine kot prašičev – ne nazadnje jim vztrajanje pri programu ukazuje tudi gradnja lastne nove hladilnice in tudi novih predelovalnih kapacitet.

Ena ključnih nalog zveznih orgamov pa je, tako poudarjajo rejci živine, da bo najprej striktno izpeljan program intervencijskega odkupa živine, prav tako pa bo treba uresničiti zastavljeno in napovedano naglo povečevanje hladilniških zmogljivosti v Jugoslaviji.

KJE JE KORUZA?

Posebne probleme imajo rejci piščancev v Sloveniji. „Proizvodnja“ piščančjega mesa krepko presega potrebe naše republike po tem mesu, saj dosega 50 odstotkov vse jugoslovanske proizvodnje. Dejstvo, da je to meso na trgu „manj vredno“ kot druge vrste mesa, povzroča v reji krize, ki se pojavljajo kot pri drugem mesu občasno, vendar pogosteje. Letošnja kriza pa je še tolikanj globlja, ker so lani rejci piščancev reševali domači trg zaradi pomanjkanja drugih vrst mesa.

Tako je sedaj v Jugoslaviji baje okrog 25000 ton piščančjega mesa na zalogi: zaradi dviga življenjskih stroškov in drugih cen – se ljudje, kadar se že odločijo za nakup mesa, odločijo za druge vrste mesa, saj je ponudba večja kot prej. Vzrok za velike zaloge pa je tudi v zaostalem uvozu piščančjega mesa. Zvezna direkcija za rezerve je lani intervencijsko kupila v tujini velike količine piščancev, del tega mesa pa je prispel šele v letošnjem letu in poslabšal že tako slabo prodajo.

Rejci živine bi lahko pocenili pitanje živine tako, da bi precejšen del močnih krmil nadomestili z domačo krmo

Delamarisovi ladji na suhem (med popravilom) simbolizirata nezavidljiv položaj slovenskega in jugoslovanskega ribištva. Ali bo ribištvo „splavalo v globoke vode", je odvisno tudi od pomoči družbe, saj tolikšna sredstva, ki so potrebna, da se ta dejavnost postavi na noge, podjetja sama še zdaleč ne bodo mogla zbrati – akumulacije namreč s to dejavnostjo praktično ni, pa morajo na primer v Delamarisu druge proizvodne dejavnosti pokriti izgubo svoje TOZD Riba.

MORSKO RIBIŠTVO BI SE LAHKO RAZVILO, TODA . . .

KAKO S PLITVIN V GLOBOKO VODO?

Družba, ki je doslej zanemarjala razvoj morskega ribištva, mu bo morala priskočiti na pomoč, saj tega vira cenene hrane nikakor ne smemo zanemarjati še naprej

Jugoslovansko pomorsko ribištvo se je v zadnjem desetletju znašlo na povsem stranskem tiru, odrinjeno od vseh pomembnejših razvojnih načrtov jugoslovanskega gospodarstva in seveda tudi od raznih ugodnosti in investicijskih kreditnih sredstev, ki bi panogi pomagala k hitrejšemu razvoju. Posledice tega so več kot očitne: rib, hrane, ki postaja v naporih mnogih dežel, da zagotovijo dovolj hrane prebivalstvu, vse pomembnejši vir prehrane, nalovijo jugoslovanski ribiči manj kot polovico količine, ki jo v Jugoslaviji pojemo. Ob tem pa je potrošnja rib pri nas (za obmorsko deželo) naravnost osupljivo nizka: če bodo uresničeni sedanji načrti jugoslovanskih morskih ribarjev, bomo šele v letu 1984 komajda presegli sedanjo potrošnjo rib sosednje Avstrije, ki pa je tudi daleč na repu potrošnje rib v evropskih deželah.

Medtem ko postaja ta „kmetijska" dejavnost v svetu spričo vedno večjih zahtev po hrani vse pomembnejša in uživa krepko podporo vlad, je pri nas zanimanje družbene skupnosti zanjo slej ko prej bolj simbolično. Ribarji si namensko delijo sredstva, ki jih sosednja Italija plačuje za pravico lova na našem delu Jadrana, v obliki posojil za nabavo opreme, kakih drugih ugodnosti pa ne uživajo. Pač pa, da omenimo še to posebnost, ribarji pri nakupu goriva plačajo v ceni goriva tudi tako imenovano cestno takso, prispevek, ki se zbira za obnovo in gradnjo cest . . .

V Sloveniji je položaj še slabši: Delamarisova ribiška dejavnost je bila vse doslej s svojimi 3500 tonami letnega ulova za republiko povsem nezanimiva dejavnost, pa spričo tega ne uživa niti ugodnosti, ki jih imajo hrvaška in črnogorska podjetja (možnost najetja sredstev, ki jih plačuje Italija).

Do reforme v letu 1965, pravijo v Delamarisu, kjer smo se pogovarjali o položaju slovenskega in jugoslovanskega ribištva, je bil položaj še kar ugoden, dejavnost je uživala razne ugodnosti, denimo regrese za gorivo in ribiško opremo itd. Kasneje pa je zaradi zelo poostrenih pogojev gospodarjenja dejavnost vedno bolj nazadovala, saj je imela vedno manj možnosti za obnovo opreme in ladij ali za nakup novih ladij. Zadnja leta je bil ulov vedno manj rentabilen, ker so ladje in oprema iztrošene. V Delamarisu trdijo, da bi njihove ribiške dejavnosti že nekaj let ne bilo več, če ne bi iz drugih donosnih dejavnosti prelivali sredstev za vzdrževanje zastarelih ladij in delno obnovo opreme.

Vprašanje, zakaj ne opuste nerentabilnega ulova rib, je kajpak odveč, saj je Delamaris po predelavi rib ena naših največjih, če ne celo največja tovarna. Poleg tega, pravijo v podjetju, so raziskave Jadrana dokazale, da je dlje od obale – v globjih vodah dovolj rib, tako plavih kot tako imenovanih belih. Ulov bi lahko celo podvojili z modernizacijo flote in seveda z nekaterimi drugimi investicijami, s katerimi bi odpravili ozko grlo v predelavi rib. Največ težav povzroča pravzaprav časovna omejenost lova, saj je sedaj lovnih dni v letu komaj okrog 120, to pa kajpak krepko veča stroške.

Delamarisove želje za modernizacijo lova in tudi predelavo rib se lepo vklapljajo v slovenski „zeleni plan", v katerem pa so komajda našle mesto. Mesto, ki zagotavlja, da bo družba poslej z večjo naklonjenostjo spremljala razvoj te dejavnosti in ji tudi ustrezno pomagala. Pomoč bo Delamaris krepko potreboval, saj sam vseh sredstev, ki bodo potrebna za podvojitev ulova, to pa je po današnjih cenah preračunano okrog 45 milijonov dinarjev, v naslednjih šestih letih, ne bo zmogel.

Ob tem v Delamarisu z obžalovanjem omenjajo, da bi marsikaj tistega, kar bo potrebno storiti v naslednjih letih, opravili že doslej, če bi bili deležni sredstev iz vira, iz katerega so črpala posojila druga ribarska podjetja, iz sredstev, ki jih Italija plačuje za ulov v naših vodah . . .

Za sedaj se zanimanje slovenske družbe omejuje na že prej omenjeno vključevanje ribištva v „Zeleni plan" in pa na nedavno dogovarjanje na slovenski gospodarski zbornici o ukrepih, ki naj bi tej dejavnosti pomagali na noge. Dogovor za sedaj ni prinesel več kot sklep, da naj v ribiških podjetjih – poudariti moramo, da so tokrat na zbornici sodelovali tudi predstavniki zvezne zbornice, saj je pobuda za sestanek in akcijo prišla z Združenja ribara Jugoslavije – analizirajo položaj in predlagajo ustrezne ukrepe. Zbornice vseh treh republik, ki se ukvarjajo s pomorskim ribištvom pa bodo v okviru svojih pristojnosti in zmožnosti sodelovale pri oblikovanju predlogov in odločanju o načinu reševanja težav – po enotnih merilih za vsa podjetja.

Pred dnevi so na Reki v okviru Udruženja ribara analizirali položaj in obenem tudi iskali trenutno najustreznejše ukrepe. Ker še dokončna stališča niso v celoti izoblikovana, omenjamo samo enega izmed predlogov, ki je, kot kaže, za ribarje najbolj zanimiv. Po njem naj bi na uvoz rib določili dajatve, ki bi jih potem družba namensko dajala ribarskim podjetjem kot premije za ulov. Tako bi se zbralo precej sredstev za investiranje v ribištvo. Ta ukrep pa bi bil glede na razvojne načrte jugoslovanskega ribištva začasen, saj naj bi po teh načrtih nekako v treh letih postal uvoz rib povsem nepotreben.

Tako je še vedno odprto vprašanje, ali bodo jugoslovanska ribarska podjetja (ki so vsa revna), ki sodelujejo v že tri leta starem dogovoru med Poljsko in Jugoslavijo o ustanovitvi skupnega podjetja za lov rib na globokem morju, lahko zbrala dovolj sredstev za uresničenje tega načrta. Načrta, v katerega naj bi v desetih letih vložili postopno skoraj 2 milijardi dinarjev (Jugoslavija dobro polovico od te vsote) in po katerem naj bi v teh letih več kot petkrat povečala sedanji ulov jugoslovanskih morskih ribičev. Vsekakor bo morala družba za uresničenje tega ne nepomembnega načrta krepko odvezati mošnjo, ne le v obliki direktne pomoči, pač pa tudi v obliki raznih ugodnosti pri nakupu in uvozu razne opreme, sodijo ribarji.

rb

Temeljni kamen novim samoupravnim odnosom

Letošnji 29. avgust je bil za Luko svečan dan. Tega dne so namreč pooblaščeni predstavniki TOZD in delovne skupnosti skupnih služb podpisali spremenjeni in dopolnjeni samoupravni sporazum o združevanju, predsedniki delavskih svetov pa tudi nov statut organizacije združenega dela Luka Koper.

Skromno svečanost v luški sejni dvorani, ki so se je udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij obalno-kraškega področja in skupščine občine Koper, je pričel predsednik skupnega delavskega sveta FRANC PUŠNIK. V uvodnem govoru je med drugim dejal:

– Prvi samoupravni sporazum o združevanju so pooblaščeni delavci TOZD podpisali 7. 9. 1973. Tedaj so bili delavci v Delovni skupnosti še TOZD, kar pa se je kasneje pokazalo kot neustrezna rešitev. Delavci v Delovni skupnosti imajo sicer iste samoupravne pravice kot delavci v TOZD, vendar po svoji vsebini dela, ki se ovrednoti le v odnosu do drugih TOZD, ne morejo biti pravna oseba, nimajo svojega premoženja itd. Te in še druge spremembe ter bolj izoblikovana stališča do vseh pomembnejših vprašanj so bila vzrok, da smo začeli temeljito preučevati vsebino že podpisanega samoupravnega sporazuma o združevanju. Bilo nam je veliko laže kot pred enim letom in pol. Imeli smo tudi več izkušenj, saj nam je praksa pokazala, kako so se novi odnosi dnevno uresničevali v TOZD, v delovni skupnosti Skupne službe in na ravni podjetja.

Za predsednikom skupnega delavskega sveta je obširno spregovoril inž. DAVID JAZBEC, sekretar sekretariata vseh osnovnih organizacij ZK podjetja Luke Koper, ki je med drugim poudaril, da je lanska odločitev delavcev o organiziranju temeljnih organizacij združenega dela v Luki sicer temeljila na strokovno izdelanih analizah samoupravnega in gospodarskega značaja, vendar je bila le prvi korak k bolj neposrednemu samoupravljanju in večji neposredni odgovornosti delavcev za vse odločitve, ki so jih sprejemali. Potrebnega pa je bilo še veliko dela, razmišljanj in dogovorov, da so postavili temeljni kamen novim samoupravnim odnosom, ki jih vsebuje spremenjen in dopolnjen samoupravni sporazum o združevanju.

Novi sporazum se bistveno razlikuje od prejšnjega. V njem so določbe o skupnih zadevah, o koordiniranju delovnega procesa, usklajevanju načrtov in programov dela, o združevanju sredstev in njihovem namenu, o medsebojnih odnosih solidarnosti, o sestavi in delovnem območju skupnih organov upravljanja, o odgovornosti za obveznosti v blagovnem prometu, o samoupravnih interesnih skupnostih s poudarkom na samoupravno interesno skupnost za železniški in luški promet in določila o vseh drugih vprašanjih, ki so pomembna za skupno delo in poslovanje.

Inž. David Jazbec je nato obrazložil vzroke, ki so pogojevali združitev in posebej podčrtal, da morajo skupni interesi, usklajeni in združeni v organizaciji združenega dela, postati podlaga za trajen napredek vsega podjetja. Skupni interesi so zlasti normalno opravljanje gospodarske dejavnosti v celotnem podjetju, zagotovitev večjih možnosti za učinkovit in skladen razvoj podjetja, trdnejši položaj samoupravno organiziranega združenega dela na trgu, uspešno obvladovanje poslovnih kriz v posameznih TOZD z instrumenti notranjega kreditiranja, solidarnostne pomoči itd. Potem je nadaljeval:

„Zavedamo se, da je z organiziranjem TOZD ter z združitvijo teh v organizacijo združenega dela postavljen šele prvi temeljni kamen za vsebinsko uresničitev ustave. Potrebno bo še veliko dela, da bi TOZD in podjetje resnično zaživeli v praksi in da bi bili rezultati neposrednega odločanja delavcev in s tem povezani skupni rezultati gospodarjenja takšni, kakršne smo si začrtali ob organiziranju dela v TOZD in ob odločanju o sa[...] upravnem sporazumu o združeva[...] Novo vsebino samoupravnih odnoso[...] opredelile TOZD v svojih statutih [...] drugih splošnih aktih, na nivoju podj[...] pa smo jo določili tudi s statutom org[...] zacije združenega dela Luka Koper.

Skupno in sami bomo določali [...] vsebino samoupravnim odnosom. [...] sedaj se kaže potreba, in družbenopoli[...] ne organizacije so to že ugotovile, da [...] nujno v TOZD Operativa temeljito [...] učiti nadaljnjo obliko in vsebino sa[...] upravljanja. V tej TOZD je nujno t[...] strokovno preučiti in uresničiti pred[...] da bi se delavci organizirali v več TO[...] na nivoju sedanje TOZD pa pove[...] skupne interese v skupnosti TOZD O[...] rativa. TOZD Operativa združuje da[...] prek 1.300 delavcev ter je razumljivo, [...] je v tako veliki TOZD zelo težko odlo[...] neposredno o vseh vprašanjih in pro[...] mih, s katerimi se delavec dnevno [...] čuje. Posledice večkrat občutimo, saj [...] haja prav v TOZD Operativa do večk[...] nih prekinitev dela, kar povzroča celo[...] mu kolektivu veliko politično ško[...] blatenje ugleda podjetja in nezaup[...] komitentov do našega kolektiva, kom[...] tiranje javnosti o neodgovornosti in [...] moupravni nezrelosti naših delavcev. [...] radi takega nastopa delavcev pa nast[...] lahko tudi občutna materialna škoda, [...] s tem ustvarjamo dvom za pravočas[...] opravljeno delo. Trdim, da je ob za[...] prekinitvi dela in na zborih delav[...] prišla do izraza peščica posameznikov [...] z nedemokratičnim delovanjem, po[...] stavljanjem proizvodnih in drugih pro[...] mov ter neupravičenimi zahtevki b[...] razumevanja problematike TOZD in p[...] jetja spodbujajo in usmerjajo ostale del[...] ce k nesamoupravnemu delovanju ter v[...] ljujejo na podlagi svojih ožjih interes[...] obnašanje večine. Preveč pa prihajajo [...] prekinitvah dela do izraza pri posame[...] delavcih in tudi članih samoupravnih [...] ganov trenutni in neposredni interesi [...] lavcev in to po višjih osebnih dohodk[...] po enakih cenah storitev TOZD Lu[...] dom brez upoštevanja podražitev osn[...] nih prehrambenih artiklov itd., sploh [...] niso prisotni dolgoročni interesi za raz[...] podjetja in za sprotno reševanje vseh p[...] blemov družbenega standarda. Pre[...] tudi dopuščamo, da neposredni proiz[...] jalci dnevno podcenjujejo umsko delo [...] račun fizičnega, češ da le fizično d[...] ustvarja dohodek in da se režijski del[...] – med njimi pa je veliko prizadevnih [...] dobrih strokovnjakov – le breme, s čim[...] se razvrednoti umsko delo in prizade[...] nja režijskih delavcev, ki danes uživ[...] neenakopraven položaj tudi pri nagraje[...] nju svojega dela. Ugotavljamo tudi p[...] cejšnjo pasivnost večine delavcev, org[...] zatorjev dela in neposrednih vodij [...] vseh luških problemov in razprav v TO[...] in v podjetju ter prenašanje pretežne [...] govornosti za vse nerešene probleme [...] posamezne vodilne, vodstvene in st[...] kovne delavce.

Vsa ta vprašanja in načine obnaš[...] nekaterih delavcev na dan prekinitve d[...] so presodile družbenopolitične organi[...] cije in delavski svet TOZD Operativ[...] Skupno smo se dogovorili, kako bomo [...] prihodnosti nesamoupravne zahteve, p[...] upravičeno netenje nezadovoljstva m[...] delavci, neupravičeno postavljanje zah[...] itd. tudi odpravili. Proti tistim delavcem [...] ki so odgovorni za nesamoupravno obn[...] šanje, pa bomo mi sami in zunanji orga[...] v bodoče tudi ukrepali. Pravice in dol[...] nosti do samoupravljanja in spoštovan[...] samoupravno dogovorjenih predpisov s[...] za vse delavce enake. Zavoljo tega mora[...] biti pri vseh delavcih – ne glede na delov[...] no mesto, ki ga zasedajo – prisotne tak[...] pravice kot dolžnosti. Smo za najve[...] možno mero odločanja s strani nas – d[...] lavcev, vendar pa s tem prevzemamo vs[...] obveznosti, ki izhajajo iz večjih pravic[...] Le tako bomo dosledno uresničili dol[...] nove ustave in kongresov ZKS in ZKJ.

C. K.

NAKAZUJEJO SE OBRISI 8. KONGRESA ZSS

Poročilo in predlogi sklepov pred vrati sindikalnega članstva

Pred začetkom javne razprave o kongresnem gradivu se iztekajo zadnji dnevi. Zelena luč zanjo bo formalno zagorela prihodnji teden

Za organizatorje 8. kongresa slovenskih sindikatov se konkretno srečanje v novembru bliža s „kilometrskimi koraki", saj morajo še pravočasno pripraviti vso potrebno dokumentacijo za predkongresno javno razpravo najširših krogov sindikalnega članstva. Dokumentacija? S tem dokaj širokim in „razteglji vim" pojmom smo skušali označiti v prvi vrsti „Poročilo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije za 8. kongres ZSS" in vrsto predlogov sklepov (ob našem „sooč evanju" z njimi jih je bilo 19), ki naj bi jih kongres sprejel.

Na pravočasnost pripravljalnega dela nikakor nismo opozorili zato, ker bi se tako spodobilo in – nič več. Gre preprosto za to, da se je že pri izdelavi idejnega projekta kongresa računalo s tem, naj bi bila najširša javna razprava – in seveda pripombe in dopolnila, ki jih bo ta razprava navrgla – bistveni sestavni del načrtovanja prihodnjih delovnih nalog in usmeritev slovenske sindikalne dejavnosti morda po vsebinski „teži" celo pomembnejša od kongresa samega. Ob vsem tem je seveda izrednega pomena, da javna razprava nikakor ne bo smela biti v časovni stiski. Je pač tako, da kadar je čas lovec, divjačina brezglavo beži na vse strani in nikakor ne teče tam, kamor bi njej bilo všeč . . .

Čas za razpravo

Javna razprava seveda ne bo dirka s časom. . . Bo razprava. To lahko že zdaj napovemo, ker bo se sestavlavci gradiva potrudili, da bodo z rezultati svojega dela prišli „na svetlo" pravočasno. Delavci, člani sindikatov bodo tako imeli na voljo dovolj časa, da bodo v miru preštudirali poročilo in predloge sklepov in – še pomembneje, lahko se bodo tudi v miru pogovorili, če so sklepi res taki, da zajemajo vodo iz vodnjaka resničnih problemov, delavskih problemov, ali ne.

Prav od te delavske presoje je namreč odvisna resnična vsebinska naravnanost kongresa. Naj pojasnimo: javna razprava o kongresnih sklepih – če osredotočimo pozornost samo nanje – niti približno ne bo (seveda, pogojno, če bo dobro pripravljena) „deklamatorskega", manifestativnega pomena, formalnega značaja. Delavci, člani osnovnih sindikalnih organizacij ne bodo „razpravljali", govorili o tem ali onem „za zapisnik", temveč bodo morali odkrito povedati, ali sprejmejo predlog kongresnega sklepa za svojega ali ne.

Dve tretjini

Naj konkretiziramo: če vsaj dve tretjini osnovnih sindikalnih organizacij ne bo podprlo sklepa, ta sploh ne bo uvrščen v kongresni program. Povedano isto na „obrnjen" način: kongres slovenskih sindikatov sploh ne bo sprejel nobenega sklepa, če prej zanj ne bo dobil podpore vsaj dveh tretjin osnovnih sindikalnih organizacij.

Pravzaprav ni pretirano težko komentirati takšne „delovne usmeritve" predkongresne dejavnosti: sindikati so se resno zavzeli za to, da bodo njihove programske usmeritve in prav gotovo tudi stališča v kar najbolj harmoničnem sozvočju z resničnimi življenjskimi, delovnimi in samoupravljalskimi interesi najširših slojev sindikalnega članstva.

Navsezadnje bi ob rob takemu dogajanju tudi zapisali, da bo kongres zadnji korak – velik sicer, vendar kljub vsemu samo „eden od več" – v kritični presoji opravljenega dela in načrtovanja bodočih nalog.

Razumljivost

Ker bo za spremljanje javne razprave in njenih vsebinskih rezultatov še dovolj časa, bi tokrat spregovorili le o nekaterih idejah in razmišljanjih, ki jih je navrglo „pripravljalno obdobje". Tako smo bili pred kratkim na seji odbora za pripravo 8. kongresa pri RS ZSS, ki je ocenil kongresno poročilo in osnutke sklepov kongresa. Iz zanimive razprave bomo izbrali nekatere za sedanji čas bolj ali manj aktualne odstavke, ki na svoj način opozarjajo na tehtnost, težino pa tudi poudarjeno odgovornost pripravljalnega dela.

Prva stvar – na „prvo" ne mislimo zaradi vrstnega reda govorjenja – ki pade v oči, je večkratno poudarjena želja (seveda ni ostalo samo pri želji, temveč je takoj prišel tudi konkreten predlog za boljši dosežek), da morajo biti vsi dokumenti, ki jih bodo dobili člani slovenskih sindikatov v roke, napisani tako, da bodo razumljivi in njihove misli dostopne najširšemu krogu. Prav vsakemu, ki se vsaj malo ukvarja s pisanim izražanjem misli, je dobro znano, kako težko se je izražati preprosto, jasno in razumljivo. Če upoštevamo to resnico, si lahko mislimo, da si sestavljavci kongresnega gradiva nikakor niso naložili težke naloge (izražene v načelu „razumljivost pisane besede za najširši krog") zavoljo tega, ker bi bilo to priklanjanje nekakšni modni muhi, oziroma si niso brez pravega vzroka namenoma otežili že brez tega zahtevnega dela, če ne bi bili v ozadju resnično tehtni „vsebinski razlogi". Kakor je na prvi pogled razumljivost teksta za površnega opazovalca bolj stvar obrobnega značaja, je v „našem" primeru – naj poudarimo še enkrat – tesno povezana z osnovno zahtevo, da mora biti javna razprava o predlogih kongresnih sklepov temeljni vsebinski kamen. In če naj bo to res, potem je na dlani, da mora biti razumljivost pisane besede tisti obvezni minimum, brez katerega si skorajda ne moremo zamisliti niti uvodne zainteresiranosti delavca, niti njegove prizadete razprave in še manj pripravljenosti, da bi svoje zamisli skušal izraziti v obliki predlogov za spremembo ali dopolnitev kongresnih sklepov.

Poročilo

Če malce prehitimo dogajanje in se poskušamo vživeti v kongresni dnevni red, potem bo prav gotovo v uvodnem delu deležno največje pozornosti poročilo o dejavnosti slovenskih sindikatov med obema kongresoma. Tokrat vsebine omenjenega poročila ne bi jemali pod povečevalno steklo, ker bo za tako delo še dovolj in predvsem boljših priložnosti. Ne nazadnje moramo biti tudi toliko pošteni do avtorjev, da počakamo, da poročilo pripeljejo iz obdobja osnutka do končne izdelave. Morda bi tokrat kazalo opozoriti le na dejstvo, da člani odbora za pripravo kongresa, ki so, kot smo dejali, ocenjevali osnutek poročila, nanj niso imeli bistvenih pripomb, kar bi po vsej logiki lahko tudi pomenilo, da je poročilo „osnutek" le še formalno. Kot zanimivost naj omenimo samo osnovna poglavja, ki jim poročilo daje največji poudarek in s tem posredno tudi kaže, kam je bila usmerjena glavna teža sindikalnega dela od 7. kongresa do danes. Najprej je govora o razvijanju samoupravnih odnosov, potem zasledimo dejavnost sindikatov v razporejanju dohodka ter delitvi osebnih dohodkov. V poročilu je podrobneje govora o materialnem razvoju družbe in ekonomski politiki, aktivnosti na področju socialne politike, izobraževanja, znanosti in kulture, o organiziranosti in kadrovski preobrazbi sindikatov, ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, časopisno založniški dejavnosti in drugih sredstvih obveščanja, mednarodni dejavnosti in še pravni pomoči. No, za zaključek je tu še finančno poročilo RS ZSS.

Enaka veljava

Za sedaj naj bo besed o poročilu dovolj. Tokrat se nam je zdelo zanimiveje, da se malce podrobneje ustavimo ob nekaterih značilnostih razprave, ki je bila potrebna zaradi dokončnega oblikovanja predlogov kongresnih sklepov.

Seveda si nismo mogli privoščiti – že zaradi omejenosti prostora – pretežke naloge, da bi komentirali ali vsaj nakazovali značilnosti vse razprave, temveč smo se odločili za priložnostni izbor.

Še prej pa velja nekaj povedati o številu sklepov in njihovi veljavi. Omenili smo, da smo zaenkrat slišali za 19 predlogov sklepov. Pravzaprav gre za „čisto teorijo", ker bo tisto pravo število odvisno od tega, kakšen izbor bodo napravili predlagatelji. In navsezadnje je docela vseeno, ali bo sklepov trideset, dvajset ali deset, saj gre bolj za tehnična vprašanja združevanja ali razdruževanja „gradiva". Torej, ne bo odločalo število, temveč vsebina. O njej in njeni razumljivosti smo pa že govorili.

Pomembneje od števila se zdi nekaj drugega, namreč, ali bodo sklepi razdeljeni med „pomembne", „manj pomembne" in „obrobne", ali bo morda tako, da bo tiste z začetka vrstnega reda treba na vsak način uresničiti, one z repa pa bolj pogojno, torej, če bo ostalo zanje še kaj časa . . . Ali gre morda za kakšen drugačen pristop, kar zadeva vsebinsko in akcijsko pomembnost?

Na kratko: vsi sklepi bodo imeli v pomenskem pogledu enako veljavo, ne glede na vrstni red ali „tehtnost" naslova. Z edino omejitvijo, ki pa bo seveda prišla prav do izraza šele v pokongresni praksi, da bo dokončno težo lahko dalo sklepu šele življenje samo.

Poudarek delu

Obljubili smo nekaj „ocvirkov" iz razprave. Primer: se vam zdi pomembno, da so bili iz tekstov zavestno črtani glagoli kot sindikati „se bodo zavzemali", „bodo podpirali", „bodo zahtevali" in je ostalo samo pri opredeljevanju tega, kaj bodo v prihodnje sindikati delali in kaj bodo naredili? Nam – resnici na ljubo: ne samo nam – se zdi ta besedni odtenek izrednega pomena.

Zanimivo je bilo opredeljevanje ob dilemi, ali lahko sindikati razglašajo svoja prizadevanja za „ustvarjanjem enakih pogojev vseh otrok pri šolanju", če pa vemo, da je glede na naše ekonomske zmogljivosti to utopija. Torej: boj za zmanjševanje razlik! Mimogrede, to načelo je prišlo do veljave še marsikje drugje in ne samo pri pogojih šolanja.

Kar zadeva stanovanjsko problematiko, ob vseh njenih značilnostih, ki smo jih že dodobra spoznali, prihaja vse bolj na plan, da bo treba posebej poskrbeti za mlade delavce in mlade družine. Ker je veliko govora tudi o naših delavcih v tujini, torej o članih našega delavskega razreda, ki so začasno zaposleni v tujini, je treba opozoriti na utemeljeno ugotovitev, da ne kaže „filozofirati" o tem, kako bi bilo dobro, če bi se kar največ naših ljudi vrnilo domov, temveč je treba v gospodarskih planih (občinskih in regionalnih) začrtati gradnjo takih gospodarskih objektov, ki bodo lahko dali streho za delo vračajočim se delavcem. Edino to bi bilo nekaj oprijemljivega.

Videti je, da je bila še pravočasno popravljena „lepotna napaka". Sprva je namreč kazalo, kakor da velja pozornost sindikatov predvsem delitvi dohodka, zdaj pa je tudi ustvarjanje dohodka, vključno s pogoji ustvarjanja in vplivom delavcev nanj prišlo do polne veljave.

V dinamični socialistični družbi je vedno prisotno „obvezno" vprašanje, ali imajo eni neupravičeno preveč in drugi premalo, ali pa je kaj drugega narobe. V zvezi s tem se porajajo tudi dileme, kako zagotoviti socialno varnost ogroženim, na drugi strani pa postaviti jasne meje neupravičenemu bogatenju. Lahko napovemo, da bodo prav na tem področju sindikati povedali zelo odločne besede. Morda bi tokrat poudarili predvsem smisel, da pri zagotavljanju najnižjih OD ne gre – oziroma ne sme iti – za socialo, temveč je treba ustvariti take delovne pogoje in razmere, da bodo delavci (o katerih je govora) pošteno plačani za svoje delo.

Za današnji uvodni sestavek ob začetkih javne razprave pred kongresom smo „posvetili" z lučjo le na nekaj drobcev. Že prihodnji teden bomo lahko vsebinsko bogatejši v poročilu s plenarne seje predsedstva RS slovenskih sindikatov. Takrat bo zasvetila tudi zelena luč za javno razpravo, od katere pričakujemo, da bo vsebinsko obogatila in dopolnila doslej pripravljeno kongresno gradivo.

IGO TRATNIK

Odbor za pripravo 8. kongresa slovenskih sindikatov, ki bo v začetku novembra v Celju, je v razširjeni sestavi pod vodstvom generalnega sekretarja RS ZSS Ivanke Vrhovčak pred dnevi v sedemurni razpravi temeljito ovrednotil poročilo in predloge sklepov.

SKRB ZA ZAPOSLENE V ŽELEZARNI RAVNE NA KOROŠKEM

Omiliti višje življenjske stroške

Kot je povedal predsednik Sveta sindikata Železarne Ravne na Koroškem Anton POLANC, so se koroški železarji že na začetku letošnjega leta dogovorili, da bodo skladno s prizadevanji za boljše gospodarjenje, posebej še za zviševanje dohodka, poviševali tudi osebne dohodke, in to vsem zaposlenim. Tako so januarja izplačali na zaposlenega 10 dinarjev dodatka, julija že 70 dinarjev, decembra pa 120 dinarjev. Ta dodatek se torej vsak mesec zviša za 10 dinarjev. Zaradi zadnjih podražitev pa so vsem zaposlenim povišali osebne dohodke še za 100 dinarjev. Decembra letos bodo vsi zaposleni v Železarni Ravne na Koroškem prejeli skupaj za 220 dinarjev višje osebne dohodke, kot bi jih sicer.

Predsednik Anton Polanc pa je še povedal, da je Svet sindikata Železarne Ravne na Koroškem posredoval Občinskemu sindikalnemu svetu Ravne na Koroškem predlog, da bi v vseh organizacijah združenega dela v Mežiški dolini v enakem znesku za vse povišali osebne dohodke zaradi zadnjih podražitev. Sindikalna organizacija v ravenski železarni se je tudi zavzela, da bi se zaposleni z najnižjimi dohodki na družinskega člana oskrbeli z velenjskim lignitom. Do nakupa premoga iz Velenja, ki je precej cenejši od premoga iz drugih republik, so bili upravičeni vsi zaposleni, pri katerih dohodek na družinskega člana ni presegal 1200 dinarjev na mesec. Ravenski železarji bodo tako dobili 2100 ton velenjskega lignita. TOZD Ljudski magazin Prevalje pa je za nakup premoga dajala tudi posojilo, ki ga bo treba odplačati v 10 mesecih in z 12 % obrestmi. Drugi zaposleni v ravenski železarni pa so lahko kupili premog, ki je ostal v energetskem obratu po ustavitvi plinskih generatorjev, nekaj pa so ga dobili tudi upokojenci, na katere so na Ravnah na Koroškem pri razdeljevanju „solidarnostnega" lignita iz Velenja, kot vse kaže, pozabili.

Na pobudo Sveta sindikata Železarne Ravne na Koroškem se bodo sestali na Občinskem sindikalnem svetu Ravne na Koroškem predstavniki sindikalnih organizacij in trgovskih podjetij in se dogovorili za akcijo oskrbe z ozimnico. Če trgovina ne bi bila pripravljena prodajati krompirja iz drugih kmetijskih pridelkov po lanskih cenah, bo Svet sindikata Železarne Ravne na Koroškem zagotovil zaposlenim ozimnico po cenah, kot so veljale lansko jesen. (ma)

Predlogi in dopolnitve

V republiškem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva o predlogu statutarnega dogovora

Na torkovi seji predsedstva RO in na plenarnem zasedanju vseh predsedstev republiških konferenc Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije so med drugim razpravljali o predlogu statutarnega dogovora o organiziranju in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v Sloveniji. Udeleženci seje so bili sicer soglasni v oceni, da pomeni statutarni dogovor enoten in skupen dokument slovenskih sindikatov ter njihovih organizacij in organov, saj bodo z njim dobili izredno pomembno sredstvo za uresničevanje sindikalnih pravic, dolžnosti in odgovornosti za učinkovito delovanje na vseh ravneh. Vendar pa je bilo o dokumentu izrečenih več kritičnih pripomb, ki jih bo morala pretresti statutarna komisija RS ZSS ob dokončnem oblikovanju besedila dogovora.

Tako je po mnenju vodstva sindikata delavcev industrije in rudarstva sporno vprašanje o prenehanju članstva v osnovni organizaciji pa tudi določilo o največjem možnem številu članov sindikalnih skupin. Po predlogu dogovora naj bi jih štele skupine največ 20, po mnenju republiškega odbora pa naj bi štele te skupine 30 članov. Najdlje so se razpravljavci pomudili ob 34. členu dokumenta, ki govori o tem, da bi morale osnovne sindikalne organizacije po potrebi imenovati za strokovno in politično delo poklicne sekretarje. Razprava je opozorila, da sindikati v bazi ne bodo učinkoviti vse dotlej, dokler ne bodo dokončno uredili problema v zvezi s poklicnim delom v osnovnih organizacijah v vseh večjih organizacijah združenega dela. Zato so tudi predlagali novo formulacijo tega člena: vse osnovne organizacije sindikata v organizacijah združenega dela, ki združujejo več kot 1000 članov ali pa so organizacijsko razdrobljene, naj bi imele poklicnega sindikalnega delavca.

Za vodstvo sindikata delavcev industrije in rudarstva tudi ni sprejemljivo določilo o pobudi za ustanovitev sindikata posamezne dejavnosti oziroma za združitev ali kakšno drugo spremembo v organiziranosti, ki jo lahko po predlogu dokumenta poda republiški odbor ustreznega sindikata, RS ZSS ali 15 osnovnih organizacij sindikata iz vsaj 10 občin. Po mnenju sindikata industrije in rudarstva pa ne bi kazalo določati števila osnovnih organizacij in tudi občin, važne so predvsem pobude za ustanovitev sindikatov po panogah, ne pa število osnovnih organizacij sindikata in občin, ki predlagajo njegovo formiranje.

Predsedstvo RO je skupno s predsedstvi konferenc sindikata delavcev industrije in rudarstva podprlo poleg statutarnega dogovora o organiziranju in delovanju sindikatov in zveze sindikatov tudi izhodišča za spremembe v organiziranju in delovanju Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije, ki jih je na seji obrazložil sekretar zveznega odbora tega sindikata Franc Godina. -iv

Podravski sindikati

Na četrtkovi seji občinskega sindikalnega sveta v Mariboru, ki so se je udeležili tudi predsedniki sosednjih občinskih sindikalnih svetov, so sprejeli sklep o ustanovitvi medobčinskega sveta zveze sindikatov podravske regije. Na ta način se tudi sindikati podobno kot ZK in SZDL povezujejo za boljše delovanje v širšem prostoru. Ena prvih bodočih sej medobčinskega sindikalnega sveta, ki ga tvorijo sindikati občin Maribor, Lenart, Slovenska Bistrica, Ptuj in Ormož, bo posvečena oceni integracijskih gibanj v regiji in vlogi disclociranih obratov. V medobčinskem svetu bodo iz vsake občinske sindikalne konference po trije stalni člani in 2 nestalna. J. U.

PREDSEDSTVO RO SINDIKATA DELAVCEV V KMETIJSTVU, ŽIVILSKI IN TOBAČNI INDUSTRIJI O PREDLOGU STATUTARNEGA DOGOVORA

Polna podpora dokumentu

Razpravam o predlogu statutarnega dogovora o organiziranju in delovanju sindikatov in zveze sindikatov, ki so potekale ta teden v vseh republiških odborih in v njihovih konferencah, se je v sredo pridružilo tudi predsedstvo RO Sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije. Predsedstvo k predlogu ni imelo bistvenih pripomb in ga je zato v celoti podprlo.

Tako ugodna ocena predlaganega statutarnega dogovora je prav gotovo posledica skrbno pripravljenih razprav na področnih odborih sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije, ki so skoraj povsod v Sloveniji, posebno zavzeto pa v mariborski regiji, pretresli dokument in ga kljub nekaterim dopolnilnim oziroma spreminjevalnim predlogom brez pridržkov sprejeli. Na seji predsedstva republiškega odbora so še posebej poudarili, da bo po statutarnem dogovoru lahko postal član sindikata vsak kmet – kooperant, če je le član ene od kmetijskih temeljnih organizacij združenega dela odnosno temeljne zadružne enote in če naj tej osnovi pridobi lastnost delavca v združenem delu.

Kljub temu, da je predsedstvo republiškega odbora ugodno ocenilo predlog statutarnega dogovora, pa je vseeno predlagalo statutarni komisiji RS ZSS, naj bi pri oblikovanju dokončnega besedila dokumenta upoštevala dva spreminjevalna predloga. Tako predsedstvo sodi, da bi bilo treba spremeniti 31. člen dogovora v tistem delu, ki govori o sklicu letnih konferenc osnovnih sindikalnih organizacij. Konference naj bi po tem predlogu opravili namesto do konca januarja najkasneje do konca marca. To pa zato, ker bi lahko na njih obravnavali tudi zaključne račune TOZD in OZD, ne pa samo ocenjevali poslovanje svojih delovnih organizacij v prejšnjem letu. Tako bi bile letne sindikalne konference dejansko kritična ocena gospodarjenja v minulem poslovnem letu in priložnost za kritično presojo proizvodnih in razvojnih načrtov. Drug predlog pa zadeva 69. člen statutarnega dogovora. Republiški odbor sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji meni, da bi morali kongres slovenskih sindikatov sklicati vsaka štiri leta in da bi naj to tudi dosledno spoštovali. -iv

Socialno pomoč ločiti od osebnih dohodkov

Predsedstvo republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije je 4. septembra pod posebno točko dnevnega reda obravnavalo podražitve in ekonomsko-socialne probleme gradbenih delavcev. Pri tem je predsedstvo izhajalo iz ukrepov, ki so jih OZD gradbeništva izvedle ob zadnji podražitvi cen življenjskih in drugih artiklov. Ugotovljeno je, da so se OZD različno lotile tega problema; nekatere niso povečale osebnih dohodkov, ker za to nimajo možnosti, nekatere pa zato, ker kljub podražitvam ni bilo potrebe, saj so osebni dohodki že primerno visoki. Večina OZD pa je povečala osebne dohodke v predvidenem odstotku, pri čemer so več dodajali manj plačanim kategorijam delavcev.

Ob tem je predsedstvo RO zavzelo stališče, da je treba vnaprej stvari spreminjati le skladno s samoupravnim sporazumom o delitvi sredstev za osebne dohodke v gradbeništvu, ki je že v veljavi. V sporazum je namreč vključen inštrumentarij, ki zagotavlja, da osebni dohodki avtomatično sledijo povečanju življenjskih stroškov in niso več potrebni posebni sklepi forumov o povečanju KOD. Zato stališče predsedstva poudarja dosledno delitev po sporazumu in po ohranitvi dogovorjenih delitvenih razmerij.

Pri tem pa predsedstvo RO poudarja trajno nalogo sindikata pri varstvu socialno ogroženih delavcev, vendar ne le s povečanjem najnižjih osebnih dohodkov, temveč z dodatnimi socialnimi ukrepi. Zato predsedstvo priporoča, naj v OZD izdelajo sezname in uvedejo evidenco o socialnem stanju delavcev, ne glede na kvalifikacijo. Ta evidenca naj vsebuje poleg osebnih dohodkov tudi vse druge dohodke iz dopolnilne dejavnosti, kakor tudi premoženjsko stanje delavca, urejenost stanovanjsih razmer, število otrok in podobno.

Predsedstvo priporoča občinskim odborom sindikata gradbenih delavcev, da razpravljajo tudi o ukrepih in organizirajo preskrbo delavcev z nujnimi živili, kurjavo, učili in drugimi nujnimi potrebščinami. Predsedstvo republiškega odbora poudarja, da je skrb za ozimnico trajna naloga sindikata, dokler ne bodo zagotovljene socialistične razmere v trgovini. Zato predsedstvo predlaga ustanovitev posebnih skladov za te namene, ki bi naj delovali v TOZD in OZD ali pa v občinskem merilu. Izkušnje OZD, ki imajo že take sklade, potrjujejo pravilnost te ustanovitve. Predsedstvo je obsodilo poskuse prekupčevanja z živili in izreklo vso podporo organom kontrole, da preprečijo te škodljive pojave. A. VLAHOVIČ

Zamemarjena nekatera vsebinska vprašanja

K razpravi o statutarnem dogovoru o organiziranosti v sindikatih

V skupni razpravi so člani predsedstev RO Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in šestih republiških sindikalnih konferenc s področja družbenih dejavnosti izoblikovali svoje predloge in stališča o tem, kako naj bo organiziran Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije in kako sindikati in zveza sindikatov v SR Sloveniji.

Kot smotrno so ocenili predlagano organizacijo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. V zveznem merilu naj bi namreč tudi poslej ostal ta sindikat enoten, znotraj njega pa bi delovalo šest odborov za posamezna področja družbenih dejavnosti. Ti odbori bi bili sicer samostojni, svoje akcije pa bi medsebojno usklajevali v zveznem odboru enotnega sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Takšna organiziranost v zveznem merilu se zdi racionalna, saj je večjo razvejanost in povezanost s sindikalno bazo potrebno doseči predvsem v občinskem in republiškem merilu.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo 10. septembra sprejel dokončno besedilo statutarnega dogovora o organiziranju in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije. Tudi k predlogu tega dogovora so na omenjeni skupni seji izoblikovali precej dopolnilnih oziroma spreminjevalnih predlogov. Omenimo samo nekatere.

Opredeliti je treba, da je delegat, ki je izvoljen v sindikalno vodstvo, za svoje delo v tem organu odgovoren kolektivnemu organu. Opozorili so, da je nujno v vseh novih dokumentih enotno uporabljati ustavno terminologijo o tem, kaj je sindikat. Med drugim pa so tudi opozorili, da sedanji predlog statutarnega dogovora opredeljuje več drobnih organizacijskih vprašanj, ki sodijo bolj v posebna pravila, medtem ko nekatera vsebinska vprašanja premalo opredeljuje. Tako na primer, da se sindikati povezujejo v jugoslovanskem merilu zaradi zavesti o nujnosti sodelovanja jugoslovanskega delavskega razreda. Vsebinsko vprašanje je tudi, ali je v skladu z ustavnimi pravicami, da sme osnovna sindikalna organizacija podpisati samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v organizaciji združenega dela šele potem, ko dobi mnenje občinskega sindikalnega vodstva. Zapisati bi morali, da je to suverena pravica sindikata v organizaciji združenega dela.

Ker se je izoblikovala politična zavest o tem, da je vzgoja in izobraževanje enoten, neločljiv proces od otroškega varstva do univerze, delavci tega področja ponovno predlagajo: republiška konferenca delavcev vzgoje in izobraževanja, republiška konferenca delavcev visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti naj ostaneta le kot matoda dela, se pravi zaradi večje možne operativnosti ali zaradi reševanja nekaterih specifičnih vprašanj, sicer pa bi se morali delavci s področja vzgoje in izobraževanja povezati v enotnem sindikatu.

Velja tudi omeniti pobudo celjskih sindikatov, ki so se odločili, da bodo osnovnim organizacijam ob podpisovanju statutarnega dogovora posredovali enotno uvodno spremno besedilo, da ne bi bil akt pristopanja k dogovoru v nekaterih primerih le gola formalnost. Pobudo kaže posnemati!

Na skupni seji so razpravljali tudi o tem, kako pospešiti delo pri dograjevanju samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. V skladu z novim zakonom in ustavo bodo doslej pripravile nove sporazume le štiri od desetih grupacij delavcev družbenih dejavnosti. V predlogih, kako to delo pospešiti, bomo več pisali prihodnjič.

Ker se bo akcija pomoči Kozjanskemu jesenski ponovila, so na skupni seji tudi sklenili predlagati osnovnim organizacijam, naj bi kolektivi družbenih dejavnosti namenili dodatna sredstva iz skladov skupne porabe, če jih seveda imajo. Sindikati pa naj bi se z interesnimi skupnostmi dogovorili, da bi opravili en delovni dan več, če bodo interesne skupnosti ocenile, da se v tem dnevu lahko opraviti potrebno delo, za kar pa bodo sevedaj morale kolektivom priznati vrednost opravljenega dela. Vse občinske sindikalne konference bodo opozorili, da bi morali vsaj ob polletnih bilanci sredstev za skupno in splošno porabo zagotoviti sredstva za dovoljeno valorizacijo osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih zaradi usklajevanja z osebnimi dohodki v gospodarstvu pa tudi za izplačila draginjskih dodatkov delavcem v teh dejavnostih, saj je enomesečni rok že to že potekel. S.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

V času, ko sem bil v bolniškem staležu, so v podjetju imeli kolektivni dopust. Po končanem staležu – medtem se je iztekel tudi kolektivni dopust in je podjetje začelo normalno delati – sem se oglasil v upravi ter prosil, da mi izdajo odločbo o dopustu oziroma, da mi določijo datum koriščenja dopusta. Rečeno pa mi je bilo, da dopusta letos ne morem več izrabiti, da bi ga bil dolžan takrat, ko so bili vsi drugi delavci na dopustu. Ali je možno, da bi mi, kot trdijo v podjetju, dopust za letošnje leto propadel?

Z. B. – Ljubljana

ODGOVOR:

Nikakor ne more delovna organizacija zahtevati od delavca, da izrabi dopust v času, ko je zaradi bolezni nezmožen za delo. Po čl. 37 republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu se časa kakršnekoli odsotnosti z dela, ki se priznava v delovno dobo, ne sme odbiti od letnega dopusta. Nikakor vam torej ne morejo šteti, da ste izrabili svoj dopust v času kolektivnega dopusta, kajti bolniški stalež izključuje izrabo dopusta. Isti zakon celo izrecno priznava, da se delavcu, ki med dopustom zboli (oziroma torej že nastopil dopust in med njim zboli) čas dovoljenega bolniškega dopusta ne šteje v letni dopust. Vsekakor torej imate pravico izrabiti letošnji dopust in vam ga je delovna organizacija dolžna omogočiti, in sicer do konca tega leta. Stališče vaše delovne organizacije nima nobene pravne osnove, celo v nasprotju z zakonom je! M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

LETOS STUTTGART

III. srečanje slovenskih kulturnih društev iz zahodne Evrope

Že tradicionalno, letos tretje srečanje slovenskih kulturno-prosvetnih društev v Zahodni Evropi, bo 14. in 15. septembra v Stuttgartu. Prvo in drugo tako srečanje je bilo v Franciji. Večina teh društev je med našimi delavci na začasnem delu v tujini, nekaj pa je tudi društev naših izseljencev (Francija, Danska). Slovenskih kulturnih društev je v zahodni Evropi 18.

Organizatorji letošnjega srečanja so slovensko KPD „Triglav" iz Stuttgarta, Jugoslovanski informativni center v Stuttgartu, Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije, Slovenska izseljenska matica in RTV Ljubljana. Pokrovitelj srečanja pa je republiška konferenca SZDL Slovenije.

Na srečanje so organizatorji povabili vse slovenske delavce na začasnem delu v ZR Nemčiji, predstavnike jugoslovanske ambasade in konzulatov ter predstavnike oblasti in političnih organizacij mesta Stuttgarta in pokrajine Baden-Wuertemberg.

Ta prireditev poteka v času Jugoslovanskega kulturnega tedna v Stuttgartu, prireditve, kakršna je bila lani v Angliji in ki ima namen večinski narod seznaniti z dosežki kulture jugoslovanskih narodov. Slovenci sodelujemo v Jugoslovanskem kulturnem tednu z razstavo jugoslovanske grafike v organizaciji Moderne galerije iz Ljubljane, z nastopom Tria Lorenz iz Ljubljane, z dvema kratkima filmoma o slikarjih Božidarju Jakcu in Riku Debenjaku. V tem času bo tudi slovenski akademik dr. Bratko Kreft predaval na tamkajšnjih kulturnih institucijah, slovensko kulturno skupnost pa bo v zvezni uradni delegaciji zastopal dr. Boris Kuhar. Slovenska kulturna skupnost je tudi odkupila slovenske knjige in plošče, ki bodo na razstavi v Stuttgartu in jih podarila KPD „Triglav" v Stuttgartu.

Na tretjem srečanju slovenskih kulturno-prosvetnih društev v zahodni Evropi pa se tudi Slovenija prvič pojavlja med našimi delavci v tujini z zelo široko in kvalitetno zastavljenim kulturnim programom, da bi se tako lahko naši delavci in tudi prebivalci večinskega naroda bolje seznanili s kvalitetnimi dosežki slovenske kulture.

Sicer pa si oglejmo udeležence in program prireditve.

Svojo udeležbo v programu so najavili: štiri folklorne skupine slovenskih kulturno-prosvetnih društev „Triglav" iz Muenchna, „Bled" iz Essna, „Sava" iz Frankfurta in „Triglav" iz Stuttgarta, kot gost pa bo sodelovala tudi folklorna skupina makedonskega društva iz Stuttgarta. Sodelovala bosta zbora slovenskega KPD iz Aumetza v Franciji in društva iz Stuttgarta, prijavile so se tri glasbeno-instrumentalne skupine iz Muenchna, Essna in Stuttgarta pa tudi člani društvenih sekcij KPD „Triglav" iz Stuttgarta (šolski otroci, gledališka skupina, planinska in kegljaška sekcija). Vse te skupine bodo sodelovale v skupnem kulturnem in zabavnem programu.

Na srečanju pa bodo sodelovali tudi glasbeno instrumentalna skupina Francija Puharja z RTV Ljubljana (v tej sestavi so tudi Zadovoljni Kranjci), pevci zabavne in narodne glasbe Marjana Deržaj, Branka Strgar in Stojan Vene, operni solisti Sonja Hočevarjeva, Milka Evtimova, Ladko Korošec in Rajko Koritnik, ki jih bo na klavirju spremljal Andrej Jarc. Napovedovalec na prireditvi bo Vili Vodopivec. Prireditev bo 14. septembra v športni hali Killesberg (Stuttgart) in bo trajala predvidoma dve uri, potem pa bo prosta zabava s plesom in srečolovom pozno v noč.

Poleg izvajalcev kulturnega programa bodo odšli iz Slovenije na to srečanje tudi predstavniki RK SZDL Slovenije, RS Zveze sindikatov, ZKPO Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Slovenske izseljenske matice in zelo številni predstavniki slovenskega tiska in RTV.

Na dan prireditve in naslednji dan, v nedeljo, 15. septembra, so predvideni posamezni in skupni razgovori s predstavniki slovenskih kulturno-prosvetnih društev, ki bodo sodelovala na srečanju, potem s predstavniki SPD mesta Stuttgart in pokrajine Baden-Wuertemberg, s sindikati mesta in pokrajine ter predstavniki Arbeiterwolfarta (socialna ustanova, ki skrbi za stike s tujimi delavci in za rekreacijo delavcev).

Pred nacionalizacijo britanskih ladjedelnic?

Britanski minister za industrijo Anthony Wedgwood Benn je v spodnjem domu pred nedavnim napovedal, da bo laburistična vlada prevzela nadzor nad pretežnim delom ladjedelske industrije. Podržavljenje naj bi veljalo za 13 pomembnejših britanskih ladjedelnic, obseglo pa naj bi še 13 velikih podjetij za popravila ladij ter 6 dobaviteljev dieselskih motorjev. Podrobnejše predloge za ustrezno zakonodajo naj bi objavili jeseni v posebni knjigi. Doslej pa minister za industrijo pričakuje odgovore na gradivo za razpravo, ki ga je dostavil vsem zainteresiranim strankam.

O finančni plati predvidene nacionalizacije pa Wedgwood Benn še ni spregovoril. Najavil je le ustrezne odškodnine zasebnim delničarjem. Tudi še ni znan obseg investicij, ki naj bi jih laburistična vlada naložila v ladjedelstvo po nacionalizaciji. Objavljena je bila le ugotovitev, da je treba ladjedelstvo in spremljevalne dejavnosti čimhitreje in čim bolj aktivirati, toliko bolj, ker te dejavnosti v Britaniji v zadnjih 20 letih niso prida napredovale, nekatere ladjedelnice pa so celo nazadovale v svojem razvoju. Medtem ko je še leta 1955 britanska proizvodnja ladij z 1,3 milijona brt in z deležem 26 % zavzemala prvo mesto v svetovnem ladjedelstvu, je njena udeležba v svetovni proizvodnji ladij lani znašala le še 3,6 %, Velika Britanija pa je v tovrstni proizvodnji zdrknila z nekdanjega prvega na šesto mesto. Lanska proizvodnja ladij za mednarodni trg je znašala 1,06 milijona brt. Kritično je tudi, da se je število zaposlenih v britanskem ladjedelstvu v zadnjih 18 letih zmanjšalo od 130.000 na komaj 69.000 oseb.

Takšnega nazadovanja nekdaj pomembne industrijske dejavnosti ni moč več trpeti, je poudaril britanski minister za industrijo, to tem manj, ker številne ladjedelnice zaznamujejo nadpoprečen obseg nezaposlenosti.

N. Ž.

BILANCA LETOŠNJE POLETNE SEZONE JE VSE PREJ KOT OBETAVNA

Kriza sredozemskega turizma

Za približno dve milijardi nočitev je bil po oceni letos prikrajšan potencialni turistični trg v sredozemskem bazenu. Kot kaže, je Italija potegnila najkrajši konec, saj v tej državi ugotavljajo za vsaj 20 do 25 % manjši turistični promet kot lani.

Ta ogromni konzumni trg je letos prizadela kriza, bodi energetska bodi gospodarska, ki je postavila na glavo sleherna prizadevanja iz začetka tega leta. Informacije, ki prihajajo z vseh turističnih območij, posredujejo pa jih potovalne agencije in nacionalne statistične službe, so vsevprek negativne. Skoraj ni dežele, ki bi se v primerjavi z lanskim letom lahko pohvalila z bistvenim izboljšanjem poslovnih rezultatov v vseh strukturah turističnega gospodarstva.

Če je turistično Italijo zajel obup, potem je o Španiji in Jugoslaviji, najbolj neposrednih italijanskih konkurentih, moč trditi, da ju letošnje razmere v turizmu ne razveseljujejo. Razsežna afriška območja, ki razpolagajo s sredozemsko obalo ter še zlasti dežele Srednjega vzhoda pa so letos zaznamovale velike praznine v poslovnih bilancah turističnega in še zlasti hotelskega gospodarstva.

Najbolj protislovno v tem kritičnem položaju je, da se še nadaljuje ekspanzija graditve hotelov in turističnih infrastruktur v vsem sredozemskem bazenu. V Španiji je tudi v zadnjem času zraslo več novih hotelov in večjih gostinskih objektov s prenočišči. Gre pretežno za objekte nadpoprečnih zmogljivosti, z 200 do 400 ležišči. Jugoslavija vsaj zadnji dve leti skoraj ni pomnožila števila svojih hotelov, je pa zato spodbujala uporabo zasebnih stanovanj za namestitev celotnih družin turistov.

Francija, ki se dejansko ni nikoli poglabljala v politiko spodbujanja množičnega turizma, je letos doživela porast klientele le v najbolj usposobljenih sektorjih ter na klasičnih, dovolj znanih in uveljavljenih območjih.

Čeprav Porugalska ni sredozemska država, vendar velja omeniti, da v zadnjih letih pospešeno razvija materialno osnovo turizma ter tudi izdatno reklamira svoje hotelske zmogljivosti.

V celotnem Sredozemlju naj bi se receptivne zmogljivosti povečale za najmanj 4 do 5 %, medtem ko se je število turistov po oceni letos zmanjšalo za 10 do 15 %. Promet v juliju je bil dejansko vsepovsod porazno slab, tako da tudi v avgustu in septembru izboljšani obisk ne bo nadomestil julijskih izgub. Vse pa kaže, da motivi, ki so povzročili preobrat v tržni konjunkturi in postavili na glavo predvidevanja o neprekinjeni rasti turizma s stopnjo 6 do 7 % letno, niso le prehodni!

Ni si mogoče zatiskati oči pred dejstvom, da je v prvi vrsti inflacijski proces, ki je prizadel domala vse evropske države, zmanjšal možnosti porabe vsem kategorijam potrošnikov. Tudi za Nemce, ki so najštevilnejša in zastran visoke kupne moči marke favorizirana klientela, je postal oddih izven njihove domovine precej dražji. Po oceni se je število nemških turistov, ki so letos obiskali sredozemske turistične države, zmanjšalo za najmanj 10 %.

Mnogo bolj kot Nemce je draginja prizadela Nizozemce, Dance in Belgijce, ki so bili kot turisti v sredozemskih deželah letos še manj številni, kot so turistični operaterji sklepali v začetku letošnje glavne sezone. Iz Švedske je bil dotok turistov sicer običajen, vendar pa je bila tudi njihova poraba letos manjša kot poprej.

Znatno manjši kot lani je bil letošnji obisk Britancev (po oceni za 20 %), ki sicer ne sodijo med bogato klientelo. Tudi druga dva velika rezervoarja, iz katerih se napaja turistično gospodarstvo Sredozemlja, Italija in Francija, sta močneje zategnila pipice. Prispevek Italije k sredozemskemu turističnemu prometu je bil letos celo za četrtino manjši kot lani. Francoskih gostov sicer ni bilo manj, zato pa so bili tudi precej skromnejši pri porabi.

Švicarji, ki sicer prispevajo dokaj pomemben delež k nočitvam v sredozemskem hotelirstvu, so letos skoraj povsem zatajili, čeprav dobro menjujejo svojo nacionalno valuto. Kljub temu se njihova poprečna dnevna poraba ni zvišala.

Ob koncu velja ugotoviti, da se sredozemskemu turističnemu trgu verjetno tudi v naslednjih nekaj letih ne obetajo ravno najboljši časi. Bojazen je namreč, da se utegne letošnji padec prometa preleviti v trajnejši pojav, in to ne le zavoljo zmanjšanih možnosti porabe, temveč tudi zaradi močno zvišanih stroškov potovanj ter penzionskih hotelskih storitev, ki so se podražile za 15 % in več.

Iz vseh sredozemskih držav prihajajo vesti o visokem in nenehnem naraščanju materialnih stroškov, ki hotelom in turistični industriji nasploh onemogočajo konkurenčno ponudbo ter hkrati znižujejo njihovo že tako šibko akumulativnost.

N. ŽUŽEK

ZVONKO ŠTAUBRINGER:

TITO — DRŽAVLJAN SVETA

»Predsednik Tito se je zavedal, da delitev povojnega sveta na dve sprti strani ogroža mir in prizadevanja na novo osvobojenih narodov, da bi odstranili posledice fevdalizma in kolonializma. Bilo je jasno, da je edina pot za preprečitev konfrontacije – neuvrščenost.«

Tako je med drugim zapisala o Titu, državljanu sveta, enem najpomembnejših arhitektov aktivne miroljubne koeksistence in neutrudnem borcu za mir v svetu, hčerka njegovega velikega soborca Nehruja in predsednica indijske vlade Indira Gandhi v predgovoru h knjigi. In pristavila: »Ta knjiga po pravici opisuje predsednika Tita kot državljana sveta. Malo državnikov je storilo več za izgradnjo novega svetovnega reda, ki temelji na zaupanju, enakosti in sodelovanju med narodi.«

Na blizu 400 straneh avtor knjige popisuje trideset let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendarle možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečeval z mnogimi uglednimi državniki, politiki, kulturnimi, družbenimi delavci pa tudi s preprostimi ljudmi.

Mnoge izrečene besede in mnoga srečanja so ujeta na straneh knjige TITO – DRŽAVLJAN SVETA. Ne samo zanimivo branje – čeprav tudi to – slikovit prikaz boja predsednika Tita za miroljubno sožitje med narodi sveta! Knjiga, ki bo privlačna za vse sedanje generacije, knjiga, ki bo vsakomur razumljiva!

»Titovo ime in njegova dejanja so vtkana v vse sodobne tokove mednarodnih odnosov, v boj vseh narodov sveta proti hegemonizmu in imperializmu, hkrati pa za svobodo, za medsebojno razumevanje in sodelovanje« – piše v predgovoru Mitja Ribičič. »Prav to potrjuje ta knjiga in izjave mnogih državnikov, znanstvenikov, kulturnih delavcev in drugih pomembnih osebnosti, ki vidijo v Titu nosilca progresivnih prizadevanj človeštva, velikega državnika sveta.«

NA SLOVENSKEM KNJIŽNEM TRGU V ZALOŽBI ČZP »DELAVSKA ENOTNOST« IN V SODELOVANJU Z NIP »RADNIČKA ŠTAMPA« BEOGRAD:

Zvonko Štaubringer:
TITO – DRŽAVLJAN SVETA

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem, brezlesnem papirju. V knjigi bo šestnajst strani ilustracij na umetniškem papirju.

NAROČILNICA št. . . . . .

Nepreklicno naročam pri ČZP Delavska enotnost, Ljubljana .....

(z besedo) ..... **izvodov**

knjige: TITO – DRŽAVLJAN SVETA po prednaročninski ceni 150 dinarjev za izvod.

Knjigo pošljite na naslov: .....

Poštna št.: ..... **Kraj:** .....

Priimek in ime podpisnika naročilnice: .....

V ....., **dne** ..... **1974.**

.....

.....

(Podpis odgovorne osebe – naročnika in žig, če naroča organizacija)

.....

... v jugoslovanskih sindikatih

● VOJVODINA

Učinkovita akcija

Čeprav niso na voljo zbirni podatki, je vendarle očitno, da si sindikati v Vojvodini z uspehom prizadevajo odpraviti posledice zadnjih podražitev nekaterih pomembnih življenjskih artiklov. Sicer pa povzemimo nekaj primerov, o katerih poročajo dopisniki iz Vojvodine!

Skrb za standard je bila v Zrenjaninu tudi prejšnja leta ena od osnovnih nalog sindikalnih organizacij. Dokaz za to je podatek, da v tem industrijskem centru Vojvodine dobivajo vsi delavci tople obroke. Med številnimi primeri, kako so v delovnih kolektivih poskušali omiliti posledice nedavno zvišanih življenjskih stroškov, pa naj omenimo samo primer Kombinata „Servo Mihalj". Tu bodo v septembru vsi zaposleni, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 600 dinarjev mesečno, prejeli nadomestila za zvišane življenjske stroške v višini od 50 do 150 dinarjev.

V Subotici so se sindikati zavzeli, naj noben delavec ne bi zaslužil manj kot 1200 dinarjev mesečno za poln delovni čas. To priporočilo zadeva predvsem nekvalificirane delavce, medtem ko naj bi bila spodnja meja osebnega dohodka za kvalificirane delavce 1800 din, za visokokvalificirane pa 2500 dinarjev.

Občinski sindikalni svet v Vrbasu je priporočil vsem delovnim kolektivom, naj takoj povečajo osebne dohodke tistim delavcem, pri katerih dohodek na člana družine ne presega 500 dinarjev. V Bečeju pa so se sindikati zavzeli, naj bi delavcem z osebnimi dohodki do 1500 dinarjev zagotovili za 4 do 5 odstotkov višje kredite pri nakupu ozimnice.

Ob teh nekaj primerih pa velja zapisati še to, da namerava svet Zveze sindikatov Vojvodine razpravljati o aktualnih problemih življenjskega standarda še v tem mesecu.

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Odločilna leta za železarje

Tako v družbenem kot ekonomskem življenju kolektiva Železarne Nikšič, te največje delovne organizacije v Črni gori, prevladujejo tri osnovna vprašanja. To so: rekonstrukcija, produktivnost, standard.

Rekonstrukcija železarne poteka po izredno zahtevnem programu. Dokončati jo bo treba do leta 1978, ko naj bi železarna podvojila proizvodnjo. Dotlej morajo odstraniti Simens – Martinove peči in jih zamenjati z električnimi pečmi. Z novimi proizvodnimi napravami naj bi v železarni bistveno zmanjšali proizvodne stroške. Celotna rekonstrukcija bo veljala poldrugo milijardo dinarjev. Približno 4500 metalurgov v Nikšiću pa sedaj bije bitko s časom, da bi v predvidenem roku uresničili načrte in tako zagotovili boljšo prihodnost tako sebi kot širši družbeni skupnosti.

Naslednja aktualna tema, s katero se ukvarjajo železarji v Nikšiću, pa je vprašanje, kako povečati dohodek in kako odločanje o njem kar najbolj dosledno prenesti na delavce. Tudi v tem primeru so železarji že marsikaj dosegli. Medtem ko so bili prejšnja leta osebni dohodki zaposlenih v posameznih obratih železarne odvisni od preseganja planskih nalog in so si tako v vseh obratih prizadevali, da bi bili plani postavljeni čim niže, so lani tako prakso opustili. Odkar so ustanovili temeljne organizacije združenega dela in sprejeli sporazum o njihovi združitvi in medsebojnih odnosih, osebni dohodki zaposlenih v železarni temeljijo izključno na doseženem dohodku. To je zaposlene spodbudilo k boljšemu gospodarjenju in povečevanju proizvodnje. Tako so, denimo, valjarji v mesecu maju s proizvodnjo 15.000 ton jekla posekali vse svoje dosedanje rekorde. Zdaj si v vseh temeljnih organizacijah prizadevajo, da bi bili plani čimbolj realni, da bi bil tudi dhodek čimvečji, saj o njem samostojno odločajo.

Kar pa zadeva standard, glavna skrb železarjev velja gradnji stanovanj. Trenutno gradijo 160 stanovanj, ki so jih že razdelili najbolj potrebnim.

J. STOJANOVIĆ

Kako razvijati naš izobraževalni sistem

Po predvidevanjih načrtovalcev našega gospodarskega in družbenega razvoja bo v Jugoslaviji leta 1985 9,6 milijona aktivnega prebivalstva. Najmanj 70 % zaposlenih bo imelo več kot osnovnošolsko izobrazbo, medtem ko ima zdaj višjo izobrazbo od osnovnošolske le 55 % zaposlenih. V prihodnjem tehnično-tehnološkem razvoju bodo vse bolj pomembna štiri osnovna področja industrijskega razvoja. Na področju serijske industrijske proizvodnje bo prehajala funkcija neposrednega sodelovanja v proizvodnji vedno bolj v upravljanje in načrtovanje proizvodnega procesa. Na področju razvojne in druge dopolnilne industrijske proizvodnje bodo narasle zahteve po raziskovalnem in razvojnem delu pri vzdrževanju in obnovi opreme in strojev. Strokovnjaki pa bodo potrebni tudi na področjih z zastarelimi tehnično-organizacijskimi pristopi ter na področju nove industrije, ki vse bolj prodira v terciarne dejavnosti. Pri določanju strategije dolgoročnega razvoja izobraževanja bo treba tudi upoštevati, da je človek v naši samoupravni družbi osrednji dejavnik vsake gospodarske in druge aktivnosti. Poklici in izobraževalni sistemi se bodo morali zato stalno prilagajati potrebam dolgoročnega materialnega in socialnega razvoja naše družbe. Z dolgoročno politiko razvoja bomo morali obvladati razlike med strukturo usmerjenega šolstva in dejanskimi potrebami gospodarstva in drugih dejavnosti ter razlike med formalnimi kvalifikacijami in dejansko strokovnostjo in sposobnostjo.

Sedanji izobraževalni sistem vsebuje mnoge tradicionalne značilnosti, ki se kažejo v nezadostni povezanosti in soodvisnosti razvoja izobraževanja in drugih področij družbenega dela, v dvojnosti meril in pravic pri izobraževanju mladih in odraslih, v nezadostni razredni in idejni usmerjenosti izobraževalnega dela ter v ekstenzivnem šolanju mladih in v njihovi odtujenosti od dela.

Reforma izobraževalnega sistema se bo torej morala opreti na enotno in usklajeno delovanje vseh udeležencev izobraževalnega sistema. Izobraževanje mora mladim zagotoviti samoupravno socialistično opredelitev in marksistični svetovni nazor, razvijati ustvarjalni odnos do dela, vključiti mora mlade v aktivno sodelovanje pri graditvi samoupravnih socialističnih odnosov ter pripraviti vse občane za vseljudski odpor in družbeno samozaščito. Vse stopnje in oblike izobraževanja po dokončani osemleti bi morale omogočiti slušateljem tudi neposredno vključevanje v delo. Nobena šola praviloma ne bi smela pripravljati mladine izključno za študij.

V usmerjenem izobraževanju je potrebno razvijati različne oblike povezovanja srednjega, višjega in visokega izobraževanja z izvenšolskim izobraževanjem. Te velike spremembe v izobraževanju pa bomo uspešno uresničili le, če bo združeno delo prevzelo neposredno odgovornost na osnovi neposrednega samoupravnega povezovanja delavcev v organizacijah združenega dela z izobraževalnimi delavci. Samoupravne interesne skupnosti so zato nujen institucionalni okvir za svobodno menjavo dela in za neposredno usklajevanje interesov delavcev iz področij izobraževanja, materialne proizvodnje in drugih področij dela.

V. B.

Avto ne gre v denar

Na Hrvaškem ne skrivajo bojazni, da je kriza avtomobilske industrije v Jugoslaviji že na pragu. To opozorilo je rezultat analiz, ki govore, da se v dejavnostih, ki so neposredno ali posredno povezane z avtomobili, že občuti posledica zastoja v proizvodnji in prodaji domačih osebnih avtomobilov. Tako so zagrebška Avtovozila po podražitvi v juliju prodala poprečno le 8 vozil na dan, in še to le fičke. Na Hrvaškem vidijo izhod iz avtomobilske krize tako v večjih potrošniških kreditih kot tudi daljših rokih za njihovo odplačilo..

Kako po novem?

Na Hrvaškem pripravljajo javne razprave o reorganizaciji SZDL in sindikatov, ki naj bi se v prihodnje bolj ukvarjali s konkretnimi problemi organizacij združenega dela, posameznih gospodarskih vej, krajevnih skupnosti itd. Težišče delovanja sindikatov nameravajo prenesti na osnovne sindikalne organizacije v TOZD; pri tem bo imela vsaka TOZD svojo sindikalno podružnico. Na republiški ravni bodo namesto dosedanjih 6 ustanovili 20 samostojnih sindikatov. Napovedana reorganizacija ne bo ovirala enotnega delovanja sindikatov v federaciji – menijo na Hrvaškem – čeprav se precej razlikuje od organizacijskih sprememb v sindikatih drugih republik in avtonomnih pokrajin.

O osnovnih spremembah znotraj SZDL Hrvaške pa so razpravljali na nedavni seji predstavnikov izvršnih teles vseh družbenopolitičnih organizacij v republiki. Bistvo reforme SZDL na Hrvaškem je, naj se vse politične sile obrnejo k procesom združenega dela, ki naj imajo tudi znotraj najmnožičnejše družbenopolitične organizacije odločilen pomen. Pri reformi SZDL bodo vztrajali pri teritorialnem načelu, tako da bodo imele krajevne organizacije večjo vlogo, pri konstituiranju vodstev SZDL pa so predvideli delegatski način.

● BOSNA IN HERCEGOVINA

Vse več stanovanj za delavce

Po zadnjem podpisu primanjkuje v Bosni in Hercegovini 120.000 stanovanj. Pri tem so najbolj prizadeti neposredni proizvajalci. Letos nameravajo v tej republiki zgraditi 36.000 stanovanj, od tega 6.000 v družbenem sektorju, v katerem bo 1100 stanovanj odpadlo na solidarnostna stanovanja, preostalih 30.000 stanovanj pa bodo zgradili zasebniki. Zaradi večje aktivnosti ZK, sindikatov in SZDL so v zadnjem času precej naredili tudi pri spremembi kriterijev, tako da vedno več neposrednih proizvajalcev dobi stanovanje ali pa si gradi lastne hiše pod boljšimi pogoji. Lani so v 47 občinah od 1329 novozgrajenih stanovanj delavci dobili 646 ali 45 % stanovanj, od 8818 individualnih gradenj v 44 občinah pa so delavci iz neposredne proizvodnje zgradili 6117 hiš ali 69,5 %.

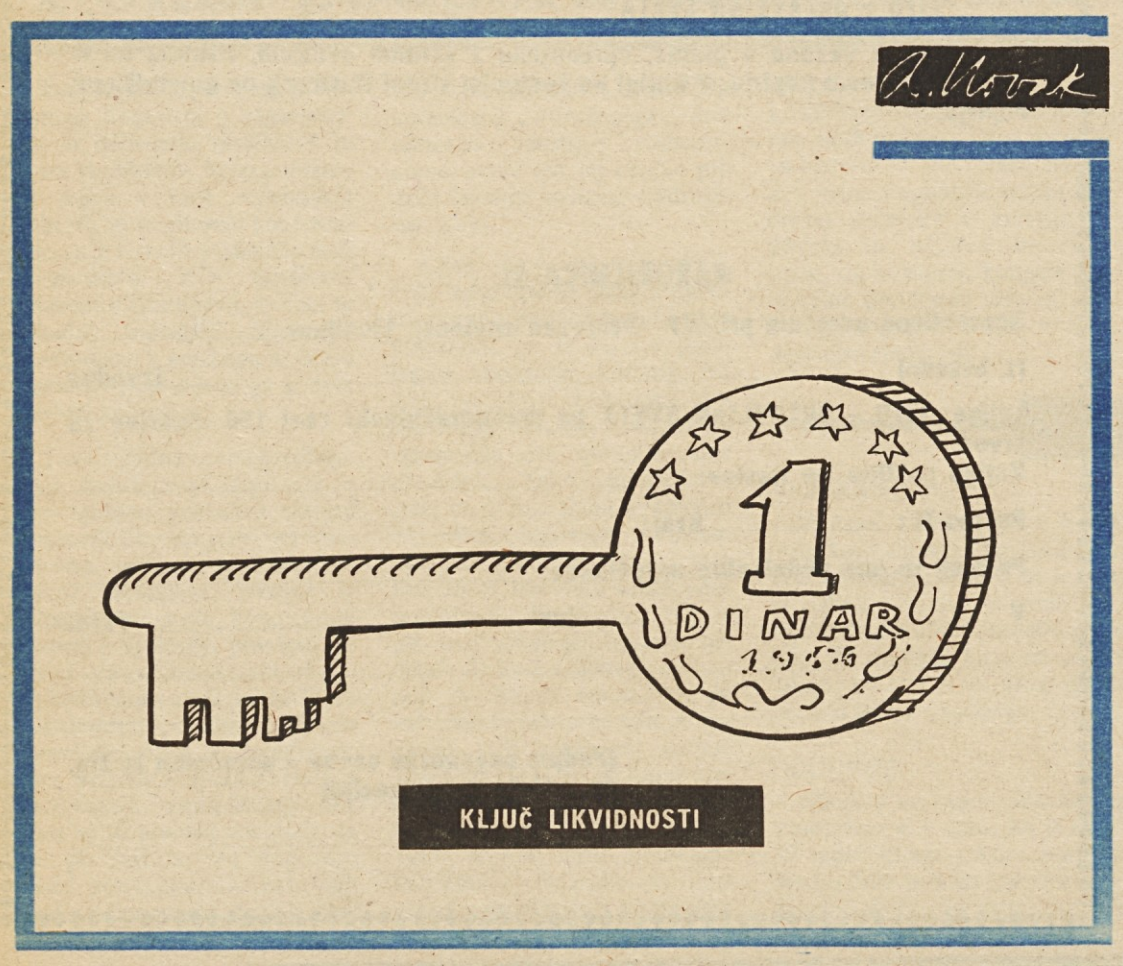

Povpraševanje narašča

Zelo naglo naraščanje industrijske proizvodnje v letošnjem prvem polletju in velik porast uvoza blaga vplivata na to, da se realni obseg ponudbe povečuje hitreje, kot smo predvidevali. Vendar pa tudi povpraševanje zelo naglo narašča. Ta ugotovitev velja predvsem za investicije v osnovna sredstva, ki so bile v prvih petih mesecih v Sloveniji višje za 67 %, v Jugoslaviji pa za 41 % kot v enakem času lani in za kupno moč prebivalstva. Izdatki prebivalstva za blago so narasli za 30 % v Sloveniji in za 34 % v Jugoslaviji. Pri tem so potrošniška posojila narasla za 72 % v Sloveniji in 36 % v Jugoslaviji. Podatkov o splošni in skupni porabi še ni na voljo, vendar se dohodki nedvomno tudi tu gibljejo mimo predvidevanj. Prav tako je tudi izvoz blaga še vedno visok, čeprav že kaže težnjo po umirjanju.

TE DNI SO REKLI

MILOŠ MINIČ, podpredsednik ZIS, v izjavi po vrnitvi iz Grčije, Turčije in Cipra:

Po državnem udaru na Ci so tovariš Tito in ZIS ocenili, se začenja težka in zelo nev kriza s posledicami, ki jih moč predvideti. Vsi razgovori sem jim imel, so nas v to še prepričali.

Vsi državniki, tudi držav republike Ciper, so nas prepr vali, da želijo s sporazum njem doseči politično re krize. To je spodbudna ok ščina, ki daje upanje, da se našla pot k rešitvi.

Prepričevali so nas prav ta da so vsi enotni, da je cip krizo moč rešiti samo na osn ohranitve neodvisnosti, suv nosti, ozemeljske nedotakljiv in neuvrščenosti republike per, s tem, da se morajo od med grško in turško nacion skupnostjo v republiki Ciper šiti na osnovi načel nacion enakopravnosti.

V drugih pomembnih vp njih so stališča nasprotnik spopadu zelo oddaljena. Na sredno zainteresirani strani rata zato predvsem vložiti ve napore, da bi se stališča pr žala.

Trenutno še ni videti prvih korakov, niti poti, k bila sprejemljiva za vse zain sirane strani, kakor tudi ne čina za rešitev ciprske krize.

ANTON POLAJNAR, gen ralni direktor SDK Jugo vije, na tiskovni konferen o pojavih nelikvidnosti:

Medsebojne terjatve so koncu junija dosegle celo milijard dinarjev, kar je za milijard več kot v enakem dobju lani. Vrednost zalog je segla skoraj 170 milijard ali milijard dinarjev več kot ob ko cu junija lani. Denarna sred gospodarstva so se zmanjš Sredstva na žiro računih gosp darskih organizacij so zabele najmanjšo rast, odkar izvaja ukrepe za izboljšanje likvidno Terjatve od kupcev, ki so po čane za 38 odstotkov, zelo v vajo na poslabšanje likvidno zaradi višine angažiranih zn skov. Sodeč po tem smo p blem nelikvidnosti zaradi pr začetnih uspehov v reševan tega problema in zaradi izv tega zaostrovanja v lanskem l prehitro črtali z dnevnega re

LJUBISAV MILIČEVIĆ svetovalec v Gospodars zbornici Jugoslavije, na skovni konferenci o letoš njem pridelku pšenice:

Če letošnji pridelek prim jamo s prav tako rekordnim p delkom leta 1971, ugotovim da smo letos na manjši povr pridelali več pšenice. Letos namreč s pšenico zasejali 80 hektarov manj, pridelali pa 390.000 ton več pšenice k pred tremi leti. Na družbe poljih se je donos povečal za odstotka, na zasebnih pa za odstotka. To smo dosegli z ši širjeno uporabo mehanizacije kakovostnim semenom doma vrst pšenice in s tesnejšim po zovanjem zasebnih proizvajal z OZD.

Prav tako pomembno je t kako bomo pšenico uskladiš in prodali. Zvezna direkcija rezerve živilskih izdelkov je žitorodnih območjih odku že 2,200.000 ton pšenice, pr kujejo pa, da bodo odkupni črt (2,500.000 ton) zaradi ug nih premij znatno presegli. Z lahko upamo, da pšenice le res ne bomo uporabljali za kr živine.

Naš dolgoletni problem manjkanja skladiščnih prostor in sušilnic pa je iz dneva v d bolj kočljiv, še posebno se ko je na pragu žetev koruze. Č se bodo uresničila vsa prizado nja, bomo s pšenico, ki le tudi po kakovosti ne zaost lahko zadovoljili vse domač potrebe, si ustvarili materialn rezerve in se izognili uvozu, tem pa prihranili znatna devizn sredstva.

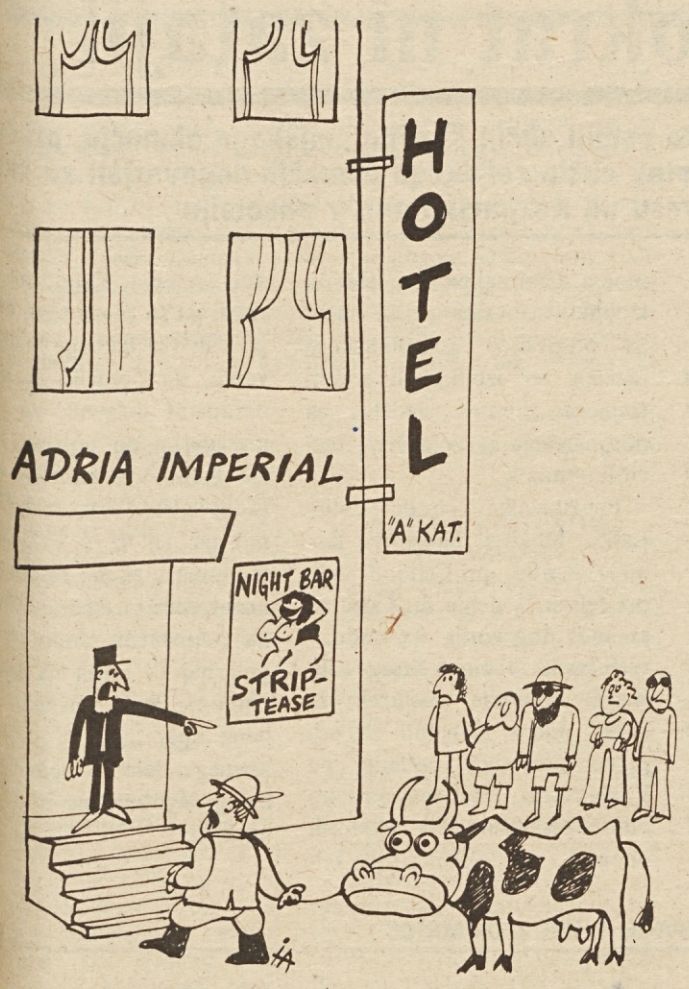

– KAJ PA VI, OČA, MAR MISLITE KAR S KRAVO V HOTEL?

– SEVEDA! SLIŠAL SEM, DA BI BILO DOBRO DEL ŽIVINOREJE PREUSMERITI V TURIZEM . . . !

I. ANTIČ

PODOBE NAŠEGA ČASA

Le zakaj mu ti trije možje za mizo, in še tovarišica, ki vse zapisuje, kar se tu govori, končno že ne dajo miru? Le zakaj jih zanimajo vse te podrobnosti? Soparno je, da se skoraj ne da dihati, oni pa pikajo.

– In zakaj ste menjali službo?

– Da se to ni zgodilo po vaši volji? Po čigavi pa?

– A tako, kadrovska kombinatorika!? Ne vlecite nas no za nos! Pa saj jim je vendar vse že nekajkrat podrobno razložil: da ga prejšnje delo ni veselilo, a to ga. Ne prenese namreč prekladanja aktov. Vsakodnevni stiki z ljudmi so čisto nekaj drugega. Tu mu je dobro in pustijo naj ga lepo pri miru.

– In zakaj niste prijavili premoženja?

– Ga ni, dragi moji! Vse gre sproti. Vse svoje dohodke, vsak večji izdatek si sproti zapisujem, vse imam črno na belem. Kar brskajte, če vas tako zelo veseli.

Možje postanejo jezni. Pravijo, da ne bodo dovolili, da se jih žali. Niso se sami prijavili za to delo, toda, če ga že morajo opravljati, bodo šli do konca. Tudi on, da ne bo izjema, pa če ima zgoraj še takšne ugledne strice.

Tudi zasliševani se ujezi: – Tudi, če bi jih kaj imel, bi jih ne klical na pomoč, saj nisem v kaši. Kar nadaljujte, če imaste takšno nalogo. Moja vest je čista.

– Ali je res, da ste dobili stanovanje že po treh letih službe?

– Da, to je res! Ampak samo dvosobnega . . .

– In na kakšnega čakate zdaj?

– Ja, obljubili so mi štirisobnega.

– No, vidite! Ali je sploh še možen kakšen bolj zgovoren dokaz, zakaj ste se selili iz one v to službo. Zaradi stanovanja, dragi moj, ne pa zaradi nekakršnega sovraštva do aktov in veselja do stikov z ljudmi.

– Ali bi moral iti na slabše ali kaj? Rad bi poznal tistega, ki odkloni, če se mu ponudi takšna priložnost.

– Nihče vas ne sili na slabše, če se že človek mora seliti. Spet pa ni prav, da začne človek že v mladih letih zajemati z veliko žlico . . . Pa vikend gradite, ne?

– Vsak dinar lahko . . .

– Že prav, že prav, ne razburjajte se! Pa ste kdaj pomislili na to, da bi se vi, ki dobro zaslužite, laže odločili za lastno stanovanje, kot tisti, ki morajo zidati, če hočejo priti pod streho!?

– Če po pravici povem mi ni do stanovanjske lastnine. Rajši plačujem najemnino. A kam nalagati denar, je moja stvar, če dovolite . . .

– A morala?

– Kakšna morala?

– Vam ni nič nerodno, da si lahko družbena stanovanja prebirate po mili volji, ne da bi dali zraven kakšen svoj dinar, medtem ko morajo delavci . . .

– O, če že govorimo o morali, vam lahko povem še kakšen boljši primer.

– Res? Prosimo?

– Poznate Štefana Zvijačnika?

– Tistega, ki se je zelo odločno zavzel za gradnjo delavskih stanovanj?

– Ja, tistega. In ki je zelo odločno napadel gradnjo luksusnih stanovanj.

– Ja. Kaj je z njim? Pa ne, da se je zdaj vselil v kakšno luksusno stanovanje?

– Ne, se mu ni treba, saj ima svojo hišo.

– No, potem si z njim že ne moremo pomagati. Če ima svojo hišo in ne uživa regresirane najemnine družbenega stanovanja . . .

– Ampak hiše si ni zgradil: odkupil jo je od družbe po smešni ceni in na kredit. Po pet starih tisočakov na mesec ga stane.

– Inflacija, kaj hočemo! Tudi takšne primere že poznamo, nič novega.

– Pa vikend ima tudi.

– Vemo. Pravkar ga pregovarjamo, da bi skrajšali odplačilno dobo za kredit, tako da bi odplačeval višje obroke . . .

– Pa jih bo?

– Mehča se. Ne bomo odnehali.

– Kaj bi pa od mene radi?

– Da odstopite štirisobno stanovanje, ki ga čakate, kakšni veččlanski družini in čimprej začnite graditi svojo lastno hišo ali si kupite stanovanje. Saj pod streho ste, ne?

– Kaj pa moj vikend, tovariši?

S težavo odpre oči: ves je moker. Mora! – Le kaj kričiš, otroke boš zbudil, se jezi žena. Se ti je kaj hudega sanjalo?

– Ja, nekaj bedastega. – Kaj? – Da naj bi kar v tem stanovanju ostali. – O, to pa že ne! reče žena že povsem zdramljena. – Seveda ne! ji odločno zatrdi mož.

VINKO BLATNIK

PREISKAVA

Kozerija

Tovariš z dobrodelnimi ambicijami

Za tovariša Piskerja bi se lahko reklo, da je bil za organizacijo nepogrešljiv v vsakem pogledu. Torej, bil je nepogrešljiv za vodstvo organizacije, najsi je bilo to v personalnem pogledu staro ali mlado, moško ali žensko ali pa kar mešano. Zanimivo je bilo sicer, da „široko članstvo" prav nikoli ni moglo do kraja razumeti dvoje stvari v zvezi s tovarišem Piskerjem. Najprej to, zakaj je vedno – če se je sestav vodstva organizacije še tako menjaval – tovariš Pisker „moral" biti zraven in drugo, če je že resnično bil tako nepogrešljiv, kakor so zatrjevali vsi, ki so „več vedeli", zakaj mu ni nikoli uspelo, da bi – vsaj za določeno obdobje – postal glavna violina, nakar bi se lahko pomirjene vesti in ambicij umaknil v pokoj. To, kar se nanaša na vest in ambicije, je seveda vzeto iz repertoarja splošnega in običajnega ljudskega pripovedovanja, za katero vsi pravimo, da ima vedno prav, nihče pa ni pripravljen tega garantirati.

Še dobro, da ne, kajti v primeru tovariša Piskerja bi se takle garant temeljito opekel. Pustimo vest ob strani, dejstvo pa je, da sploh ni imel ambicij, da bi postal prva violina. Zavestno in načrtno je ostajal v senci in se zadovoljeval z vlogo nepogrešljive osebnosti. Resnici na ljubo je treba tudi priznati, da ni prav nič čudnega, če „široko članstvo" ni imelo pravih predstav o tej nepogrešljivosti, ker se dejavnosti v senci avtomatično sesujejo, če zanje ve in si jih zna razlagati širši krog ljudi.

Mimogrede, saj sploh ni šlo za dejavnost v negativnem pomenu te besede. Ne, tovariš Pisker ni bil „človek s senčne strani ulice," temveč je bil le neke vrste dobričina, ki je užival, če je lahko delal dobra dela. In ob tem je docela brez pomena, če so imela njegova dobra dela pravi učinek samo takrat, kadar je zanje vedel le ozek krog vodstva organizacije.

Dobra dela? Kako jih razložiti? Težava je namreč v tem, ker je „dobra dela", ki se dogajajo v senci, vedno težko razložiti. Vseeno, ali imajo pozitiven ali negativen značaj. Časovno vzeto je zadnji primer neverjetno značilen. Vodstvo organizacije je iz „republiškega vrha" dobilo nalogo, da izvede javno razpravo o . . . oprostite, o podrobnostih menda vendar ne bomo govorili! Torej, šlo je za organizacijo javne razprave. Tovariši iz vodstva organizacije so natančno vedeli, da „širokega članstva" na noben način ne bodo spravili na sestanek, kjer naj bi javno razpravljali o nekakšni „močno oddaljeni temi". In – če ni javne razprave, potem tudi ni rezultatov javne razprave.

Prav ob tem vprašanju je tovariš Pisker pokazal in dokazal svojo nepogrešljivost. Predlagal je (poudarjamo, predlagal in ne organiziral, kajti organizacijo so imeli vedno na skrbi ljudje brez fantazije) izvolitev delovnega telesa (za organizacijo javne razprave), potem koordinacijskega telesa in telesa za pripravo vsebinskih izhodišč in potem telesa . . . Dobro, ne bi nadaljevali, ker je bilo teles sorazmerno precej (glede na širokost ciljev javne razprave), vendar to tovariša Piskerja sploh ni motilo, čeprav je treba priznati, da je bilo vodstvo organizacije rahlo nervozno, ker se je balo za svoje izpostavljene glave („izpostavljene" glede odgovornosti navzgor, kajpada).

Ko se je rok za dostavo rezultatov javne razprave že povsem približal, je tovariš Pisker – kot se reče pet minut pred dvanajsto – predlagal delovno telo za izdelavo rezultatov javne razprave. Ker vodstvo organizacije ni imelo na razpolago nobenega manevrskega prostora več, je pristalo tudi na tak (na prvi pogled nesmiseln predlog, ker javne razprave sploh ni bilo) razplet in se tolažilo edinole z neomajnim zaupanjem v uspešnost Piskerjeve dobrodelnosti.

Za konec moramo samo priznati, da je bilo „Poročilo o rezultatih javne razprave o . . ." napisano vzorno in je bilo vodstvo organizacije „od zgoraj" pohvaljeno in je potem začelo globoko dihati, da bi si nabralo novih moči za bodoče naloge. Sicer ni bilo jasno, kakšna bo – konkretno – ta naloga, vendar je bilo vodstvo zelo dobre volje, ker je tovariš Pisker že vnaprej rekel, da ne bo problemov.

TIG

Pogreb občana

V vročem avgustovskem popoldnevu smo se poslednjič poslovili od občana Jakoba Pika. Zapustil nas je nepričakovano. Bil je dober občan: redno je hodil na zbore volivcev, sestanke, konference in volitve ter tako s svojo navzočnostjo potrjeval aktivno sodelovanje občanov v vodenju splošnih zadev. Enkrat tedensko – kar je nov dokaz, da je bil dober občan – se je zadržal v gostilni. Celo tu je po nekaj kozarcih razpravljal o krajevni, občinski, državni in svetovni politiki, čeprav sedaj s popolnoma drugačnih stališč kot na zborih volivcev. Z eno besedo – aktivno je sodeloval v družbenem upravljanju.

Zakaj smo uvodoma za pokojnega Jaka Pika tolikokrat uporabljali naziv občan in ne mogoče državljan, tovariš, sodelavec, ali podobno? Predvsem zato, ker je danes občan najsrečnejše bitje naše stvarnosti! Vse je namenjeno samo njemu in vse skrbi zanj. Le o čem razpravljamo na številnih sestankih, posvetovanjih, razgovorih, govorih? Kaj pišemo v člankih, okrožnicah, dopisih, razpravah, odločbah, ki jih na tekočem traku proizvaja naša uprava? Odgovor je samo eden – o občanu, o njegovih pravicah, o nalogah, ki jih imamo, da mu omogočimo uveljavitev njegovih pravic in podobno;

Res škoda, da Jaka Pik te svoje pravice do naziva občana ni bolje izkoristil. Nič več ne bo zaščiten kot eksotični ptič, nič več ne bo podoben dojenčku, ki je komaj shodil in ga zbrano sorodstvo spodbuja ter se navdušuje nad vsakim njegovim negotovim korakom in niti ne pomisli, da bi mu vsak želel z grabljami zravnati kotanjasta tla. Za vsak negotov korak mu obljubljajo slaščice, katerih seveda potem ne dobi, ker bi si lahko – pokvaril trebušček.

Vsega tega Jaka Pik ne bo več doživel. Kakor je bilo preprosto njegovo življenje, je bila preprosta tudi njegova smrt. Pred dnevi se je vračal iz gostilne (institucije v izključno korist občana) rahlo okajen – ne močno, ker v skrbi za občane tamkajšnji gostilničar redči vino z vodo in tako tudi on po svoje prispeva, da se občani ne bi preveč zasanjano ozirali za svojimi uspehi. Na ovinku na Hudem grabnu, kjer je snežni plaz pred dvema letoma odnesel ograjo in rob ceste, je Jaka Pik omahnil v grapo in mrtev obležal na dnu hudournika. Kje ste bili čuvarji komunalne varnosti, da bi ga varno spremljali mimo težke preizkušnje? !

Stali smo zbrani okrog jame na pokopališču (tudi institucije v izključno korist občanov). Že so padale težke ilovnate grude na njegovo poslednje prebivališče, ki ga je v nesebični skrbi za občana pripravilo po zvišanih cenah pogrebno podjetje. Tedaj je množica vzvalovila. Skozi pogrebce se je prerinil človek in mahal z modro ovojnico. Z nje je kot zastavica plapolala povratnica z napisom: „Dovoljena samo osebna vročitev!" Mojemu desnemu sosedu je iz oči zablisnila zavist, saj zaradi ogleda o prestavitvi kozolca zaman pričakuje načelnila že devet mesecev.

Načelnik je obstal na robu gozda, si z robcem otrl prepoteni obraz, odtrgal povratnico ter jo spustil v pokojnikov grob. Povratnica je v zraku za hip zatrepetala, potem pa je kot nežen cvet splavala v grob. Vsi smo ganjeni opazovali ta prizor, ganjen pa je bil tudi sam načelnik. Vendar se je zbral, potegnil iz ovojnice uradni dopis in ga z načelniškim glasom začel brati:

„Spoštovani občan Jaka Pik!

Z ozirom na vaše vprašanje in apel, ki ste ga postavili na zboru volivcev 18. decembra 1970. leta, da se čimprej obnovi cestna ograja na ovinku v Hudem grabnu, vam sporočamo sledeče:

Vaša pripomba je bila popolnoma utemeljena ter upravičena in se vam zahvaljujemo za vaše konstruktivno sodelovanje. Naša strokovna služba že dalj časa proučuje ta problem in išče ustrezne rešitve.

Upamo, da bomo obnovo ograje lahko vključili v program za prihodnje leto, na vsak način pa bo vključena v sedemletni program, ki ga naša služba pospešeno pripravlja.

Še enkrat se vam za vaše sodelovanje iskreno zahvaljujemo."

Pogrebci so ganjeno sklonili glave, meni pa so se udrle solze – zakaj dvakrat dnevno me vodi pot mimo ovinka v Hudem grabnu . . .

P. S.: Na pogrebščini sem v veliko gostilničarjevo žalost pil samo vodo in sklenil, da bom jutri na rob ovinka zabil kole – pa čeprav bi zato izgubil naziv „vzoren občan".

MARJAN MOŠKRIČ

Jakoba Pika

● NE SAMO OBJEKTIVNI, TUDI SUBJEKTIVNI VZROKI VPLIVAJO NA LETOŠNJE IZPOLNJEVANJE GOSPODARSKIH NAČRTOV ZASAVSKIH PODJETIJ

Za izboljšanje odnosa do dela

Že res, da se tudi zasavske delovne organizacije letos srečujejo s številnimi, včasih celo nepremostljivimi težavami, ki onemogočajo izpolnjevanje predvidenih delovnih načrtov, drži pa tudi ugotovitev, da so doslej v podjetjih premalo storili da bi odpravili nekatere subjektivne slabosti, ki prav tako preprečujejo večjo proizvodnjo in ustvarjanje večjega dohodka. Sem sodijo vedno večji izostanki z dela, premajhna odgovornost nosilcev proizvodnje, neracionalno izkoriščanje delovnega časa, nesmotrna ureditev dela, zastoji v pripravah sredstev za delo in reprodukcijskega materiala in vrsta drugih vzrokov. V zasavskih premogovnikih so pred kratkim ugotovili, da so imeli aprila nad 650 članov delovnega kolektiva v bolniškem staležu, kar je zneslo skupaj nad 10.000 bolezenskih izostankov z dela. Maja se je število izostankov z dela zaradi bolezni celo povečalo. Očitno je, da so tolikšni bolezenski izostanki z dela bistveno vplivali na vsakdanji izkop premoga.

S podobnimi preglavicami se srečujejo tudi v številnih drugih zasavskih delovnih organizacijah. Nihče sicer ne zanika, da narava dela v zasavskih podjetjih pogojuje pogosta obolenja, nevzdržno pa je, da se stalež bolnikov tako hitro povečuje, in to kljub temu, da so kolektivi tudi letos namenili za zaščitna sredstva in varnostno opremo veliko denarja. Nerazumljivo je tudi, da v marsikaterih delovnih kolektivih še doslej niso ukrepali zaradi prepoznega prihajanja in prezgodnjega odhajanja z dela. To pa ne velja toliko za neposredne proizvajalce, kot za uslužbence upravnih in drugih služb. Delavci prav tako obsojajo sklicevanje vse pogostejših sestankov, posvetovanj in konferenc med rednim delovnim časom. Nihče še ni izračunal, koliko delovnega časa gre zaradi tega v izgubo, ni pa nobenega dvoma, da gre za visoke številke.

Odgovornost do dela se je marsikje zrahljala. Nekateri strokovnjaki in tehnični kadri v Zasavju so popustili v svojih prizadevanjih, da bi delovni proces potekal brez zastojev. Njihovi izgovori o vzrokih za to pa so dokaj neprepričljivi. Izboljšanje odnosa do dela bo zatorej v prihodnjem obdobju ena neodložljivih nalog, s katero se bodo morali spoprijeti v marsikateri zasavski delovni organizaciji in predvsem napraviti vse, da bodo vsi sprejete ukrepe dosledno uresničevali. In ne nazadnje bo treba ponovno pregledati politiko nagrajevanja predvsem visokokvalificiranih delavcev in nosilcev proizvodnje. Tudi v Zasavju ugotavljajo, da so v resni zamudi s proučevanjem možnosti za večjo spodbudo vseh tistih zaposlenih, ki največ prispevajo k uresničevanju vsakdanjih in mesečnih proizvodnih načrtov. Strokovnjaki iz nekaterih podjetij odhajajo tudi zaradi tega in si poiščejo delo tam, kjer bolj upoštevajo, koliko ta ali oni prispeva k večjemu obsegu gospodarjenja in ustvarjanju večjega dohodka.

O vseh teh in vrsti drugih vprašanj bodo morale veliko več razpravljati tudi osnovne organizacije sindikata v vsaki temeljni organizaciji združenega dela. Doslej so bile preveč zavzete z nekaterimi organizacijskimi in drugimi dolžnostmi. Zdaj je čas, da posvetijo večjo skrb tudi tej aktualni problematiki.

M. VIDIC

AKCIJE ZA ODPRAVO POSLEDIC JUNIJSKEGA POTRESA NA KOZJANSKEM IN V OBSOTELJU

Solidarnostni čut našega delavskeg razreda tudi tokrat ni zatajil

Te dni so se v Velenju, kjer je trenutno sedež sveta osmih občin širšega celjskega območja, predsi niki občinskih skupščin in občinskih izvršnih svetov občin celjskega območja dogovarjali za sku akcije pomoči prizadetim po potresu na Kozjanskem in v Obsotelju

Razpravljavci so poudarili, da je tudi tokrat prišel do izraza solidarnostni čut našega delavskega razreda. Nekatere delovne skupnosti oziroma območja so se sicer z zamudo vključila v solidarnostno akcijo, vendar predvsem zaradi ne najboljše organizacije akcije, ne pa zaradi pomanjkanja solidarnostnega čuta. Zbiranje sredstev solidarnostnega delavnika, 13. julija, je v zadnjih tednih pospešeno. Vse več pa je tudi občin, temeljnih organizacij združenega dela oziroma območij, ki se odločajo za dvojno pomoč prizadetim po junijskem potresu na Kozjanskem in v Obsotelju.

Znano je, da se je Velenje odločilo, da zgradi novo šolsko poslopje v Zibiki v občini Šmarje pri Jelšah. Sprva so sicer tudi v Celju razmišljali o gradnji šolskega poslopja oziroma drugega družbenega objekta, vendar pa so prvotno odločitev spremenili. Dogovorili so se za akcijo pomoči reševanja stanovanjskih problemov delavcev iz občin Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju, ki so zaposleni v temeljnih organizacijah združenega dela na območju celjske občine. Same temeljne organizacije stanovanjskih problemov delavcev s potresnega območja zagotovo ne bodo mogle rešiti, zato so se odločili za solidarnostno pomoč vseh delovnih ljudi v občini. Vsi skupaj se dobro zavedajo, da sta pri odpravljanju potresnih posledic prednostni nalogi – gradnja šolskih poslopij ter reševanje stanovanjskih problemov občanov.

Za Kozjansko in Obsotelje, za to nerazvito območje Slovenije, bi storili premalo, če bi zdajšnjo akcijo usmerili zgolj na odpravo potresnih posledic. Zagotoviti je treba, da bo to območje v prihodnje hitreje tudi gospodarsko napredovalo. Nekatere organizacije združenega dela iz Celja so tam že odprle obrate, zdaj pa v tej občini znova proučujejo možnosti za odpiranje novih obratov. Nasploh pa se bodo morale občine širšega celjskega območja prve vključiti v prizadevanja za hitrejši gospodarski razvoj tega nerazvitega območja. Čimprej pa bo potrebno izoblikovati vseslovenski načrt za pospešitev gospodarskega razvoja ter izblikovati sistem trajnega zbirabja sredstev za pospeševanje razvoja manj razvitih območij.

Predstavniki občin Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec so se tudi dogovorili, da bodo v vseh osmih občinah širšega celjskega območja zaslužek še enega dneva namenili za odpravo potresnih posledic na Kozjanskem. Pred tem so tako odločitev že sprejeli v nekaterih občinah, npr. v Šmarju pri Jelšah, Velenju, Celju itd. D vorili pa so se ob tem, da pozvali vse delovne ljudi v veniji, da opravijo še en darnostni delavnik za po prizadetim po potresu na zjanskem. Vse temeljne or zacije združenega dela v S niji pa naj bi se vključile mudoma v akcijo reševanja novanjskih problemov obč na potresnem območju. prej naj bi prišla na potr območje tudi slovenska bena operativa, saj brez kovnega dela in nadzora nalog zagotovo ne bo mo opraviti.

PRESKRBA ZASAVSKIH DELOVNIH LJUDI Z OZIMNICO

S sodelovanjem sindikato

Občinski sveti zveze sindikatov te dni uvrščajo med svojo dejavnost aktualna vprašanja oskrbe z ozimnico ● Skrbno preučujejo stališča re bliškega sveta zveze sindikatov o tem in jih soočajo z razmerami na svo območju ● Eno je posebej pomembno: akcija mora steči takoj, brez o šanja, mora pa biti tudi usklajena in usmerjena v pomoč delavcem z niž osebnimi dohodki

Izkušnje prejšnjih let kažejo, da so sindikati največ dosegli pri urejanju problematike preskrbe z ozimnico takrat, ko so akcijo začeli že konec avgusta, najkasneje prve dni septembra. V revirjih bodo potrošniki potrebovali najmanj 1500 ton krompirja, nekaj sto ton zelja za predelavo, zimskega sadja, čebule in drugih pridelkov. Gospodinjstva se najprej oskrbijo s krompirjem. V Zasavju ga te dni prodajajo po 1.60 do 1.80 din za kg. Samo trboveljska Vitaminka ga bo prodala svojim odjemalcem okoli 500 ton. Zagotovila si ga je s pogodbo pri kmetijski zadružni delovni organizaciji v Cerkljah. Že lani je samoiniciativno ponudila gospodinjstvom z nižjimi osebnimi dohodki ozimnico na kredit. Tudi tokrat lahko kupci poravnajo nakupe ozimnice v treh ali štirih mesečnih obrokih.

KAKO BO S SADJEM?

V Zasavju utemeljeno poudarjajo, da potrošniki z nakupom krompirja ne bodo imeli nobenih težav, ker je razmeroma poceni in ga ponujajo tudi zasebni pridelovalci po domovih. Nakupi sadja pa so velika neznanka. Zagotovo se bo zelo malo potrošnikov oskrbelo z njim v trgovskih podjetjih s kmetijskimi pridelki, pač pa ga bodo najbrž kupili pri okoliških kmetih. Nekatara vodstva osnovnih organizacija sindikata pa se že dogovarjajo z zadrugami pa tudi z zasebnimi pridelovalci o odkupu sadja za ozimnico. Ni treba posebej poudarjati, da bo znatno cenejše, kot so dogovorjene cene. Kljub temu pa v revirjih opozarjajo, da bi morali sindikati pomagati pri nakupu sadja za ozimnico v prvi vrsti socialno ogroženim delavcem in delavcem z nižjimi osebnimi dohodki ter delavcem z večjim številom šoloobveznih otrok. Vse dosedanje ugotovitve namreč kažejo, da je v teh družinah sadje pozimi redek gost, da tem družinam zmanjka denarja za nakupe sadja za ozimnico, to pa je poglaviten vzrok za to, da potrošnja sadja v Zasavju pada, namesto, da bi se iz leta v leto povečevala.

Spoprijeti pa se bo treba tudi z dokaj razširjeno navado nakupovanja grozdja za predelavo v vino, za kar ljudje zmeraj rejo denar, zmanjka pa jim za zimsko sadje. Pri tem ne za nikakršno kampanjo, p lava grozdja v vino je tra nalna v številnih zasavskih lavskih družinah. Delavci tem zagotovijo razmeroma ceni in naravno pijačo, p prav, da marsikje ob tem p bijo, da zimsko sadje prav sodi na police kleti ali shr

M. VI

Pospešiti pripravo novih samoupravnih sporazumov o delitvi osebnih dohodkov

Usklajevanju meril za razporejanje in delitev osebnih dohodkov, ob tem pa zagotovitvi primernega najnižjega osebnega dohodka, namenjajo v občini Velenje že nekaj časa vso pozornost. Temeljne organizacije združenega dela iz Šaleške doline so prve v naši republiki podpisale območni družbeni dogovor o usklajevanju meril za razporejanje in delitev osebnega dohodka za območje občine Velenje.

V prizadevanjih, da bi uskladili minimalne osebne dohodke s porastom življenjskih stroškov je skupna komisija udeležencev družbenega dogovora dopolnila tisto določbo območnega družbenega dogovora o usklajevanju meril za razporejanje in delitev osebnega dohodka, ki določa višino minimalnega osebnega dohodka. Ker so se ob valorizacijah kalkulativnih osebnih dohodkov v zadnjem obdobju najmanj povečevali prejemki zaposlenih z najnižjimi osebnimi dohodki, je skupna komisija sklenila, da mora znašati najnižji neto osebni dohodek delavca, ki dela polni delovni čas in ki dosega normalni delovni uspeh, najmanj 70 % poprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v občini Velenje v preteklem letu. Tako je od 1. septembra 1974 naprej v Šaleški dolini najnižji osebni dohodek zaposlenega 1.725 dinarjev, torej se je povečal za skoraj 250 din na mesec.

Skupna komisija zbora udeležencev območnega družbenega dogovora je te dni tudi opozorila vse organizacije združenega dela in temeljne organizacije združenega dela v občini, da naj bi sredstva, zagotovljena z valorizacijo kalkulativnih osebnih dohodkov, namenili zlasti za porast osebnih dohodkov zaposlenih z najnižjimi osebnimi dohodki. Se pravi, da bi morali počasneje naraščati višji osebni dohodki. Takšne usmeritve doslej ni bilo opaziti, pač pa so največkrat poviševali ob valorizaciji kalkulativnih osebnih dohodkov osebne dohodke v enakem odstotku oziroma znesku.

Podobno kot na drugih območjih v naši republiki ugotavljajo tudi v Velenju, da poteka prepočasi dograjevanje samoupravnih sporazumov, pa čeprav je slišati mnenje, da je prav samoupravno sporazumevanje vzrok, da ne morejo v organizacijah združenega dela izplačevati zaposlenim takšnih osebnih dohodkov, kot so jih zaslužili z delom. Potrebe po dopolnjevanju samoupravnih sporazumov, posebej še internih samoupravnih sporazumov in pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov, so več kot nujne. Razlike v osebnih dohodkih zaposlenih med posameznimi kvalifikacijskimi skupinami se zmanjšujejo oziroma jih že skoraj ni več, kar ne vpliva najbolje niti na produktivnost niti na pripravljenost za izobraževanje.

(vš)

Za manj razvita področja

Samoupravne interesne skupnosti namenjajo v svojih programih za leto 1974 posebno skrb manj razvitim območjem. Tako kulturna skupnost Slovenije sodeluje pri financiranju skupno dogovorjenih akcij na področju kulture, zlasti pri razvoju knjižnične mreže in spomeniškega varstva, na manj razvitih območjih kar z 80 %, medtem ko znaša na drugih območjih njena udeležba 50 %. V okviru enotnega programa podpira kulturne prireditve in daje pomoč pri investicijah v obliki dotacij. Telesnokulturna skupnost Slovenije pospešuje telesnokulturno dejavnost in v skladu s svojim programom sodeluje tudi pri investicijah v telesnokulturne objekte na manj razvitih obm

Skupnosti zdravstvenega v in zdravstvenega zavarovanja žujeta sredstva v višini 0,5 % enačevanje pogojev delovanja posameznimi območji. Ta sre bodo uporabili za pospeševanje voja zdravstvene mreže na razvitih območjih, kar bo prispe k boljšemu zdravstvenemu var Raziskovalna skupnost Sloveni nadaljuje s financiranjem in sof ciranjem raziskav na manj raz območjih, pri čemer bo njihov seg najmanj takšen kot v letu 1 Prednost imajo geološke raziskav raziskave v zvezi s hitrejšim r jem kmetijstva.

Delovni pogoji mladi

V javno razpravo o osnutkih dokumentov za kongresa ZM S nije in ZM Jugoslavije so se vključili tudi mladi delavci v jese železarni. Predsedstvo tovarniške konference ZM je imeno posebno komisijo, ki je obdelala kongresne materiale in nanje več pripomb in novih predlogov. Člani komisije so predvsem t ljito obdelali resolucijo za 9. kongres ZMS, in sicer poglav družbenoekonomskih odnosih, ki najbolj neposredno zadeva delavce v železarni. Mladi železarji so bili ob tem mnenja, da tem poglavju treba bolje opredeliti delovne pogoje mladih delav predvsem tistih na težkih delovnih mestih, poleg tega pa so zavzeli za učinkovitejšo varnostno službo za preprečevanje nes pri delu.

J. RA

NE ZAPRAVIMO ZAUPANJA MLADIH

Kljub temu da delovni ljudje zelo dobro sprejemajo samoupravno sporazumevanje o štipendiranju učencev in študentov in da marsikje pravijo, da je to eden najboljših sporazumov, pa po mnenju republiškega odbora za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o štipendijski politiki dogovarjanje in sporazumevanje le ne poteka tako, kot bi moralo. Posledice tega so, da v teh prvih septembrskih dneh marsikje mladina bega od vrat do vrat, ne ve, kam naj se obrnila, dijaški domovi ji postavljajo pogoje, ki jim ni mogoče zadostiti. Skratka, marsikaj ta čas še ni urejenega tako, kot bi moralo biti, in če se vsi odgovorni resnosti položaja ne bodo zavedali, si res znamo zapraviti zaupanje mladih. Sicer pa si oglejmo nekaj poglavitnih ugotovitev, ki veljajo za stanje v tem tednu in ki so res zaskrbljujoče.

Odbor za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o štipendijski politiki je v začetku tega tedna na osnovi zbranih podatkov ocenil, da bo do konca tega tedna v približno 20 občinah podpisan samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov, torej komaj v dobri tretjini občin. V tistih občinah, kjer so že sklenili sporazume, se seveda sprašujejo, kakšne bodo sankcije v občinah, ki tako zelo zamujajo, saj po sporazumu morale delovne organizacije združevati na občinski ravni 0,5 % od bruto osebnih dohodkov že od 1. junija 1974. leta dalje. Iz nekaterih občin, kot Ormož, Ptuj, Šmart, sploh ni nobenih obvestil o poteku akcije, medtem ko akcija sporazumevanja v večinskih mestih, na Gorenjskem in na Ptuju vendarle stekla. Najbolj zaskrbljujoče pa je stanje v Ljubljani.

Akcija samoupravnega sporazumevanja o štipendiranju učencev in študentov v Ljubljani je nekako na stranskem tiru. Očitno v mestnem merilu neusklajena. Najdlje so prišli z akcijo v občini Šiška in v občini Vič-Ljubljana, ki je tudi že objavila razpis štipendij v „Delu". Politične organizacije v občinah Center-Polje, Center in Vič, tudi Šiška, bi morale dati več pobude za to, da bi do podpisovanja sporazumov prišlo prej v teh občinah. Za usklajeno akcijo v mestnem merilu je očitno že prepozno, saj ni znano, da bi mestna vodstva političnih organizacij ali skupščina mesta Ljubljane v tej zadevi zastavili kakšno akcijo. Ali vendarle? V ponedeljek je izvršni svet skupščine mesta pozval vse občine, da pospešijo akcijo.

NI ŽIRO RAČUNOV, NI RAZPISOV

Sledi ugotovitev, ki tudi ni spodbudna, da je do tega tedna le 7 občin razpisalo kriterije za razdelitev štipendij v sredstvih obveščanja, zato se ni čuditi, če mladina neinformirana bega od vrat do vrat. In vendar bi to morale storiti vse občine tako, kot je to storilo doslej 7 občin, in se pri tem poslužiti tudi vseh lokalnih časnikov.

Ugotovljeno dejstvo je tudi, da dosedanje podpisnice samoupravnih sporazumov nimajo kam pošiljati svojih prispevkov, ker niso odprti žiro računi in niso ustanovljeni štipendijski skladi, in to kar v večini primerov. Zato bi seveda morali nemudoma odpreti žiro račune. Odbor je izrecno poudaril tudi, da s solidarnostno zbranimi sredstvi za štipendije lahko razpolagajo le skupne komisije podpisnic v občinah in republiki. Namenskih sredstev nihče nima pravice prelivati in vsak tak poizkus bi bilo treba javno ožigosati. In še na nakaj opozarja odbor za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o štipendijski politiki. Tam, kjer delovne organizacije ne poznajo družbenega dogovora o štipendijski politiki (taki primeri so v nekaterih tovarnah v Ljubljani), so primeri, da so kar za sto odstotkov dvignili kadrovske štipendije, kar seveda ni v skladu z dogovorom. Seveda pa bi morali politično ožigosati tudi tiste špekulacije, ko delovna organizacija ni pristopila k samoupravnemu sporazumu in ni sprejela obveznosti, da bo v občinski solidarnostni sklad prispevala 0,5 % prispevek, sama pa daje le kadrovske štipendije. Na obali, kjer je samoupravni sporazum podpisalo že 62 delovnih organizacij, bodo morali prav to vprašanje sindikati še razčistiti v kolektivu Tomosa in Luke.

NERAZUMEVANJE UPRAV DIJAŠKIH DOMOV

Kljub temu, da je bil sprejet nedvoumen dogovor, da dijaški domovi in študentski domovi do 1. januarja 1975. leta ne smejo dvigniti oskrbovalnine (skupnost dijaških domov se sklicuje na to, da za tak dogovor niso vedeli!), so mnogi dijaški domovi zahtevali od učencev podpisane štipendijske pogodbe, učne pogodbe, enomesečne akontacije in podobno, v dijaškem domu na Vidovdanski cesti v Ljubljani pa so tudi dvignili oskrbovalnino na 900 din. Takšno obnašanje v tej skupni družbeni akciji je seveda vneslo med mlade ljudi še več zmede in nezaupanja.

Skratka, kakorkoli je akcija štipendiranja med delovnimi ljudmi dobro sprejeta, očitno marsikje posamezniki še zavirajo njen uspešni razvoj. Tega seveda politične organizacije ne bi smele dopustiti, pa naj gre za ravnanje kogarkoli. Neopravičljivo je tudi, so poudarili člani republiškega odbora, da Gospodarska zbornica SR Slovenije še vedno ni podpisala družbenega dogovora o štipendijski politiki, čeprav je večina delovnih organizacij sporazume sprejela kot ustrezne in koristne. In da se še enkrat vrnemo k poteku akcije v Ljubljani: ne gre le za tri milijarde starih din, kolikor naj bi delovni ljudje ljubljanskih občin združevali za štipendije. Politično vprašanje je, kakšno je solidarnostno obnašanje glavnega mesta Slovenije zdaj, ko smo kot družba sprejeli dogovor, da bomo vsem otrokom Slovenije zagotovili osnovno eksistenco v času njihovega šolanja na drugi in tretji stopnji izobraževanja.

SONJA GAŠPERŠIČ

Galerija „Domačija" v Seliščih v radgonski občini je bila sedež slikarske kolonije „Selišči 74".

PO STROKOVNO-IZOBRAŽEVALNI SLIKARSKI KOLONIJI »SELIŠČI 74« ● SODELOVALI SLIKARJI – AMATERJI IZ VSE SLOVENIJE

BOGAT KULTURNI UTRIP NA VASI

Selišči – vasica v radgonski občini, ki domuje nedaleč od Vidma ob Ščavnici, premore le nekaj hiš. Raztresene so po slikovitih holmih, ki jih je doslej upodobil le redek umetnik. Griče in idilične s slamo krite kajže so te dni upodabljali slikarji-amaterji z vseh koncev Slovenije. Kakih 26 jih je bilo na republiški strokovno-izobraževalni slikarski koloniji „Selišči 74". To je bila prva kolonija, katere sedež je bila galerija „Domačija". To je rojstna hiša slikarja-amaterja Lojzeta Veberiča iz Murske Sobote, ki je namenil svoje poslopje za kulturne potrebe občanov radgonske občine in širše skupnosti.

Na zaključek kolonije v Seliščih je prišlo precej znanih slovenskih kulturnih delavcev. Poudarili so pomen širjenja likovnega ustvarjanja med kmečkimi ljudmi. Dela, ki so jih ustvarili v koloniji „Selišči 74", bodo razstavili za radgonski občinski praznik.

F. ŠTEFANEC

NA ZAČETKU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA V OBČINAH VELENJE, SLOVENJ GRADEC, DRAVOGRAD IN RAVNE NA KOROŠKEM

Ponekod še vedno pouk v treh izmenah

Kljub prizadevanjem tudi v občinah Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem niso uspeli rešiti še vseh perečih problemov, s katerimi se dan za dnem srečujejo na področju vzgoje in izobraževanja. Vendar pa je napredek, ki je bil dosežen v zadnjem letu dni, pri razreševanju problemov in nalog, resnično velik in obeta, da bodo v doglednem času rešeni vsaj vsi prostorski problemi.

Največ pridobitev je v Mislinjski dolini. Junija so izročili svojemu namenu novi poslopji za osnovno šolo v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu in za posebno osnovno šolo v Slovenjem Gradcu. Na Legnu in v Podgorju pa so dogradili nova vrtca, ki bosta sprejela v varstvo in vzgojo več kot 100 novih predšolskih otrok. V zaključni fazi izgradnje je še novo poslopje za Ekonomski šolski center Slovenj Gradec.

V Dravogradu gradijo nove prostore za vzgojno varstveno ustanovo. V Velenju so te dni začeli zemeljska dela za novo poslopje posebne šole, ki bo zgrajeno do julija 1975. V kratkem pa bodo začeli tudi z zidavo novega poslopja za IV. osnovno šolo, prav tako v Velenju, ki bo – kot napovedujejo – zgrajeno do začetka prihodnjega šolskega leta. Ta investicija je več kot potrebna, saj so začeli novo šolsko leto na vseh treh osnovnih šolah v središču Šaleške doline s poukom v treh izmenah. Pri osnovni šoli Karel Destovnik-Kajuh v Šoštanju pa se pripravljajo na začetek gradnje telovadnice. Tako bo še zadnja, šesta, centralna osnovna šola v občini Velenje dobila telovadnico.

Čeprav je pridobitev resnično veliko, ne bi pa jih bilo brez velike pomoči in sodelovanja delovnih ljudi in občanov ter organizacij združenega dela, pa je problemov še zmeraj precej. Na Ravnah na Koroškem, na primer, vse bolj izstopa potreba po gradnji še enega poslopja ter telovadnice. Središče Šaleške doline bi že v tem šolskem letu potrebovalo še eno vzgojno varstveno ustanovo, saj so morali odkloniti sprejem več sto otrok v vrtce. Čimprej pa bi bilo treba začeti še z gradnjo novega dijaškega doma za potrebe Rudarskega šolskega centra Velenje. To pa so, razumljivo, le nekatere najpomembnejše naloge pri reševanju prostorskih problemov na področju vzgoje in izobraževanja.

Novo šolsko leto pa je pomembno tudi zavoljo tega, ker se že kažejo prvi rezultati samoupravnega sporazumevanja o delovnih usmeritvah in financiranju temeljnih samoupravnih interesnih skupnosti. Za Dravogradom, kjer so se odločili za združitev vseh osnovnih šol v občini že pred letom dni, zdaj tudi v Velenju ustanavljajo enotni vzgojno izobraževalni zavod v občini. Že nekaj časa so namreč ugotavljali, da v okviru stare organiziranosti ne bi mogli uveljavljati nove vsebine osnovnega šolstva.

(An)

V Radovljici pred novim referendumom

Nedavno tega so v Radovljici imenovali 15-članski iniciativni odbor za pripravo referenduma o samoprispevku za dokončanje gradnje šol, vrtcev, telovadnic in drugih objektov družbenega standarda. Prvi referendum so v občini razpisali že leta 1968, toda z zbranimi sredstvi niso mogli izpolniti sedemletnega programa gradnje šol in vzgojnovarstvenih zavodov. V tem času so sicer zgradili nekaj šol, ostalo pa je še toliko potreb, da so se občinska skupščina, ZK, sindikati in druge družbenopolitične organizacije morale odločiti za razpis novega referenduma.

Sodijo, da bodo referendum razpisali še letos. V tem in naslednjem mesecu naj bi se občani v krajevnih skupnostih in delavci v organizacijah združenega dela na javnih razpravah dokončno odločili za objekte, ki jih bodo financirali s sredstvi iz samoprispevka. Katerim objektom naj bi dali pri gradnji prednost, pa so med prvimi v občini povedali svoje mnenje delegati zbora združenega dela občinske skupščine. Skoraj 200 udeležencev je na zadnjem seminarju menilo, da bi bilo treba zgraditi najprej šolo v Begunjah ter telovadnice ob vseh novih šolah, potem pa naj bi prišli na vrsto še vrtci in plavalna bazena v Lescah in na Bledu. Že zdaj pa je jasno, da bo treba poleg begunjske šole zgraditi v prihodnjih letih po „hitrem postopku" vrtce v Bohinjski Bistrici, na Posavcu, v Kropi, Radovljici, na Zasipu in v Podnartu, saj je prav pomanjkanje vzgojnovarstvenih ustanov zadnja leta najbolj boleče vprašanje v radovljiški občini.

-iv

KMALU IZIDE

RDEČI ATOM

IZBOR IZ SVETOVNE REVOLUCIONARNE POEZIJE

V začetku septembra bo pri ČZP Delavska enotnost v Ljubljani izšel izbor iz svetovne revolucionarne poezije RDEČI ATOM. Knjiga sodi med publikacije Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije v zbirko Umetnost in kultura, njen izid pa je poleg Kulturne skupnosti Slovenije finančno podprl še Koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije pri Socialistični zvezi delovnih ljudi Slovenije.

Izbor kljub nujni prostorski omejenosti, objavljenih je petdeset pesmi, zajema revolucionarno pesniško ustvarjalnost Evrope, Afrike, Azije in Amerike; poleg znanih pesniških imen so v RDEČEM ATOMU predstavljeni pesniški ustvarjalci do sedaj Slovencem manj dostopnih azijskih in afriških kultur. Izbor je pripravil Božidar Premrl. Upošteval je seveda načelo umetniške kvalitete, nadvse privlačna pa je intimna uglašenost večine izbranih pesmi na tematiko, kjer je taka naravnanost dokaj redka. Ob pesmih posameznih avtorjev so v izboru navedeni osnovni biografski in bibliografski podatki.

Izbor svetovne revolucionarne poezije RDEČI ATOM lahko služi kot pomagalo pri pripravljanju različnih proslav in praznovanj, saj zajema doslej manj znane oziroma pri nas še neobjavljene revolucionarne pesmi. V več kombinacijah je objavljeno pesniško gradivo mogoče uporabiti za različne namene in za različne stopnje. Knjiga bo obsegala blizu 100 strani, njena cena pa bo 16.– dinarjev. Naročiti jo je mogoče pri ČZP Delavska enotnost.

3 milijarde pri kupcih

Gorenjsko gospodarstvo v I. polletju

Pregled gibanja gorenjskega gospodarstva v letošnjem prvem polletju, ki ga je pripravila Služba družbenega knjigovodstva Kranj, kaže na razmeroma ugodne poslovne dosežke, ob tem pa tudi na določeno nenormalnost v pogojih poslovanja. To med prvim odkriva izreden porast celotnega dohodka. V primerjavi z istim obdobjem lani je bil večji celo za 46 odstotkov, medtem ko lanskoletni porast ni dosegel niti pol te stopnje. Gorenjsko gospodarstvo je sicer imelo na voljo za desetino več osnovnih sredstev in za 3 odstotke več delavcev, nekaj je zagotovo napredovalo pri delovni storilnosti, žal pa je nemogoče ugotoviti zanesljivi delež višjih cen, ki so imele pri tem porastu verjetno največjo vlogo.

Ekonomičnost gospodarjenja se je znižala, ker je porast porabljenih sredstev za 1 odstotek presegel porast celotenga dohodka. Čeprav je ta razlika na pogled malenkostna, dejansko pomeni, da je bilo gospodarstvo zaradi tega ob 70 milijonov. Gospodarske organizacije v tržiški, radovljiški in škofjeloški občini so bile sicer ekonomičnejše kot lani, jeseniške so ostale na lanskoletni ravni, zato pa je ekonomičnost izredno padla v kranjski občini. Porast porabljenih sredstev je na kranjskem področju celo za 11 odstotkov presegel porast celotnega dohodka in to predvsem zaradi uvajanja nove proizvodnje in izrednih podražitev surovin v največjih industrijskih podjetjih. To ugotovitev potrjuje tudi podatek, da so samo v kranjski industriji stroški za surovine porastli bolj kot celoten dohodek. Dvignili so se kar za 59 odstotkov, v drugih občinah pa za 27 do 35 odstotkov.

Ob porastu teh in drugih izdatkov, izmed katerih izstopajo zlasti za 113 odstotkov ali za 120 milijonov večje pogodbene obveznosti, je izreden uspeh 65-odstotni dvig ostanka dohodka. V škofjeloški in jeseniški občini je bil ta celo dvainpolkrat večji kot lani, na zadnjem mestu pa je spet kranjska občina s komaj 12-odstotnim porastom. Za primer naj navedem, da so v Savi imeli v prvem polletju štirikrat manj ostanka dohodka, kot so predvideli. Kot je znano, to podjetje najbolj pestijo izredne podražitve surovin na svetovnem trgu, ki jih domače cene izdelkov ne dohajajo.

Ko naj bi kljub slabši sliki v Kranju zaključili, da ima gorenjsko gospodarstvo na splošno dovolj denarja, moramo celo opozoriti, da se njegova plačilna sposobnost slabša, da ima vedno več organizacij težave pri izplačevanju osebnih dohodkov zaradi blokiranih računov. To največ povzročajo zelo visoke terjatve do kupcev, ki dosegajo že 3 milijarde dinarjev, medtem, ko gorenjsko gospodarstvo dolguje drugim pol te vsote. Presežek terjatev nad obveznostmi se stalno povečuje in prerašča v ključno težavo gospodarskih organizacij tega področja. Zagotovo je to že opozorilo na nujnost ponovnih učinkovitejših ukrepov za izboljšanje finančne discipline.

Ugodnejšo sliko kot lani pa kažejo letos izgube v gospodarstvu. Skupaj so ob koncu polletja znašale nekaj več kot 5 milijonov in so bile s tem za 60 odstotkov nižje, kot ob koncu lanskega julija. Ta primerjava bi bila dosti bolj zanesljiva, če ne bi imela pri izkazovanju večjih ali manjših izgub pomembno mesto stopnja obračunane amortizacije. Lani so na primer 4 večja industrijska podjetja prikazala izgubo, vendar je bilo takoj mogoče ugotoviti, da imajo dohodek „skrit" v višji amortizaciji, ki je precej presegla najnižjo predpisano. Tudi letos je nekaj takih primerov. Čeprav je vsekakor pametno, da si podjetja s pospešeno amortizacijo zagotavljajo sredstva za razvoj, pa bi bilo le umestno imeti neka enotna merila za ocenjevanje tega, ali poslujejo z izgubo ali ne. Mimo takih ugotovitev pa so letos precejšen problem izgube v gostinstvu. Imajo jih skoraj vsi blejski hoteli, v katerih so se začele težave že s slabo zimsko sezono in nadaljevale s pičlim prometom v prvem delu poletja. Tudi z večjim prometom v drugem polletju bodo verjetno gostinska podjetja izgubo le stežka nadomestila. In še to: škofjeloška občina, ki je lani prikazovala največ izgub, jih letos sploh nima, brez njih pa je tudi tržiško gospodarstvo.

M. S.

KONČNO ZAČETEK SANACIJE PREKOMERNEGA ZASTRUPLJANJA OZRAČJA V REVIRJIH

Zjasnilo se bo

Polnih pet let so se v Zasavju pripravljali na izvajanje programa za izboljšanje narave in okolja. Skoraj tri leta so trajale meritve stopnje onesnaženosti in zastrupljenosti ozračja pa tudi strokovne razprave, ali bo dograditev novega dimnika, skoraj štirikrat višjega od sedanjega, pri termoelektrarni odpravila to hudo nadlogo. Zdaj je slednjič prižgana zelena luč za trajnejšo odpravo nadloge, ki so ji že dolgo časa izpostavljeni ljudje v revirjih

Družbena skupnost bo morala za zavarovanje okolja in narave v Zasavju samo za dograditev 360 m visokega dimnika, najvišjega v Evropi, odšteti okoli 65 milijonov din. Strokovnjaki so pri načrtovanju te naprave upoštevali predlog, da bodo nanjo priključili odvajanje škodljivih plinov tudi iz termoelektrarne III, ki jo bodo, tako predvidevajo, postavili po letu 1980. V zasavskih rudnikih bodo namreč z uresničitvijo programa modernizacije jamskih obratov že leta 1980 lahko dobavljali za potrebe termoelektrarne Trbovlje 1 milijon 200.000 ton premoga. To bo dovolj za obratovanje dveh energetskih objektov moči 250 do 270 MW ali za okoli milijardo 200 milijonov kilovatnih ur električne energije na leto.

Čeprav v revirjih predvidevajo precejšen porast proizvodnje električne energije za potrebe našega gospodarstva, se stopnja zastrupljenosti ozračja ne bo povečala, ampak zmanjšala. Višina novega dimnika bo, kot zatrjujejo strokovnjaki, zmanjšala koncentracijo žveplovega dvokisa celo za trinajstkrat od sedanje. Zato v revirjih resno računajo, da z odvajanjem škodljivih plinov v višje zračne plasti ne bodo zgolj izboljšali življenjskih in zdravstvenih razmer ljudi, temveč bo ponovno oživela vegetacija.

Graditev dimnika-velikana so zaupali znani zahodnonemški firmi Karenna iz Duesseldorfa, sodelovala pa bosta zeniška Vatrostalna in ljubljanski Gradis. Vsi trije izvajalci so se obvezali, da bodo dimnik sezidali v letu dni. Zanj bodo porabili nad 10.000 kubikov betona, 1.200 ton posebne vrste železa in nad 1200 ton posebne vrste šamotne opeke. Temelji dimnika bodo na 62 pilotih premera poldrugi meter.

-m-

KOMENTATORJEV STOLPEC

MILIJONI V SMETEH

Svetovna surovinska kriza vse bolj zvišuje cene osnovnih surovin terja njihovo čim smotrnejše izkoriščanje. Svet je hkrati preplavljen raznimi odpadki, ki onesnažujejo okolje, medtem ko industriji pr manjkuje surovin, katerih cene so čedalje višje.

Obema tema problemoma skušajo priti zlasti v industrijskih dr žavah na kraj tako, da skušajo razviti tehnologije, ki bi omogočil ponovno uporabo oziroma regeneracijo odpadkov v tako imenovan zaprtih proizvodnih krogih. V nekaterih zahodnih velemestih rešuje problem neuporabnih smeti tako, da jih sežigajo v kotlih, ki pog njajo turbine termoelektrarn. Vse uporabne odpadne surovine p skrbno sortirajo, stiskajo in briketirajo ter jih dobavljajo industri domači in tudi tuji.

Pri nas pa se obnašamo, kot da smo najbolj razvita in bog država. Letno namreč puščamo vnemar na tisoče ton železa, p čevine in tudi odpadkov barvastih kovin, medtem ko starega papir tako potrebnega papirni industriji, skoraj ne zbiramo. Zavržene pol vinilne vrečice in razni embalažni artikli iz plastičnih mas so že tu pri nas postali prava pravcata nadloga, ki zatrpava obrežja rek, jez in morsko obalo ter že resno ogroža naše gozdove.

Drugod po svetu so že zdavnaj spoznali, da je treba problem p manjkanja surovin in onesnaževanja naravnega okolja reševati enotn z usklajenimi, trajnimi akcijami, ki prinašajo dvojno korist – čiščen naravnega okolja in zadovoljevanje potreb industrije po sekundarn odpadnih surovinah.

Še najbolj urejeno je pri nas zbiranje sekundarnih surovin za p trebe črne in barvaste metalurgije. Kljub temu pa bodo jugoslovansk železarne primorane letos uvoziti 450.000 ton odpadnega železa n bodo v ta namen porabile dragocena večmilijonska devizna sredstv

Uvažamo tudi star papir, čeprav bi ga s smotrno organiziranimi bolje usklajenimi akcijami lahko letno zbrali več desettisoč ton. državi znaša poraba papirja 33 kg na prebivalca, vendar pa moram kar tretjino za predelavo potrebnega starega papirja uvoziti, za k porabimo letno okrog 300 milijonov deviznih dinarjev.

Zbiranje tekstilnih odpadkov pri nas sploh ni v navadi, prav tako organizirano zbiranje aluminijevih odpadkov. Po svetu tako razp stranjena regeneracija gumijevih odpadkov je pri nas ravno ta precej zanemarjena, saj skoraj ni avtomobilista, ki bi hotel vozit protektiranimi gumami.

Še bi lahko naštevali sekundarne surovine, katerih zbiranje zap marjamo, pri tem pa smo se mirno sprijaznili z milijonskimi izdat za uvoz raznih odpadnih surovin.

Eno aktualnih vprašanj našega časa je, kako se iznebiti odpadk iz plastičnih mas, ki spremljajo sodobnega človeka tako rekoč o rojstva do smrti kot nepogrešljvi potrošni predmeti, a hkrati tudi k nadloga, proti kateri vsaj za zdaj skoraj ni pomoči. Plastičnih odpa kov ni moč sežigati, težko jih je tudi zakopavati, ogromno časa pa porabili, če bi hoteli rešiti pred njimi obrežja voda in nekdaj čis gozdove.

Kje je torej rešitev? Tej sodobni nadlogi bi lahko odpomogli, č odpadkov iz plastičnih mas ne bi tako neodgovorno odmetavali kj sibodi. Toda, tudi če bi jih zbirali, za zdaj še ni interesentov niti postopkov, ki bi omogočali njihovo predelavo.

Za predelavo tekstilnih odpadkov obstajajo v industrijskih držav obrati za regeneracijo tekstilnih odpadkov (pri nas so prvi obrat vrste odprli pred nedavnim v Varvarinu), vendar pa so možnosti p delave odpadkov iz plastičnih snovi šele v fazi proučevanja. Pri nas s tem problemom med drugimi ukvarja podjetje „Tehnogas" v Be gradu, ki baje dokončuje program izkoriščanja odpadkov plastike predelovalne namene.

Vsa ta prizadevanja in raziskave pa bodo požele le delne ali c jalove sadove, če se zainteresirana industrija in forumi, pristojni zaščito naravnega okolja, ne bodo povezali v široko zasnovani dr beni akciji, ki bo temeljila ne le na moralnih, temveč tudi na ma rialnih spodbudah.

NANDE ŽUŽ

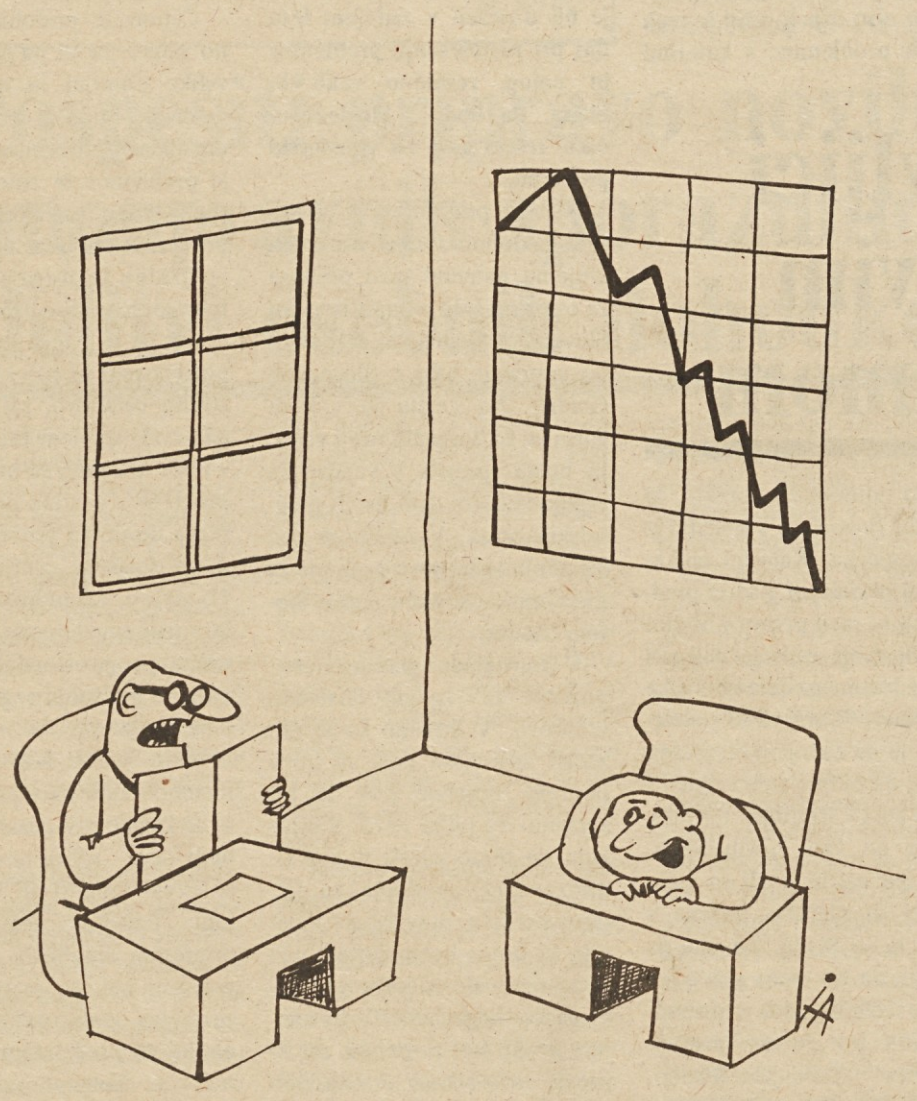

– Tule piše, da je v Švici eden od vzrokov za inflacijo tudi previsoka stopnja likvidnosti . . . !
– Ha, kakšna sreča, da nismo Švicarji

I. Antič

Krompir naš vsakdanji

Prevelika ponudba tišči cene navzdol

„Lani so si sindikalne organizacije zelo prizadevale, da so pomagale delavcem z najnižjimi dohodki s tem, da so jim omogočile nakup krompirja po nižjih cenah. Ta pomoč se je zdela vsem razumljiva, čeprav je šlo v resnici pri posamezni družini le za prihranek nekaj starih tisočakov. Letos pa bi ne bilo prav nič odveč, da bi se našel kdo, da bi zaščitil pridelovalce krompirja, saj so se tržne razmere močno obrnile proti njim in bo marsikdo pri dohodku močno prizadet. Ker imajo posamezni kmetje velike količine krompirja, gre za velike denarje."

Tako nekako je modroval eden izmed predstavnikov gorenjskih kmetijskih zadrug na nedavnem sestanku v Kranju, na katerem je prišla do izraza vrsta ugotovitev, ki kažejo, da so s prodajo krompirja letos resnično velike težave. Nekaj je na to vplivala boljša letina. Na Gorenjskem ocenjujejo, da je na ta račun na tržišču kakšnih 10 odstotkov več pridelka. Najbolj pa je na pretirano ponudbo krompirja vplivalo to, da so se za njegovo pridelovanje odločila obsežna nova kmetijska področja, zlasti v Vojvodini. Na račun novih pridelovalcev pa stari izgubljajo nekdanja tržišča, to še toliko bolj, ker je marsikatera organizacija v tem času, ko je že dokončno znano, da vsega krompirja ne bo mogoče prodati, pripravljena na kakršnokoli ceno, čeprav je popolnoma pod razumno mejo. Odkupna cena je menda ponekje padla celo na 60 do 70 par. To velja za pridelek, za katerega prodaja ni zagotovljena s pogodbami. Možnosti so še za izvoz, vendar še niso gotove.

Predstavniki kmetijskih zadrug so v Kranju menili, da je nujno treba vzdržati pri razumnih, višjih cenah in s tem zaščiti kmetijske pridelovalce. Pri teh prizadevanjih jim je v prid, da je krompir na tem področju pretežno boljši kot drugod, k čemur prispevajo klimatski pogoji in peščeno zemljišče. Krompir s tega področja je znan tudi po tem, da posebno dobro prezimi. Zmenili so se, da bodo skušali vztrajati pri odkupni ceni 1,20 za cvetnik in bintje, 1,10 din za igor in 1 din za desire in zgodnje sorte. Lani so bile odkupne cene od 1,20 do 1,30 in tudi letošnji boljši pridelek ne bo povsem nadomestil znatno večjih stroškov pridelovanja. Precej kmetovalcev pa ima letos tudi manj krompirja, kot lani, ker jim je krompirišča napadla plesen.

K omenjenim cenam naj bi zadruge dodale 0,10 din za stroške odkupa in 0,15 din za vreče, cena za potrošnika pa mora vključiti še prevozne stroške in trgovske marže. Predstavniki kmetijskih zadrug so se zavzeli za to, da bi tudi trgovci izkoristili možnost, da dobijo potrošniki krompir ceneje kot lani in ne bi do kraja izkoristili možnih odstotkov svojih zaslužkov.

Na splošno je pri prodaji krompirja v tem času velik zastoj. Gorenjci do 1. septembra p skoraj ves zgodnji krompir, k ga uspeli vnovčiti le 435 ton, pol toliko, kot do istega časa Vseh tržnih viškov jedilnega pirja imajo 14.500 ton. Zanim da so letos na najboljšem imajo pogodbe s Kolinsko, kljub nenormalno veliki po vztraja pri v pogodbah obljub odkupni ceni 1,20, češ da so potrebe dolgoročne in želi, imajo kmetovalci za solidnega nerja.

Na razgovoru o krompirju biji, ki je zajel najvidnejše jug vanske pridelovalce te poljščin prišla do izraza zahteva, naj ročja, na katerih dobro uspeva krompir opustijo. Uresničitev hteve pa bo brez dvoma mora podprta z ustreznimi razmerj cenami pridelkov, saj nihče ne siliti kmetijske organizacije, da odloči za tisto, kar ji prinaša dohodek. Seveda pa bo že le situacija sama po sebi gotovo vala na zmanjšanje krompirišč korkoli že bo, Gorenjci meni se krompirju ne bodo mogli o ker druge poljščine pri njih ne vajo tako dobro. Izhod pa vi nadaljnjih prizadevanjih za po nje deleža semenskega krom (sedaj ga imajo 6000 ton) in z kvalitetnejšo pripravo krompir tržišče.

M

ARIBORSKI TOMOBILSKI LICAJ!

Korak nazaj

Tovarna avtomobilov in motorjev v Mariboru je za letošnje leto načrtovala proizvodnjo 9 tisoč kamionov in avtobusov. Kot kaže, bodo naredili 1000 vozil manj. Glavni krivec nazadovanja v proizvodnji so kooperanti, ki zamujajo s pošiljkami sestavnih delov.

V TAM ne bijejo plat zvona, čeprav je res, da terja izredno stanje v proizvodnji tudi izredne ukrepe. Tako so imenovali posebno operativno skupino, ki bo dnevno obravnavala proizvodno problematiko ter imela pooblastila za dajanje odredb in omejitev, seveda v skladu z zakonskimi določili in drugimi normativnimi akti. Poudarili so tudi, da je potrebna pri razreševanju vsakdnevne proizvodne problematike večja spretnost in odgovornost strokovnih vodij in vseh tistih, ki so odgovorni za organiziranje proizvodnje. Lagodnost, ki se je čutiti zadnja leta, je treba čimprej odpraviti, sicer bodo proizvodni rezultati še slabši.

Nekoli 300 vozil čaka na parkiršču tega največjega mariborskega delovnega kolektiva na sestavne dele, da bi lahko za tem ponudili kupcem. Manjkajo predvsem kooperanti, ki jih izdelujejo kooperanti. Podobno kot druga tovarna imajo tudi avtomobilovni partnerji težave s pomanjkanjem reprodukcijskega materiala. Seveda pa je med njimi nekaj takih, ki po krivdi tudi nesolidno delujejo. S temi v bodoče TAM avtomobilov ne bo sklenila pogodbe.

V TAM pravijo, da je zlasti letošnje leto zanje zelo kritično. Kolektiv posluje z izgubo, saj prodajajo vozila pod ceno. Trenutna izguba znaša pri posameznem vozilu 4 odstotke. Čeprav je februarja aprilska podražitev trenutno izboljšala položaj, pa je sedanje poslovanje podjetja spet nevzdržno. V TAM zahtevajo nov popravek cen; ta naj bi znašal okoli 20 %.

Zapletlo se je tudi pri investicijah. Tudi tu so morali narediti korak nazaj. Tako so predvidevali, da bodo v letu 1974 vložili v nove naložbe 105 milijonov dinarjev. Toda že v prvem polletju so lahko dali v te namene samo 30 milijonov, kar je precej pod načrtovanim. Znano je, da bi morali prihodnje leto, kot je predvideno v srednjeročnem načrtu, izdelati v Mariboru 13.000 vozil. Realno rečeno je ta številka neuresničljiva. Po sedanjih napovedih bodo lahko napravili kvečjemu okoli 9.500 do 10.000 kamionov in avtobusov. Namreč, že nekaj let nazaj morajo v TAM plan popravljati. Položaj v tej sicer močni delovni organizaciji je tudi letos neugoden. Nedvomno bo treba najti čimprej ustrezne rešitve, tudi sistemske, da se bodo lahko znova, kot v preteklih letih, pohvalili z uspešnimi rezultati.

J. U.

OBISK V DELOVNEM KOLEKTIVU MERCATOR LJUBLJANA

Nove prodajalne so potrebne — ni pa denarja zanje

Minuli torek so podjetje Mercator v Ljubljani obiskali predstavniki družbenopolitičnih organizacij mesta Ljubljana in občine Vič-Rudnik, med njimi VINKO HAFNER, sekretar Mestne konference ZKS, in VINKO VERBEC, predsednik Mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana. V razgovoru z vodstvom podjetja ter predstavniki samoupravnih organov in političnih organizacij so se seznanili z delom in življenjem v tem kolektivu.

V kratkem uvodu je generalni direktor Mercatorja ADOLF OSTERC, goste seznanil z delom in potjo Mercatorja od njegovega nastanka pred 25 leti, pa do danes.

Zatem se je začel sproščen pogovor, ki ga je vodil tovariš Vinko Hafner.

Zanimal se je za strukturo podjetja, ki razen trgovine vključuje tudi industrijo, gostinstvo, inženering ter storitvene dejavnosti. Povedali smo mu, da danes Mercator sestavlja 25 TOZD na področju kar 22 občin v Sloveniji in izven njenih meja. V 468 prodajalnah in obratih ostalih dejavnosti je ob koncu lanskega leta 4429 redno zaposlenih in 832 učencev doseglo 2.728.970.000 realizacije.

V tem trenutku je trgovina zaradi zamrznjenih marž v težkem položaju; cene rastejo, akumulacija pada. Gradnje novih stanovanjskih sosesk narekujejo tudi odpiranje novih trgovin, kar pa je zaenkrat zaradi pomanjkanja sredstev za Mercator nedosegljivo.

Tudi z delom političnih in samoupravnih organov v podjetju so se gostje dobro seznanili. Še posebej so se zanimali za delovanje organizacije Zveze komunistov, za število članov in njihovo strukturo.

Informiranje članov kolektiva je v podjetju Mercator dobro urejeno. Redno izhajanje mesečnika Mercator pomaga delavcem pri spoznavanju podjetja, seznanja jih z delom samoupravnih organov in političnih teles in drugo. Zaradi aktualnosti pa bodo v prihodnje izdajali tudi interna obvestila.

Gostje so nato odšli še na kratek obisk v Mercatorjevo proizvodno TOZD „TMI" — Tovarno mesnih izdelkov. Z načinom dela v tej proizvodni enoti jih je seznanil direktor „TMI", Rudi Miller, ki jih je zatem popeljal tudi na sprehod skozi proizvodne prostore.

Takšen obisk so imeli v Mercatorju tokrat prvič. Vsekakor je koristen in potreben. In mnenja smo, tako v Mercatorju, kot tudi tovariši, ki so nas obiskali, naj takšna oblika sodelovanja postane pogostejša.

MILE BITENC

Tovarna Poligalant iz Volčje drage, ki se ukvarja s predelavo plastičnih mas, se je v zadnjih letih močno uveljavila s proizvodnjo umetnih zob. Osvojila je domači trg, navezala pa je tudi tesne poslovne odnose s tujimi partnerji . . . (Foto: A. Ulaga)

Sestanki samoupravnih delovnih skupin na REK Velenje

Te dni imajo v vseh temeljnih organizacijah združenega dela Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje sestanke delovnih skupin, na katerih razpravljajo o dvojni akciji pomoči prizadetim po potresu na Kozjanskem, in sicer o dodatnem prispevku v višini enodnevnega zaslužka. Obravnavajo tudi nov predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti v občini Velenje pa predlog samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu, višino povračil stroškov za prevoz na delo in z dela ter ocenjujejo uveljavljanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov ter uveljavljanje delegatskih razmerij.

(vš)

Družina slovenskih železarn vse večja

Na zborovanju borcev-delavcev sta govorila direktor Železarne Ravne na Koroškem Franc Fale, ki je več kot 1500 udeležencem srečanja predstavil bogato zgodovino Mežiške doline ter spregovoril o nalogah borcev, in glavni direktor Slovenskih železarn Gregor Klančnik, ki je orisal razvoj in prihodnje naloge slovenskih železarjev

Železarna Ravne na Koroškem, druga največja organizacija združenega dela v Slovenskih železarnah, je pomemben industrijski objekt. Medtem ko so leta 1945 stale na Ravnah na Koroškem zastarele proizvodne zmogljivosti za okrog 7.500 ton surovega jekla letno, je zdaj tam sodobna železarna kvalitetnega in žlahtnega jekla evropskega formata z zmogljivostjo 200.000 ton surovega jekla. Vse proizvodne naprave so nove ali obnovljene. Delovna skupnost Železarne Ravne na Koroškem se je povečala 10-krat in šteje zdaj 4.350 zaposlenih, letna realizacija pa bo letos znašala nad 1,2 milijarde dinarjev.

Združena železarska družina se je po podpisu samoupravnega sporazuma o združevanju v Slovenske železarne 27. novembra lani spet povečala. Železarnam Jesenice, Ravne na Koroškem in Štore so se pridružili predelovalci žice: Veriga, Plamen, Tovil in Žična ter Metalurški institut.

„Naša sestavljena organizacija Slovenske železarne sedaj zajema 15.800 delavcev. V prvem polletju letošnjega leta smo izdelali 374.000 ton surovega jekla, dosegli 341.400 ton blagovne proizvodnje, na trg pa smo dali za 2,22 milijarde din blaga ter dosegli 2,53 milijarde din celotnega dohodka," je povedal Gregor Klančnik. „Izplačali smo za 358,3 milijona din osebnih dohodkov ali 21 % več kot poprečno leta 1973. Skupaj smo v šestih mesecih izvozili za 18,6 milijona dolarjev blaga. Po sedanjem poteku proizvodnje lahko sklepamo, da bomo v letu 1974 imeli okrog 5,2 milijarde din celotnega dohodka.

Bruto akumulacije smo v prvem polletju zbrali 325,3 milijone din ali 41 % več od enakega obdobja lani. Upoštevati pa je treba, da je bruto akumulacija nominalno lani bila nižja od leta 1972, kar pomeni, da v lastnih sredstvih za razvoj realno še nismo na ravni pred dvemi leti. Zaradi inflacije stroškov pa bo verjetno akumulacija v drugem polletju še padla . . .

Sami sebi v škodo bi ravnali, če bi se na doseženih rezultatih uspavali. Proces poboljševanja in relativnega povečevanja prejemkov jeklarjev se bo sicer nezadržano moral nadaljevati, če tudi v prihodnosti želimo zadržati proizvodnjo jekla, vzporedno pa moramo izboljševati kvaliteto dela. Samoupravno sporazumevanje s porabniki, dobavitelji, blagovnim in denarnim prometom nas bo spodbujalo k boljšemu delu. Deficitarnost izdelkov črne metalurgije pri nas in visoke uvozne cene jekla povzročajo negotovost in negodovanje porabnikov, kar vpliva na oblikovanje splošnega razpoloženja. Že se opaža, da SR Slovenija črni metalurgiji zopet obrača hrbet. Z reprizo politike izpred štirih, petih let bi si zopet žagali vejo, na kateri sedimo. S polno vnemo se moramo zato predvsem sami vključiti v borbo za racionalizacijo in ekonomizacijo proizvodnje v vseh naših organizacijah združenega dela. V železarnah sta posebno važna zadovoljstvo in učinkovitost delavcev v talilnicah, saj sta od količine in kvalitete surovega jekla odvisna delo in življenje v vseh ostalih temeljnih organizacijah združenega dela in fazah predelave do končnih izdelkov Slovenskih železarn. Več in ceneje mora biti spoštovano načelo Slovenskih železarn, da bi lahko izvrševali svojo družbeno dolžnost in prispevali svoj delež stabilizaciji, antiinflacijskemu programu, likvidnosti gospodarstva in trdni blaginji prebivalstva," je med drugim poudaril Gregor Klančnik na II. zboru borcev — slovenskih železarjev na Rimskem vrelcu.

(Ma)

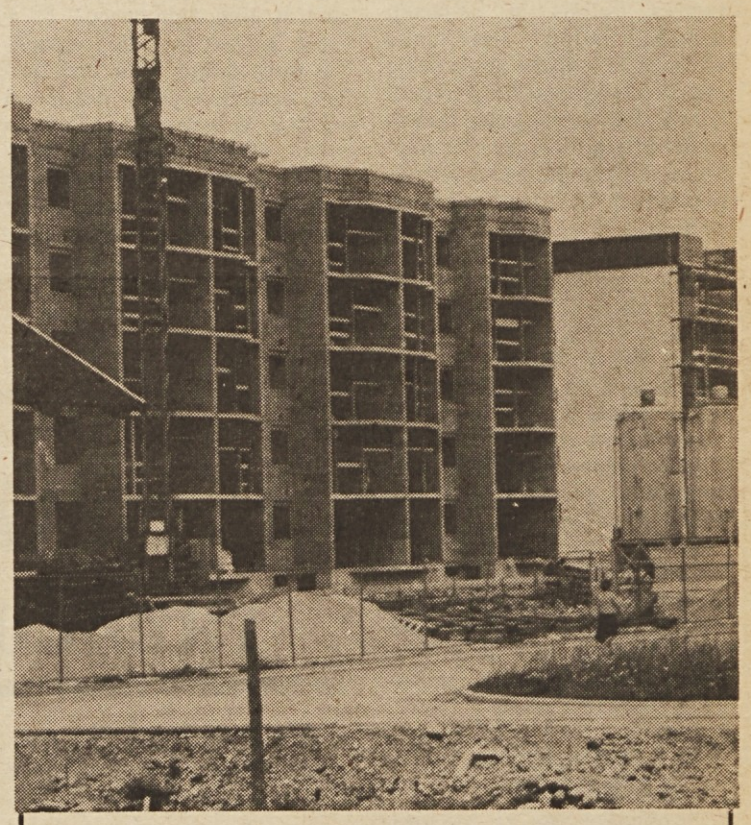

Delavci SGP „Gorenje" Radovljica so lani za Volčjim hribom v Radovljici zgradili dva stanovanjska bloka z 80 stanovanji. Takoj zatem, v jeseni pa so začeli graditi še dva taka bloka, ki stojita na severozahodni strani prvih dveh. Kot predvidevajo, bo prvi vseljiv še to jesen, drugi pa v začetku prihodnjega leta. Stanovanja grade za prodajo, za tiste pa, ki nimajo sredstev za odkup, financira gradnjo občinski solidarnostni sklad Radovljica. — B. B.

Pri radeljskih gradbincih

Dvesto petdeset gradbincev radeljskega gradbenega podjetja je pred dnevi skromno proslavilo eno od mnogih delovnih zmag, v katere vlagajo vse sile zadnjih let. Končali so z odkrivanjem lastne gramoznice v Šentvidu, tu pa je tudi že strojna oprema za novo mešalnico betona. Ta delovna zmaga pa je hkrati pričetek še boljšega in obsežnejšega dela.

Posebnost tega gradbenega kolektiva je še predvsem v tem, da kljub velikim vlaganjem v modernizacijo strojne opreme in samega dela vendarle daje precej sredstev tudi za standard delavcev in za njihovo rekreacijo. Prav gotovo je tudi v tem eden od vzrokov, da imajo zaposlene samo domače delavce in da jih še ne primanjkuje.

Že pred leti so v Valovinah pri Pulju postavili pet zidanih vikend hišic. Kljub gradbeni sezoni delavci vendarle najdejo čas za letni oddih in, kot trdijo, zaradi tega ne trpi delovna učinkovitost podjetja. V hišicah ima vsak delavec z družino brezplačno stanovanje, glede na socialni položaj pa imajo tudi različne popuste pri prehrani, celo do 50 %. Vajenci lahko letujejo za polovično ceno. Če pa so pri delu še posebej prizadevni, uživajo še poseben popust, o tem odloča delovni kolektiv. Tudi delavcem, ki so v delovni organizaciji že deset let, če so šibkega zdravja ali v drugih težavah, plača kolektiv v celoti 10-dnevno letovanje. Tako je samo doslej v letošnji sezoni letovalo na morju okrog 40 delavcev s približno 70 družinskimi člani, kar predstavlja že dobro petino kolektiva. To pa seveda še ni dovolj. Zaradi tega že razmišljajo, kako bi si povečali zmogljivosti, dogradili nekaj hišic ali pa celo našli nov prostor kje ob Jadranu. Takšna skrb, ki pa si jo je organiziral kolektiv sam, je nekaj posebnega. Tudi v tem je vzrok, da delavci ostajajo pri podjetju kljub težkemu delu, napetim normam in da si vsi prizadevajo za razvoj podjetja.

KW

V Opekarnah Ljubečna so pred kratkim začeli graditi sodoben obrat za klinker izdelke. Gradbena dela izvaja celjsko gradbeno podjetje Ingrad, montažno proizvodno dvorano pa bo dobavilo gradbeno podjetje Gorica iz Nove Gorice. Opremo za ta obrat bodo uvozili iz Zahodne Nemčije. Predvidevajo, da bodo prve klinker izdelke izdelali že prihodnje leto. – Tekst in foto: Milan Brecl

V KISOVCU BODO SEZIDALI TOVARNO PLINASTEGA BETONA

Pomembna pridobitev

Novo tovarno v Kisovcu bodo postavili s solidarnostno pomočjo dvanajstih zasavskih in enega ljubljanskega podjetja, ki so in še bodo vplačali svoje deleže v višini 20 milijonov din, bančnim posojilom in kreditom švedske banke Eskilda ter republiškega sklada skupnih rezerv SR Slovenije. Priprave na začetek graditve tovarne so tako napredovale, da poslovni odbor resno računa, da bi lahko pričeli z zemeljskimi deli februarja prihodnje leto.

V Kisovcu pri Zagorju ob Savi je že pripravljeno zemljišče v izmeri 70.000 kvadratnih metrov za dograditev tovarne plinastega betona in ustreznih skladišč. Skupna investicijska vrednost te naložbe znaša nekaj nad 116 milijonov din. Poslovni odbor si je doslej poleg lastnih sredstev zagotovil že 40 milijonov din posojil pri trboveljski podružnici Ljubljanske banke, prihodnje dni bodo končani pogovori o najetju posojila pri švedski banki Eskilda, ki bo kreditirala izvoz opreme iz te države v vrednosti nad 31 milijonov din. V Zagorju ob Savi pričakujejo, da bo tudi izvršilni odbor sklada skupnih rezerv SR Slovenije, ki je v začetku poletja že razpravljal o kreditu za to naložbo, pa odločitev o tem prestavil na jesen, ugodno rešil zagorsko vlogo, za katero se zavzemajo tudi v zasavskih premogovnikih. Nova tovarna plinastega betona v Kisovcu pomeni namreč tudi delno nadomestilo za opustitev jamskega obrata v tem kraju.

EKONOMIČNA NALOŽBA

Surovinske vire za izdelovanje plinastega betona v Kisovcu pri Zagorju ob Savi so našli doma. Proizvajali ga bodo iz kremenčevega peska, ki ga bo v zadostnih količinah dobavljal Termit iz Moravč, trboveljskega cementa in zagorskega hidrirnega apna. Predlog, da bi uporabljali za izdelovanje plinastega betona elektrofiltrski pepel iz trboveljske termoelektrarne, so opustili, ker se je izkazalo, da bi bili stroški graditve silosov in prevozov preveliki, poleg tega pa termoelektrarna ne more jamčiti stalnih dobav te surovine v času, ko ne obratuje. Med vrstami ponudb za dobavo tehnologije, se je poslovni odbor odločil za odkup licence švedske firme Siporex. Strokovnjaki so namreč ugotovili, da bo ta oprema zagotavljala največjo mogočo proizvodnjo zaradi sodobnega, povsem mehaniziranega postopka.

Predvidevajo, da bodo v novi tovarni, ko bo končana, vsak dan izdelali tristo kubičnih metrov plinastega betona. 80 % letne proizvodnje bo odpadlo na proizvodnjo tako imenovanih armiranih plošč dolžine 6 metrov, debeline do 25 cm in širine 60 cm, preostalih 20 % proizvodnje pa bo predstavljalo izdelovanje nearmiranih blokov. Letna vrednost obsega gospodarjenja bo od začetka znašala okoli 85 milijonov din. Povpraševanje po izdelkih iz plinastega betona je doma vedno večje, kisovška tovarna pa ga bo lahko tudi izvažala, zlasti v sosednjo Avstrijo.

Ce bodo v Zagorju ob Savi pravočasno končali vse priprave in si zlasti zagotovili še manjkajoča kreditna sredstva, bodo resnično lahko novo tovarno izročili svojemu namenu konec leta 1976.

-m-

PORUŠEN CENTRALIZEM V TOVARNI DUŠIKA V RUŠAH

Delavci dobro vedo kaj je potrebno

Temeljne organizacije združenega dela pomenijo skupaj z interesnimi in krajevnimi skupnostmi temeljne celice naše družbe. V tovarni dušika Ruše (6 TOZD) so črke ustave resnično prelili tudi v prakso. Najvažnejša ugotovitev je bržčas ta, da se je z novo organizacijo precej spremenilo v zavesti ljudi, ki so postali mnogo bolj zainteresirani za dogajanja in poslovanje v združeni organizaciji. Da pa to ne bo zvenelo le kot fraza, je najbolje, da omenimo ugotovitev delavskega sveta, da so prihranili v delovni skupnosti nekaj milijonov novih dinarjev na račun varčevanja pri surovinah in dviga produktivnosti.

V 1400-članski delovni organizaciji so prišli do spoznanja, da je na zborih delovnih ljudi v temeljnih organizacijah, kjer je skupaj veliko delavcev, njihova aktivnost mnogo manjša, kot pa na številčno manj zastopanih sestankih. Zato so v organizaciji samoupravljanja predvideli delovne skupine. Pred obravnavanjem vsakršne problematike pa se najprej sestane politični aktiv, kjer se dogovorijo, kako se bodo akcije lotili.

Vsa leta so ruški delavci kritizirali, da v tovarni odloča le nekaj vodilnih ljudi. Centralizem je bil res močan, tako da so imele nekatere proizvodnje v tovarni veliko prednost. Z novo organizacijo pa se je na zboru ves kolektiv izrekel za predlog TOZD metalurgija o investicijskem vlaganju in virih financiranja za gradnjo nove kisikarne, ki bo veljala 60 novih milijonov. Prej bi o tem odločal[illegible] več 40 ljudi. Ob novi org[illegible]ciji in možnosti soodloč[illegible] je bilo dokazano, da d[illegible] dobro vedo, v kaj je treba [illegible]ločenem trenutku vložiti [illegible]

In še nekaj se nam zdi[illegible] varni dušika Ruše pome[illegible] novost. Prej so imeli le s[illegible] razvojni program podjetja [illegible] pa imajo razvojne program[illegible] temeljne organizacije. [illegible] splošni razvojni program [illegible] kogar obvezoval, nekate[illegible] lovna področja pa so bila [illegible] navana zelo mačehovsko. [illegible] pa so vse TOZD posta[illegible] pred enak start, kajti do[illegible] svoja sredstva in kadre. [illegible] koncu: v Rušah se zelo tr[illegible] da bo pri njih delegatski s[illegible] resnično zaživel.

TUDI MARIBORSKO TOVARNO LILET PESTIJO TEŽAVE, S KATERIMI SE SREČUJE PRAKTIČNO VSA NAŠA USNJARSKO ČEVLJARSKA INDUSTRIJA

Višji proizvodni stroški, višje zakonske obveznosti

Prodaja stagnira ob že tako ali tako predimenzioniranih proizvodnih kapacitetah

Naši usnjarji in čevljarji so v dokaj nezavidljivem položaju. Pestijo jih številne težave, s skrajnimi nápori plavajo na površju in si prizadevajo, da bi poslovali brez izgub, po možnosti vsaj na robu rentabilnosti.

Težave so posledica neugodnega položaja tako svetovne kot tudi domače usnjarske industrije. Gre predvsem za polovico višje cene reprodukcijskih materialov, še vedno precejšen odstotek neposrednega ročnega dela, gradnjo dragih, toda nujno potrebnih čistilnih naprav, pri nas pa tudi za vse večje zakonske obveznosti.

Položaj torej resnično ni kdove kako rožnat. Še posebno, če pomislimo na naše predimenzionirane kapacitete industrije. Vsega skupaj nas je Jugoslovanov blizu 20 milijonov, na leto si v poprečju privoščimo manj kot par čevljev, izdelamo pa jih več kot 40 milijonov parov!

Kam torej s čevlji? Misel na nižje cene je vsekakor nerealna. Je izlíod torej v večjem izvozu . . .?

„KAKO NAJ PLANIRAMO? "

Razlike v težavah, s katerimi se srečujejo naši proizvajalci obutve, so minimalne. Skoraj vseeno je, ali prisluhnemo besedam delavcev te ali one tovarne. V glavnem nam bodo našteli svoje težave po enakem vrstnem redu. Začeli bodo pri vse višjih proizvodnih stroških in končali, recimo, pri omejitvah uvoza potrebnega reprodukcijskega materiala ali pa pri hitro naraščajočih zakonskih obveznostih, kar predstavlja za naše delavce še posebno bolečo točko. Govorimo namreč eno, pogosto, in tudi v našem primeru, pa delamo prav nasprotno!

„Res je, tudi položaj naše tovarne ni nič kaj rožnat. Cene svojih izdelkov določamo navadno dvakrat letno, v nekaterih primerih pa celo le enkrat, kar pomeni, da pri sklepanju pogodb ne moremo biti realni, ker stroški proizvodnje presenetjivo hitro naraščajo . . .", nam razlaga Otmar Toplak, vodja komerciale v mariborskem LILETU, tovarni ženske obutve. „Z ruskimi poslovnimi partnerji sklepamo pogodbo na primer le enkrat letno in to v mesecu septembru za prihodnje leto! Le kako naj za toliko časa vnaprej realno planiramo cene naših proizvodov? Praksa je pokazala, da je to praktično nemogoče, saj ne vemo, s čim moramo računati od danes na jutri. Pri vsem tem je seveda najbolj nerodno to, da moramo razliko v ceni poravnati vedno mi. Nenormalnega nara[illegible] proizvodnih stroškov n[illegible] inozemski partnerji eno[illegible] ne priznavajo . . ."

POTROŠNJA NA ISTI RAVNI

Proizvajalce obutve je [illegible]njem času močno prizade[illegible] uvozni embargo, do kate[illegible] prišlo dokaj iznenada. D[illegible] davnega so lahko kupovali [illegible] tudi na zunanjem tržišču, [illegible] bilo v mnogih primerih c[illegible] in kvalitetnejše od dom[illegible]

„Podlogo za čevlje sm[illegible] žali iz Nemčije, razne [illegible] usnja iz Italije . . .", na[illegible] komercialni direktor T[illegible] „Z uvozom seveda ni kon[illegible] pa za dodatne težave, saj [illegible] ramo sedaj vedno najprej [illegible] sliti uvozno dovoljenje . . ."

Skratka, težav, s kater[illegible] srečujejo naši proizvajalci [illegible] tve, je vse več. Cene nara[illegible] potrošnja usnjenih artikl[illegible] ostaja na isti ravni, predv[illegible] račun spremembe pot[illegible] tokov. Po svoje razum[illegible] ljudje lahko hodijo v star[illegible] ljih, ne morejo pa živeti [illegible] kruha, brez hrane.

„Naša letošnja proizv[illegible] bo nekoliko večja od la[illegible] večja za nekaj več kot 10 [illegible] parov čevljev. Po planu, k[illegible] si ga zadali, naj bi letos i[illegible] že 370 tisoč parov čevlje[illegible] za tristočlanski kolektiv, [illegible] upoštevamo svoje trgovske [illegible] že, res ni malo . . .", pr[illegible] duje Otmar Toplak. „Ob [illegible] tem pa ugotavljamo, da p[illegible] čevljev močno stagnira in [illegible] je za nas najmanj tako bo[illegible] da so kapacitete naše tov[illegible] industije večje, kot pa b[illegible] potrebovali. Kam torej s [illegible] lji . . .? Nedvomno je en[illegible] med rešitev v večjem izv[illegible] posebno na tržišča, ki se [illegible] zasičena. Žal pa naletimo [illegible] pri izvozu na izredne težav[illegible] ne moremo planirati prod[illegible] cen za pol leta ali celo let[illegible] vnaprej. Skratka . . ." [illegible] obrnemo tako ali tako, naj [illegible] mo izhod tu ali tam, v vsa[illegible] primeru se znajdemo v d[illegible] nezavidljivem položaju . . ."

A.

V Savi so se odločili za različne oblike pomoči

Predsedstvo sindikalne organizacije Sava Kranj je skupaj z vodstvi drugih družbenopolitičnih organizacij pred kratkim osvojilo predlog za samoupravne organe o več oblikah pomoči zaposlenim z najnižjimi dohodki, ki so jih najbolj prizadele zadnje podražitve živil.

Po teh predlogih naj bi 61 članov kolektiva, ki imajo najnižji dohodek na družinskega člana, prejelo za skupaj 115 šoloobveznih otrok 200 dinarjev. Vodstva družbenopolitičnih organizacij so se tudi zavzela, naj bi najnižji osebni dohodek za normalno izpolnjevanje delovnih obveznosti ne bil nižji od 1800 din.

Delavcem, ki prejemajo nizka nadomestila za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni nad 30 dni, naj bi pomagali tako, da bi pri nadomestilu do 1500 din dodali za vsak dan bolovanja 15 din, pri nadomestilu do 2000 din po 10 din in pri nadomestilu do 2500 din po 8 dinarjev na dan.

Posebno pomoč so predvideli tudi za tiste delavce, ki imajo nizek dohodek na družinskega člana; tega bodo seveda ugotavljali tudi s potrdili delovnih organizacij, v katerih so zaposleni drugi družinski člani savčanov. Pri dohodku do 800 din naj bi ta pomoč znašala 400 din, pri dohodku pod 1000 din 300 din in pri dohodku do 1200 din 200 din mesečno. Ti dodatki so predvideni do konca leta.

Družbenopolitične organizacije so za socialno ogrožene člane kolektiva predlagale tudi pomoč s paketi ozimnice, glede skupnih nakupov cenejše ozimnice pa so njihova vodstva menila, da bi jih organizirali le, če bi zagotovo vedeli, da bodo cenejši od prodaje v trgovskih podjetjih. Dosedanje izkušnje s tem namreč niso najboljše, saj so pridelovalci sadja enake cene kot sindikalnim organizacijam omogočili tudi trgovini.

M. S.

Delavci cestnega podjetja iz Novega mesta že peto leto modernizirajo magistralno cesto Celje–Zagreb preko Zidanega mosta. Vse pa kaže, da bodo letos položili asfalt še na zadnjih treh kilometrih te ceste. Te dni odstranjujejo velike skale pred Krškim. Vsak teden odstrelijo več deset kubičnih metrov kamenja, s katerim nasipajo ostali del trase. Kljub težkemu in zahtevnemu delu pa upajo, da bodo z deli končali še letos.

Ko bo cesta gotova, se bodo poleg delavcev cestnega podjetja oddahnili tudi vozniki, ki morajo že peto leto voziti po slabo vzdrževanih obvozih.

(Tekst in foto: MILAN BRECL)

V počastitev kongresa

d dnevi je v Ljubljani sklical ıt republiškega sveta Zveze ıtov Slovenije za telesno kul- šport in rekreacijo Jože Malič k strokovnega aktiva delav- ı področju športne rekreacije ıčinskih sindikalnih svetih in ıh organizacijah. Dnevni red posvečen organizaciji športnih ıtev v počastitev osmega kon- ıveze sindikatov Slovenije, pri- ım glede na predlog reorgani- ıveze za telesno kulturo Slo- in končno nalogam sindika- ıvezi s podpisom družbenega ıta o sanaciji visokogorskih ıkih postojank.

o sestanku nam je povedal ı Jože Malič:

ıen organizacije športno re- ıih prireditev v počastitev ı kongresa Zveze sindikatov je je predvsem krepitev de- na tem področju. V akciji ıelovala tudi republiška teles- ırna skupnost. Torej, cilj je predvsem spodbuditi v ıgresnem času vse sindikalne ıacije k načrtnejšemu vključe- ım večjega števila zaposlenih in njihovih družinskih članov v organizirano aktivno rekreacijo. V predkongresnem času naj bi temeljne organizacije združenega dela organizirale dodatne aktivnosti, ki bi jih izkoristile tudi za popularizacijo samega kongresa sindikatov. Ob kongresu samem pa naj bi podelili najbolj zaslužnim sindikalnim organizacijam v organizacijah združenega dela posebna priznanja in nagrade za uspešno organizacijo rekreacije v najširšem pomenu besede in tudi organizacijo delavskih športnih iger . . .“

„Kaj pa predlog o reorganizaciji zveze za telesno kulturo Slovenije in slovenski sindikati? “

„Glede reorganizacije Zveze za telesno kulturo Slovenije imamo predstavniki sindikatov, seveda ob sedanjem predlogu, precejšnje pomisleke. Po novem naj bi bili namreč v skupščini zveze telesnokulturnih organizacij delegati občinskih zvez za telesno kulturo in po deset delegatov, ki bi zastopali šolski šport, rekreacijo in tekmovalni šport. Torej vsako področje bi imelo svojo delegatsko konferenco. Pri vsej reorganizaciji pa nikjer niso omenjeni sindikati. S tem se seveda ne moremo sprijazniti, saj smo prepričani, da je potrebno vprašanje ustrezno rešiti. Kdo naj bi sedaj na primer zagoravjal interese delovnih ljudi na področju rekreacije in aktivnega oddiha? Nedvomno bo treba to vprašanje temeljito pretresti in ustrezno vključiti v delo zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije tudi sindikate.“

„Na sestanku strokovnega aktiva ste se pogovarjali tudi o pomoči visokogorskim planinskim postojankam. Ste se domenili kaj konkretnega? “

„Problematika naših planinskih postojank je znana. Obisk v planinah je iz leta v leto večji, planinskih postojank je premalo in še te propadajo. Zato so slovenski sindikati prevzeli s podpisom družbenega dogovora o povečanju zmogljivosti ter vzdrževanju visokogorskih planinskih postojank nalogo, da priporočijo osnovnim sindikalnim organizacijam ter občinskim sindikalnim svetom, da namenijo pri razporejanju sredstev skupne porabe in drugih sredstev za potrebe članov delovnih skupnosti skladno s sindikalno listo del sredstev tudi planinskim postojankam. Zaenkrat smo se domenili, da pogledamo, katere planinske postojanke bi bile najbolj potrebne pomoči. Te bomo priporočili delovnim organizacijam, ki naj bi prevzele nekakšno mentorstvo nad celotnimi domovi ali po želji tudi le deli domov. Mislim, da naša akcija ne bo zaman. In konec koncev slovenski planinci zares zaslužijo pomoč. Predstavljajo namreč najmočnejšo telesnokulturno organizacijo pri nas in ne navsezadnje, hoja šteje med najbolj zdrave in cenene oblike športne rekreacije . . .“ je povzel naš kratek razgovor Jože Malič, sekretar za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri RS Zveze sindikatov Slovenije.

A. Ul.

Na strehi Jugoslavije

organizaciji komisije za šport in rekreacijo občinskega sveta sindikatov se je prejšnjo soboto 31 planincev in planink iz občine povzpelo na streho Jugoslavije – Triglav. Pot jih je malodane prek vsega triglavskega pogorja, saj so vzpon začeli dnem polju, da bi mimo Vodnikove koče na Velem polju in e dosegli vrh, potem pa prek Doliča in Triglavskih jezer se- v Bohinj. Ekspedicija, ki so jo spremljali gorski vodniki, se je iglavskih jezerih razplovila. Večina si je izbrala krajšo pot Komarče.Drugi, ki so želeli do kraja izkoristiti redko priložnaj so od našega gorskega sveta močno oddaljeni, pa so odšli Bogatin, nato pa čez Komno do Savice.

ošnji izlet v triglavsko pogorje je bil že drugi, sodeč po zani- pa bodo pohodi krških planincev morali postati tradicio-

–mG

PRAZNIK GRAFIKOV NA KODELJEVEM

avci grafične in grafično lovalne industrije Slove- o se zbrali na športnih ih na Kodeljevem, kjer je alna organizacija ČGP – odlično organizirala radicionalne XIX. letne ne igre slovenskih grafi- V dneh od 30. avgusta do eptembra je iz 20 delovnih izacij nastopilo skupno 98 v šestih športnih panogah. 460 tekmovalcev v petih tekmovalk v treh športnih gah je merilo svoje moči in ilo, da sta med grafičnimi ci šport in rekreacija pri- eno razvedrilo. Nekatere e in tudi posamezniki so se ovali tudi v tehnični pri- enosti in vzdržljivosti.

otebno zanimivi in izena- boji so bili v nogometu, metu in namiznem tenisu, je med enakimi dostikrat ala tudi sreča in trenutna dljivost pri streljanju metrovk. Od vsega za- a je bilo jasno, da se bodo najvišja mesta v posameznih rnih panogah borili lansko- skupni zmagovalec Mari- ki tisk, Delo ter ekipi Aero elja in Pomurski tisk iz Mur- Sobote. Zasluženo so po- skupni zmagovalci pred- ıiki podjetja Aero iz Celja Mariborskim in Pomur- tiskom. Organizator iger o iz Ljubljane se je moral ovoljiti s četrtim mestom di prevelike razlike v spo- nostih svojih tekmovalnih ekipe. Vsa tekmovanja so bila na športnih igriščih in objektih rekreacijskega centra Kodeljevo in Visoke šole za telesno kulturo, kjer so za take in podobne prireditve zares odlični pogoji. Naslednje jubilejne XX. letne igre grafikov bo organiziralo podjetje AERO v Celju leta 1975.

Pokrovitelj letošnjih letnih je bila Papirografika iz ljane, ki je poklonila tudi ale za najbolje uvrščene

Rezultati XIX. športnih iger grafikov:

Nogomet (16): 1. Tiskarna Jože Moškrič, 2. Pomurski tisk, 3. Kartonažna tovarna itd.; rokomet moški (11): 1. Pomurski tisk, 2. Aero, 3. Delo itd.; odbojka ženske (5): 1. Aero, 2. Ljudska pravica, 3. Mariborski tisk itd.; namizni tenis moški (17): 1. Aero, 2. Mariborski tisk, 3. Delo itd.; namizni tenis ženske (8): 1. Pomurski tisk, 2. Mariborski tisk, 3. Delo itd.; strejanje moški (14): 1. Mariborski tisk, 2. Tiskarna „Ljubljana“, 3. Aero itd.; streljanje ženske (9): 1. Mariborski tisk, 2. Tiskarna Tone Tomšič, 3. Delo itd.; šah (14): 1. Aero, 2. Mariborski tisk, 3. Delo itd.

Med posamezniki je zmagal v namiznem tenisu Milovanovič iz Mariborskega tiska pred Kraljem iz Dela in Podobnikom iz Ljudske pravice, med posamezniki pa Bavčarjeva iz Pomurskega tiska pred Friškovčevo iz Dela in Kojtererjevo iz Železniške tiskarne.

Med posamezniki v streljanju z zračno puško je zmagal Gaber iz Tiskarne Slovenija pred Štravsom iz Mariborskega tiska in Kržišnikom iz Tiskarne T. Tomšiča, med ženskami pa Pirkerjeva in Gramčeva iz Mariborskega tiska pred Mežičevo iz Tiskarne T. Tomšiča.

SKUPNA UVRSTITEV EKIP: 1. Aero 202 točki, 2. Mariborski tisk 191, 3. Pomurski tisk 173, 4. Delo 170, 5. Ljudska pravica 140, Tiskarna T. Tomšiča 123, 7. Tiskarna J. Mokrič 95, 8. Učne delavnice 88, 9. Primorski tisk 82, 10. Mladinska knjiga 68, itd.

J. MALIČ

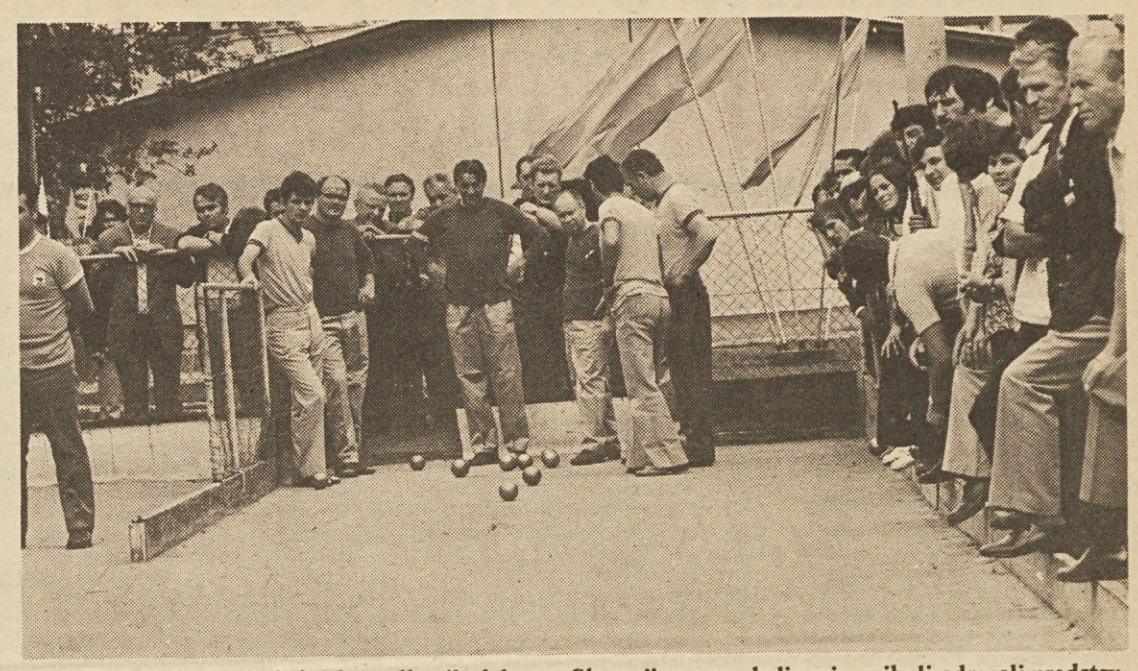

Na XIV. letnih športnih igrah gradbenih delavcev Slovenije so se v balinanju najbolj odrezali predstavniki IMP Ljubljana . . . (Foto: A. Ul.)

Medvodam pokal

Zadnjo soboto v avgustu so bile v Medvodah IV. športne igre delavcev tovarn Donit, na katerih so sodelovale sindikalne ekipe iz Borovnice, Medvod in Sodražice. V lepih športnih borbah so največ uspeha imeli domačini, ki so osvojili dragoceni pokal in tako postali že četrtič ekipni zmagovalci.

Rezultati: nogomet – Medvode : Sodražica 7:1 (3:0); rokomet – Medvode : Sodražica 29:21 (12:11); namizni tenis – Medvode : Sodražica 6:3; balinanje: Medvode, Borovnica, Sodražica; atletika – Medvode 4543, Borovnica 4224, Sodražica 2356; šah – Borovnica 5, Medvode 4,5, Sodražica 2,5; kegljanje – Medvode 513, Borovnica 487, Sodražica 473; streljanje – Medvode 207, Borovnica 190, Sodražica 131 krogov; streljanje na glinaste golobe: Medvode in Borovnica 300, Sodražica 140 točk.

F. ROZMAN

ŽELEZARJI NA TRIGLAV

Vsakoletnega pohoda na Triglav se vsako leto udeleži precej železarjev. Letošnjega so pripravili minulo nedeljo, 1. septembra, udeležilo pa se ga je 460 železarjev ter delavcev iz Združenega podjetja slovenskih železarn. Železarji so se na Triglav povzpeli z več smeri, ob koncu pohoda pa so se zbrali na skupnem pikniku in družabnem srečanju v Krmi, kjer so preživeli nekaj prijetnih uric ob igranju zabavnega ansambla Veseli planšarji. M.,R.

Atrakcije na vodi

V soboto in nedeljo je bilo na Zbiljskem jezeru pri Medvodah jubilejno, X. državno prvenstvo v smučanju na vodi. V organizaciji Kluba za smučanje na vodi Olimpija iz Ljubljane je nastopilo 50 tekmovalcev iz petih klubov, nastopili pa so tudi gostje iz Francije in Avstrije.

Zanimive borbe v izvajanju figur, slalomu in skokih si je ogledalo več kot tri tisoč gledalcev, ki so bili posebno navdušeni nad skoki na vodni skakalnici. Najboljši skakalci so se pri hitrosti 57 kilometrov na uro spuščali čez 1,80 metra visoki odskočni most in z drznimi skoki navduševali številne gledalce.

Najdaljši skok je dosegel Marko Petretič (Elan) s 34,60 metra in le za 90 centimetrov zaostal za državnim rekordom Primoža Finžgarja. Mladinec Robert Herman (Olimpija) pa je s skokom 33,60 metra postavil nov državni rekord v svoji konkurenci. Serijo rekordov je nadaljeval Matjaž Mušič (Olimpija), ki je v izvajanju figur v finalnem nastopu zbral 2430 točk, kar je najboljši dosežek pri nas. Marko Potočnik (Elan) pa je v slalomu prevozil vse boje pri hitrosti vlečnega čolna 58 km/h, pri isti hitrosti pa je s prvim krajšanjem vrvi uspel prevoziti še 2,5 boje, kar je tudi nov državni rekord. Omeniti velja nastop mlajših tekmovalcev, ki so z dobrimi vožnjami opozorili nase ter korajžno segli po naslovih.

F. ROŽMAN

POLHOGRAJSKI DOLOMITI CENTER ZA MNOŽIČNO REKREACIJO

Po dolgih letih izpolnjene želje

V Dolomitih naj bi za razvoj delavskega turizma zgradili tudi 13 počitniških »zazidalnih otokov« in 10 turistično-rekreacijskih centrov

Je pač tako, da terja razvoj Ljubljane od njenih načrtovalcev vsako leto več. Zlasti naj bi bila njihova glavna naloga, da vendarle že enkrat poskrbijo tudi za množično rekreacijo občanov. Predvsem tam, kjer je za to dovolj prostora, zelenja in miru. Vse to lahko iščejo Ljubljančani predvsem v svoji bolj „oddaljeni“ okolici, v številnih še neizkoriščenih, a po svoje privlačnih ravninskih in gričevnatih krajih.

Zdaj, ko vikendi ne rastejo več kot gobe po dežju, smo bržkone na najboljši poti, da v širši ljubljanski regiji uresničimo dolgoletne težnje po gradnji rekreacijskih centrov, ki bi bili namenjeni najširšemu krogi zaposlenih iz ljubljanskih delovnih organizacij. Seveda predvsem vsem tistim, ki so rekreacije najbolj potrebni.

In kje so tista ljubljanska obrobja, na katerih naj bi v bližnji prihodnosti poskrbeli za množično rekreacijo? Polhograjski Dolomiti naj bi bili to. Na kakšen način?

Najprej se moramo vrniti nekaj let nazaj v „zgodovino“ prvih zamisli o organiziranju množične rekreacije na obrobju Ljubljane. Pred tremi leti je krajevna skupnost Topol v šišenski občini na lastno pobudo sprožila prvo akcijo za pripravo urbanističnega načrta bodočega krajinskega parka v Polhograjskih Dolomitih. Kmalu potem je skupščina občine Šiška naročila Ljubljanskemu urbanističnemu zavodu in republiškemu zavodu za spomeniško varstvo, da pripravita ustrezno urbanistično dokumentacijo, na osnovi katere bi postopoma začeli spreminjati Dolomite v krajinski park oziroma v širši rekreacijski center. Urbanisti in umetnostni zgodovinarji so ob tej nalogi povedali svoje:

„Polhograjske Dolomite bi morali kot naravno okolje ohraniti za množično rekreacijo, pri tem pa ne bi smeli pozabiti na potrebna razmerja med kmetijstvom, gozdarstvom, turizmom in varstvom kulturne krajine, ki ga je treba upoštevati pri takšnem načrtovanju. Predlagali so, da bi v ožjem, torej v zavarovanem območju krajinskega parka sedanje kmetije sproti prilagajali potrebam, v širšem območju pa so načrtovalci predvideli izgradnjo 13 počitniško-stanovanjskih zazidalnih „otokov“ in 10 turistično-rekreacijskih centrov.

Med centri naj bi bili poleg Topola in Katarine ter Poljan še Polhov Gradec in Črni vrh. Brez dvoma je pri tem odveč govoriti o njihovi dolgoletni turistični tradiciji, ki pa jim s peščico skromnih objektov do danes nismo znali odpreti „okna v svet“, v prvi vrsti v svet ne samo komercialnega, marveč tudi delavskega turizma.

ZADNJO BESEDO IMAJO OBČINE

V bodočem krajinskem parku je predvideno vse, kar sodi k sodobnemu množičnemu turizmu, od krožne ceste Polhov Gradec–Škofja Loka–Polhov Gradec do vrste športno-rekreacijskih objektov. O urbanističnem načrtu parka morajo zdaj dati zadnjo besedo še vse tri občinske skupščine. O parku so sicer že razpravljale in podprle njegovo zasnovo, vendar bomo morali do sprejema potrebnih odlokov o ustanovitvi in ureditvi novega centra za množično rekreacijo v Dolomitih počakati še nekaj mesecev. Toliko časa, dokler ne bodo potrjene oziroma ustanovljene po občinah zemljiške skupnosti, ker je za urbanistično dokumentacijo o ureditvi krajinskega parka potrebno tudi njihovo skupno soglasje. Do kdaj bomo čakali nanje, je za sedaj težko reči.

Pozabiti ne kaže, da je bila dolga pot že od zamisli o ureditvi parka do prvih dejanj. Zdaj, ko smo pred zadnjim dejanjem, pa se nam utegne zgoditi, da bo propadlo vse, kar je bilo storjenega za razvoj množičnega delavskega turizma in rekreacije na ljubljanskem obrobju. Upajmo, da se to ne bo zgodilo, saj zemljiške skupnosti ne bi smele videti zgolj svojih ozkih interesov, temveč veliko širše, v našem primeru interese, ki so življenjskega pomena za organizirano množično in ceneno rekreacijo delavcev.

–iv

Vsaka šola nekaj stane, na napakah se pa učimo!

Šolskih počitnic je konec. Zopet so učilnice polne in živahne. Morda delo te prve dni še ni tako intenzivno, kot bi moralo biti, saj se je treba še na dolgo in široko pomeniti s sošolci o počitniških dogodivščinah in skratka o vsem, kar se je v teh dobrih dveh mesecih zgodilo. Kmalu pa bo treba dogodke na morju, v planinah ali pri stari mami na kmetih pozabiti.

Vzeti bo treba v roke šolske knjige in . . .

Da, šolske knjige. Vsak učenec jih seveda mora imeti, ko gre prvi dan v šolo. Treba jih je kupiti, kar pa prizadene predvsem starše. Saj izdatek za šolske potrebščine ni majhen. Če priračunamo še kak kos obleke, se ta šolski izdatek za enega šolarja že močno približuje slovenskemu poprečju osebnega dohodka. No, mimogrede, v tem času je treba kupiti še ozimnico in kurjavo. In denarnica je pri veliki večini že prej prazna.

Veliko smo že govorili in pisali o šolskih knjigah. Govorili smo o tem, da bi, kot je praksa v nekaterih državah, otroci dobili knjige v šoli zastonj. Potem smo se dogovarjali, da bi šole knjige kupile in jih za majhno odškodnino posojale učencem. Pa tudi o tem smo se že pogovarjali, naj bi delovne organizacije prispevale sredstva za šolske potrebščine. Končno pa smo tudi že slišali idejo, da bi šolske potrebščine lahko kupili na kredit.

In kaj smo od tega uresničili? Nič, ali če smo zelo objektivni, zelo malo. Da bi šolske knjige dobili v šoli, lahko na prste preštejemo v Jugoslaviji tiste kraje, kjer so že to uresničili. Šole oziroma temeljne izobraževalne skupnosti v Sloveniji so doslej res kupile kak učbenik in ga šole posojajo učencem. Tudi nekatere delovne organizacije so se odločile in prispevale sredstva za šolske knjige učencem svojega področja. O kakih kreditih za šolske potrebščine pa še ni bilo niti govora.

No, da, že nekaj let imamo v Ljubljani pred začetkom šolskega leta v Križankah sejem rabljenih šolskih knjig. Tam lahko dobite tudi za polovično ceno rabljene knjige, še ceneje pa tiste, ki so izšle pred petimi ali celo desetimi leti in niso več uporabne. Sejem pa je tudi že prerasel svoj prvotni namen, saj poleg šolskih knjig, ki so že skorajda v manjšini, dobite na njem zelo poceni kriminalke, stripe vseh vrst in tudi vse mogoče oguljene gramofonske plošče. Pa tudi preprodajanje nekaterih podjetnežev cvete na veliko. No, o knjižnem sejmu bomo govorili nekoliko kasneje.

Da bi zvedeli o izdajanju in cenah šolskih knjig, smo poprosili za razgovor DRAGA HAMA, urednika šolskih knjig pri založbi Mladinska knjiga.

„Mladinska knjiga je letos izdala 40 šolskih knjig za osnovne in srednje šole," je povedal tovariš Ham. „Od tega jih je trenutno še 11 v tisku. Da, največji problem, ki ga ne moremo in ne moremo rešiti, so vsakoletne zamude pri izdaji učbenikov. Naj se trudimo še tako, te tradicije ne moremo prelomiti. Najprej so krivi za to avtorji, ki z zamudo oddajo rokopise. Zamudo še povečujejo recenzenti pri Zavodu za šolstvo. To pa povzroči v tiskarnah rušenje dogovorjenih rokov, kar pa še podaljša čas za izdajo knjige."

Drugo, za nas trenutno morda najbolj pomembno vprašanje je gotovo vsakoletno visoko zviševanje cen učbenikom.

„Najprej moram povedati," je glede cen rekel urednik Mladinske knjige, „da od leta 1971 ne dobimo nikakršne subvencije za izdajo šolskih knjig. Izdaja teh knjig je izenačena z vsemi drugimi oziroma še več. Za nekatere slovenske romane dobimo od kulturne skupnosti subvencije, za šolske knjige pa od nikogar nič."

Cene knjig zadnja leta res skokovito rastejo prav zaradi porasta cen papirja in storitev. Tako se je na primer od junija 1973 do aprila 1974 povečala cena papirja za 60 do 75 %, tiskarski stroški za 30do 50 % in avtorski honorarji za 20 %. Tako so šolske knjige sedaj za 40 % dražje kot lani.

Pri tem pa je pomembno še nekaj. Založbe so se odločile in tiskajo šolske knjige samo za tekoče šolsko leto. To pa zato, ker nekatere že po enem letu zastarajo oziroma avtorji popravljajo svoje rokopise.

„Nekajkrat smo že natisnili višjo naklado, kot pa smo izračunali, da je tisto leto učencev v določenem razredu, pa se je zgodilo, da smo knjige morali odpeljati v Vevče. Če bi načrtovali in tiskali šolske knjige vsaj za tri leta naprej, bi po sedanji stopnji inflacije in zaradi višjih naklad bile knjige tudi za 70 % in več cenejše. Pri tem pa je odločilo še to, da od zalog plačujemo 11 % obresti. To si pa pri nakladi prek 400 tisoč izvodov šolskih knjih, kolikor jih prodamo letno, ne moremo privoščiti. Saj bi to pomenilo za tri leta vnaprej skoraj 1,5 milijona knjig."

Tako sedaj pri Mladinski knjigi tiskajo šolske knjige od 400 (štiristo) izvodov pa do 30 tisoč, kakor pač izračunajo, da jih bodo tisto leto prodali.

„Zgodi se tudi, da knjig zmanjka. Tako smo lani natisnili 30 tisoč izvodov nove matematike za prvi razred in to po naročilu TIS. To knjigo naj bi vsak prvošolček dobil v šoli. In čeprav jo je tudi dobil, so starši na vsak način hoteli še posebej kupiti knjigo za svojega prvošolčka. In bilo je precej negodovanja, ker knjige pač ni bilo več na zalogi."

Pri vsem tem, da so šolske knjige vsako leto dražje, pa moramo upoštevati tudi podatek, da se je, recimo, od leta 1957 do 1973 povečal poprečni osebni dohodek z indeksom 1.445. Cena učbenikov za šesti razred pa v istem obdobju le za 1.198 za peti pa 1.181. Torej so se cene šolskih knjig povečale za manjši indeks, kot pa poprečni osebni dohodek. Pri tem pa je resda treba upoštevati tudi to, da sodobno delo v šolah zahteva poleg učbenikov še številne druge učne pripomočke, ki pa pri tem niso upoštevani.

Tudi o kreditiranju šolskih potrebščin oziroma učbenikov sem se pogovarjal pri Mladinski knjigi.

„O tem resda še nismo razmišljali," so mi povedali. „Vendar brez bančnih kreditov ne bi šlo. Za te pa že leta in leta prosimo vsaj za šolske knjige. Če bi dobili kredite, bi bilo to seveda čisto mogoče. Stroški za nabavo šolskih potrebščin ob novem šolskem letu res niso majhni."

Mimogrede pa še pripomba, ki sem jo slišal, in sicer da na nekaterih šolah uporabljajo le eno četrtino tistih šolskih knjig, ki so predpisane. Profesorji pač zahtevajo obravnavo snovi po svoje.

Ker pač o problemih šolskih knjig razpravljamo že dolga leta in to praktično brez uspeha, bomo, kot kaže, o tem govorili in pisali še vsako leto posebej. Upajmo pa, da se bo morda le našel kdo, ki bo problem šolskih knjig zadovoljivo rešil in ga zbrisal z vsakoletnega programa časopisnih strani in dnevnega reda sestankov Zavoda za šolstvo, TIS, šolskih zborov, sindikalnih organizacij in drugih za to poklicanih ustanov.

Tekst in foto:
A. AGNIČ

Tine iz osmega razreda, Peter iz šestega in Robert iz petega so se na sejmu zbrali na istem prostoru. Še preden so prodali katero od svojih starih šolskih knjig, so kupili stripe. „Da nam ne bo dolgčas," se je malo v zadregi opravičeval Tine. „Pa še poceni so. Tri za dinar dobiš tukaj. Ča pa jih kupiš v trafiki, za enega plačaš pet dinarjev. Kupčija? Bolj slabo gre. Vendar pa se je starih knjig treba znebiti, če dobiš le nekaj dinarjev zanje. Saj bodo starši tako ali tako kupili nove."

In majhen značilen dogodek pred prodajnim pultom „firme" – TIČ. Na eni strani solastniki „firme" in na drugi Matjaž, ki letos v osmi razred oziroma njegov oče in mati, ki sta zanj vala knjige: „Vidite, zemljepis za osmi razred. Krasno ohr knjiga in samo 15 dinarjev. To je tako, kot zastonj!"

Matjažev oče skrbno pregleda seznam knjig, ki ga je pote žepa. Pogleda knjigo in potem nekaj časa razmišlja.

„Vidi se, da je že rabljena. 10 dinarjev dam zanjo."

„Ne, 15 dinarjev, sem rekel. Ampak . . . Dam vam še to vrhu. Ni sicer v učnem načrtu, ampak je napisana tako priv da bo vašemu sinu zelo uspešno služila kot dopolnilo pri z pisu."

„Kakor sem rekel, sem rekel. 10 dinarjev in nič več!" je z dezno odločnostjo izjavil Matjažev oče in se namenil k dr prodajalcu.

Podjetni solastnik „firme" MIČ – TIČ je zelo hitro prem še zadnji hip dosegel rokav bodočega osmošolca Matjaža:

„Pokliči očeta in mu reci, da dam obe knjigi za 10 dinarjev.

In kupčija je bila seveda sklenjena v obojestransko korist. si mogel kaj, da ne bi zaprosil za razgovor Matjaževega očeta.

„Letos prvič kupujemo knjige za Matjaža na sejmu. No preklemansko drage. Tu pa dobiš knjige tudi za pol in več c Resda za vse nisem prepričan, če so prave. Vseeno pa me šolske knjige za osmi razred za našega Matjaža veljale bliz dinarjev. Veliko, veliko več pa bo treba denarja še za druge potrebščine. Vseeno pa se splača pogledati na knjižni sej čeprav kupiš kakšno knjigo preveč oziroma bo treba kup kakšno novo."

MIČ – TIČ – eksport-import je bila na knjižnem sejmu priznana firma, ki je rabljene šolske knjige kupovala in prodajala. „Knjige tudi kupujemo," je povedal eden od „firme". „Jasno je, da skušamo prodati dražje, kot kupimo. Pri nas pa dobite lahko tudi kako knjigo zastonj. No, na uho, le tisto, ki ni več v veljavi. Če dobi kdo kaj zastonj, raje plača za pravo knjigo višjo ceno. Trgovina je pač trgovina."

Na letošnjem knjižnem sejmu rabljenih šolskih knjig v ljubljanskih Križankah je bilo posebno v popoldanskih urah precej kupcev, pa prodajalcev knjig, stripov in gramofonskih plošč.

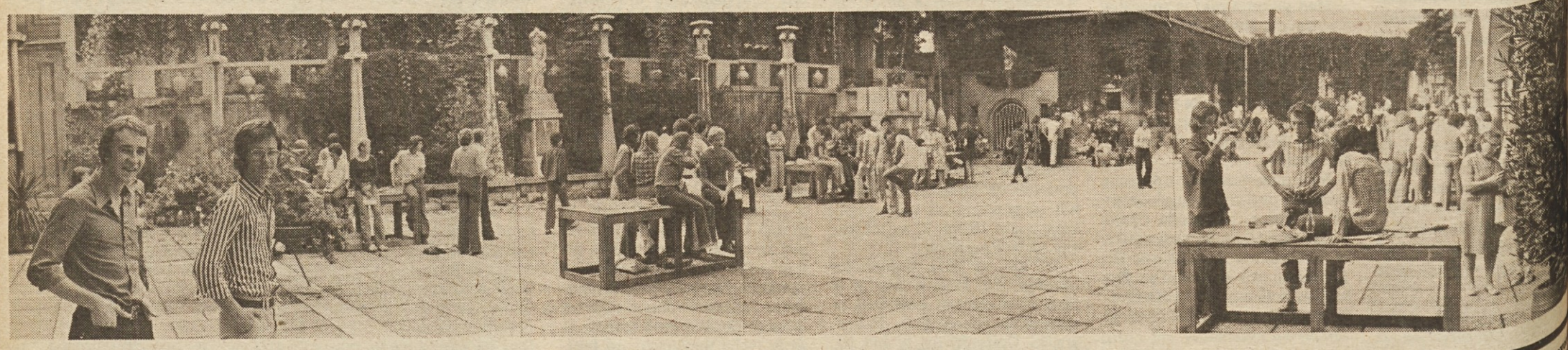

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor, glavni in odgov urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročninski oddelek — Kon ciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100. Posamezna številka stane 2,00 Naročnina je četrtletna 25,00 din — polletna 50,00 din — in letna 100,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana. Na podlagi mn Sekretariata za informacije IS SRS, št. 421-1/72 z dne 23. januarja 1974 oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov